

Johan Schweigl, Nikol Holubářová (eds.)

COFOLA 2024

část 8

**Regulace, dohled a inovace
na finančních trzích
a v bankovním sektoru**

Sborník z konference

**MASARYKOVA
UNIVERZITA**

ACTA UNIVERSITATIS BRUNENSIS IURIDICA
EDITIO SCIENTIA

MUNI
PRESS

MUNI
LAW

COFOLA 2024

**Sborník příspěvků mladých právníků, doktorandů
a právních vědců**

**Část 8 – Regulace, dohled a inovace na finančních trzích
a v bankovním sektoru**

Johan Schweigl, Nikol Holubářová (eds.)

**Masarykova univerzita
Brno 2024**

Tato publikace vznikla na Masarykově univerzitě v rámci projektu „COFOLA 2024“ MUNI/B/1385/2023 podpořeného z prostředků účelové podpory na specifický vysokoškolský výzkum, kterou poskytlo MŠMT v roce 2024.

Příspěvky jsou publikovány v rámci licenčních podmínek Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY-4.0).

© 2024 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-280-0662-4 (online ; pdf)

Recenzenti

- doc. JUDr. Michal Janovec, Ph.D.
- Dr Mgr. Damian Czudek, Ph.D.

Odborní garanti

- JUDr. Johan Schweigl, Ph.D.
- Mgr. Bc. Nikol Holubářová, Ph.D.

Organizační výbor konference

- doc. JUDr. Michal Janovec, Ph.D.
- Mgr. Bc. David Texl, LL.M.
- Mgr. Jakub Slavík
- Mgr. Radka Špačková
- Mgr. Bc. et Bc. Michaela Trtková, Ph.D.
- Mgr. Adam Janeček

OBSAH

Právní aspekty zavedení Centrální bankovní digitální měny (CBDC) v Evropě: výzvy a příležitosti	9
<i>Lukáš Bílek</i>	
Novinky ve světě fintech	28
<i>Patrik Bouček, Lukáš Procházka</i>	
Riziko praní špinavých peněz v kryptoprostoru	45
<i>David Chorvát</i>	
Povolenie na poskytovanie služieb kryptoaktív podľa nariadenia MiCA – vybrané regulačné aspekty v podmienkach Slovenskej republiky	56
<i>Maroš Katkovčín</i>	
Nekalé obchodní praktiky a nekalosoutěžní jednání v bankovním marketingu	72
<i>Nela Kréměšková</i>	
Finančné inovácie ako determinant súčasnej a anticipovanej regulácie na finančnom trhu v kontexte neoprávneného podnikania	87
<i>Matej Smalik</i>	
Outsourcing marketingových aktivít v bankovním sektoru	96
<i>Sally Sanad Šreflová</i>	
Několik poznámek k dlouhodobému investičnímu produktu	117
<i>Lukáš Weiss</i>	

PRÁVNÍ ASPEKTY ZAVEDENÍ CENTRÁLNÍ BANKOVNÍ DIGITÁLNÍ MĚNY (CBDC) V EVROPĚ: VÝZVY A PŘÍLEŽITOSTI

Lukáš Bílek

Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Česká republika

Abstract in original language

Tento příspěvek se zaměřuje na právní rozměry zavádění Digitálních měn centrálních bank (CBDC) v evropském kontextu. S ohledem na rostoucí zájem o digitální měny a potřebu modernizace finančních systémů je CBDC a konkrétně jejich variace, „Digitální Euro“, v Evropské unii široce diskutovaným tématem, který se stále více posunuje k realitě a dostává jasnější obrysy. Evropská unie se dlouhodobě řadí k hlavním protagonistům CBDC vedle zemí jako například Brazílie, Japonsko, Indie, Austrálie nebo Jižní Korea, které se již nachází v pokročilých fázích pilotních projektů. Příspěvek pojednává o různých aspektech, které je potřeba zvážit při implementaci CBDC z právního hlediska a zkoumá výzvy a příležitosti, které s sebou tato transformace přináší. Analýza se bude zaměřovat především na potřebu úpravy existujících právních a regulačních norem v oblasti platebního styku, bankovníctví a finančních služeb, aby bylo možné úspěšně zavést CBDC. Příspěvek také poskytuje přehled nejnovějších právních iniciativ na úrovni Evropské unie a jednotlivých členských států, které se týkají zavedení CBDC a diskutuje o možných scénářích budoucího vývoje. Účastníkům konference by měl příspěvek poskytnout komplexní pohled na právní rámec CBDC a jeho vliv na evropský finanční systém.

Keywords in original language

Digitální měny centrální banky; Peníze; Platební systémy; Platební technologie; Legislativa centrální banky; Finanční trhy; Finanční stabilita.

Abstract

This paper focuses on the legal aspects of the introduction of Central Bank Digital Currencies (hereinafter “CBDC”) in the European context. Given the growing interest in digital currencies and the need to modernise financial systems, CBDCs and more specifically their variation, the “digital euro”, is a widely discussed topic in the European Union, which is steadily moving towards reality and gaining clearer outlines. The European Union has been one of the main protagonists of CBDC, alongside countries such as Brazil, Japan, India, Australia or South Korea, all of which are already in advanced stages of pilot projects. The paper discusses the various aspects that need to be considered in the implementation of CBDC from a legal perspective and explores the challenges and opportunities that this transformation brings. In particular, the analysis will focus on the need to modify existing legal and regulatory norms in the payment, banking and financial services sectors in order to successfully implement CBDC. The paper also provides an overview of the latest legal initiatives at the European Union and national level related to the introduction of CBDC and discusses possible scenarios for future developments. The paper should provide conference participants with a comprehensive view of the CBDC legal framework and its impact on the European financial system.

Keywords

Central Bank Digital Currencies; Money; Payment Systems; Payment Technology; Central Bank Legislation; Financial Markets; Financial Stability.

1 Úvod

Vidíme to všichni kolem sebe, digitální finance, elektronické peníze, bezkontaktní platby, decentralizace financí, kryptoměny, stablecoiny. Až by se mohlo zdát, že zažíváme revoluci finančního systému a inovace ve finančním sektoru se ubírají mílovými kroky vpřed. Přičemž ve své podstatě nebudeme s takovým tvrzením až tak daleko od pravdy. Finanční svět opravdu zažil s nástupem internetu revoluci a množství inovací, které v dnešní době máme a díky kterým můžeme provádět transakce se nespočtenkrát znásobilo. Velkou měrou k tomu přispěl rozvoj internetu a kryptografie, což je v podstatě

kombinace velmi rychlé a efektivní komunikace se schopností doručit konkrétní informace v zašifrované podobě pouze těm, kterým byly určeny a kteří mají možnost je opět dešifrovat. Nicméně jeden prvek této stále komplexnější rovnice, tvořící finanční systém, zůstává bez větších změn stále stejný, a tím je hotovost, tvořená bankovkami a mincemi. Nelze s přesností říct, že téma tohoto příspěvku, tedy oblast digitálních měn centrálních bank, by se zabírala inovacemi na poli hotovosti, která i nadále zůstává důležitou a neměnnou součástí rovnice finančního systému. Nicméně, poprvé, od 70 let minulého století, kdy byl zrušený zlatý standard, se na globální úrovni otvírá otázka inovací na úrovni zákonného platidla, tedy „monetární kotvy“ centrálních bank a začínají se nejen diskutovat, ale již aktivně analyzovat a implementovat nejrůznější formy digitálních měn centrálních bank, které mají sloužit jako digitální varianta hotovosti ve světě elektronických plateb.

Tento příspěvek se bude věnovat tématu právních aspektů zavádění digitálních měn centrálních bank v rámci Evropské unie. Hlavním cílem je poskytnout komplexní pohled na právní výzvy a příležitosti spojené s touto transformací. Důraz bude kladen zejména na právní analýzu Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady COM/2023/369 final ze dne 28. 6. 2023 o zavedení digitálního eura (dále „Návrh nařízení o digitálním euru“) a dalších relevantních dokumentů vzhledem k digitálnímu euru. Předkládaná hypotéza se sestává z tvrzení, že zavedení digitálního eura a dalších variant digitálních měn centrálních bank v Evropské unii si vyžádá výrazné změny v primárním i sekundárním právu, což může mít pozitivní i negativní důsledky pro finanční stabilitu a akceptaci digitálního eura v rámci Evropské unie. Správně zvolený právní rámec je nezbytný pro zajištění úspěšné implementace digitálního eura a minimalizaci právních a finančních rizik spojených s následným provozem. Hypotéza rovněž předpokládá, že existující právní iniciativy na úrovni Evropské unie poskytnou základ pro vytvoření vhodného právního rámce pro digitální euro a další digitální měny centrálních bank v Evropě.

2 Vymezení pojmu digitálních měn centrálních bank a jejich vztah k současnému finančnímu systému

Podle Gevy¹ je současný moderní bankovní systém založen na třech principech: (1) Celý systém pracuje s hodnotou jasně denominovanou v **zákonném platidle**. (2) Hodnotu emitovanou komerčními bankami lze nazvat „**peníze komerčních bank**“, jenž představují hodnotu existující výhradně ve formě pohledávky za emitující komerční bankou. Zde se v průběhu času rozlišovaly dva různé přístupy k emitované hodnotě; v případě aktivního účtu, tj. debetního účtu, je hodnota nejprve emitována bankou a stává se tak aktivem ve vztahu k majiteli účtu, zatímco pro banku je závazkem. Naproti tomu v případě kreditního účtu tomu bude naopak, kdy banka umožní majiteli účtu čerpat hodnotu, čímž mu vznikne pohledávka vůči bance, která je obvykle splatná v penězích komerčních bank. (3) Komerční banky jsou omezeny v množství peněz komerčních bank, které mohou vydat. Uplatňuje se zde princip povinných minimálních rezerv, takže peníze komerčních bank lze považovat za derivát „**peněz centrální banky**“.

Právě tyto tři principy a v nich obsažené pojmy je klíčové pochopit, abychom mohli správně definovat a rozebrat podstatu digitálních měn centrálních bank.

První pojem, „zákonné platidlo“, je zpravidla uzákoněný institut, přičemž, definici uvedl mimo jiné například SDEU ve věci *Dietrich a Haring proti Rundfunk*²: „*The concept of ‘legal tender’ of a means of payment denominated in a currency unit signifies, in its ordinary sense, that that means of payment cannot generally be refused in settlement of a debt denominated in the same currency unit, at its full-face value, with the effect of discharging the debt.*“

Tato definice zdůrazňuje legitimní předpoklad všeobecného přijetí zákonného platidla jako prostředku k úhradě dluhů, a to bez ohledu na osobní preference jednotlivce. Není ovšem možné slučovat pojem zákonného platidla a všech forem peněz, jelikož statusem zákonného platidla jsou v tuto chvíli v rámci Eurozóny podle článku 128 Smlouvy o fungování Evropské

¹ GEVA, B. a kol. Cryptocurrencies and the Evolution of Banking, Money, and Payments. In: BRUMMER, C. (ed.). *Cryptoassets: legal, regulatory, and monetary perspectives*. New York: Oxford University Press, 2019, s. 23. ISBN-978-0190077327.

² Rozsudek Soudního dvora ze dne 21. 1. 2021, *Johannes Dietrich and Norbert Haring proti Hessischer Rundfunk*, spojené věci C-422/19 a C-423/19, odst. 46.

unie (dále „SFEU“) pouze bankovky a mince, přičemž v případě České republiky status zákonných peněz přiznán, na základě § 16 odst. 1 Zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, platným bankovkám a mincím vydaným Českou národní bankou.

Druhý pojem, „peníze komerčních bank“, lze v našem současném finančním systému popsat jako bankovní vklady, které vytvářejí komerční banky prostřednictvím teorie tvorby úvěrů v bankovníctví³, a proto jsou nazývané penězi komerčních bank. K teorii tvorby úvěrů v bankovníctví se vyjadřuje například Werner⁴, který podporuje teorii, že banky vytvářejí peníze z ničeho, a to prostřednictvím procesu poskytování úvěrů a vytváření odpovídajících vkladů. To je možné díky systému částečných rezerv, kdy banky drží v rezervách pouze část svých vkladů a zbytek mohou půjčovat. Teorie tvorby úvěrů v bankovníctví zpochybňuje tradiční pohled na banky jako na pouhé zprostředkovatele mezi věřiteli a dlužníky a naznačuje, že jejich činnost může mít významný vliv na peněžní zásobu a v konečném důsledku na ekonomiku jako celek.

S penězi komerčních bank je neoddělitelně spjata také další forma peněz, a to elektronické peníze vydané ostatními oprávněnými institucemi, tzv. institucemi elektronických peněz (dále „IEP“). Koncepce elektronických peněz se v posledních letech dostala do popředí s rozvojem technologií a vznikem nových finančních institucí, na základě Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2015/2366 ze dne 25. 11. 2015 (PSD2)⁵ a dalšími obdobnými regulacemi přijatými státy mimo Evropskou unii. Podle Vandezandeho⁶ je jeden z koncepčních prvků elektronických peněz podmínka, že jsou vydávané na základě přijetí peněžních prostředků k provedení platby. Tento atribut poukazuje na to, že za vydané elektronické peníze musí být opětovně přijaty peněžní prostředky, neboť elektronické peníze nelze chápat jinak než

³ The credit creation theory of banking.

⁴ WERNER, R. A. Can Banks Individually Create Money Out of Nothing? – The Theories and the Empirical Evidence. *International Review of Financial Analysis*. 2014, roč. 36, s. 16–18.

⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2015/2366 ze dne 25. 11. 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES.

⁶ VANDEZANDE, N. *Virtual Currencies: A Legal Framework*. Antwerp: Intersentia Publishing, 2018, s. 214. ISBN-9781780686967.

jako výsledek směny (tj. přeměny tokenu na elektronické peníze, nikoliv jako vytvoření peněz).⁷ Zařazení tohoto konkrétního prvku do definice elektronických peněz bylo motivováno snahou evropského zákonodárce zabránit nekontrolované tvorbě úvěrů ze strany IEP v podobě vydávání elektronických peněz, což by v širším pohledu mohlo vést k dopadu na peněžní zásobu a k inflačním tlakům.⁸

Třetí pojem, „peníze centrální banky“, se rozděluje na dvě základní formy: hotovost a povinné minimální rezervy komerčních bank na účtech centrálních bank.⁹ V zásadě platí, že čím více likvidních prostředků banka má, tím je pravděpodobnější, že bude schopna zvládnout krizovou situaci. Povinné minimální rezervy slouží mimo jiné jako preventivní pojistka proti hromadnému vybírání peněz z bank. Prostřednictvím funkce měnové politiky lze sledovat multiplikátor celkového množství peněz v oběhu, tato funkce je však v současné době spíše na ústupu a byla nahrazena přímým cílováním inflace.¹⁰

Již z podstaty věci je tedy hotovost jedinou formou peněz centrálních bank, které je přístupná veřejnosti a kterou můžeme zároveň pokládat za zákonné platidlo. Z toho můžeme implikovat, že veškeré ostatní formy peněz musí být vždy jedna-ku-jedné převoditelné do zákonného platidla, tedy hotovosti, což dělá z hotovosti monetární kotvu momentálního finančního systému.¹¹ Lze tedy říci, že hotovost pro nás představuje prekurzor ostatních forem „fiat money“¹². Nelze ovšem opomenout veskrze faktickou skutečnost hotovosti, a to její celospolečenský úpadek spojený mimo jiné s její technickou nepraktičností a neschopností se přizpůsobit inovacím a technologickému pokroku

⁷ ATHANASSIOU, P., MAS-GUIX, N. Electronic Money Institution: Current trends, regulatory issues and future prospects. In: *Legal Working Paper Series*. European Central Bank, 2008, č. 7, červenec, s. 20–22.

⁸ Report on electronic money. *European Central Bank* [online]. [cit. 4. 4. 2024]. 1998, s. 26–27. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/emoneyen.pdf>

⁹ AOKI, S. a kol. *The role of central bank money in payment systems*. Basel: Bank for International Settlements, 2003, s. 8.

¹⁰ LAURENS, J.B. a kol. The Journey to Inflation Targeting: Easier Said than Done The Case for Transitional Arrangements along the Road. *IMF Working paper*. 2015, WP/15/136, s. 9–10.

¹¹ PANETTA, F. Central bank digital currencies: a monetary anchor for digital innovation. *European Central Bank* [online]. 2021 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2021/html/ecb.sp211105~08781cb638.en.html>

¹² Fiat peníze jsou zákonným peněžním prostředkem, ale nemají pevně stanovenou směnitelnost za konkrétní komoditu, jako je například zlato.

doby.¹³ Proto si získávají retailové digitální měny centrální banky oblibu mezi evropskými zákonodárci i Evropské centrální banky (dále „ECB“), kteří si od jejich přijetí slibují vyřešení problémů spojených s úpadkem hotovosti, jak je mimo jiné zmíněno i v důvodové zprávě k Návrhu nařízení o digitálním euru: *„Neexistence formy peněz centrální banky, které by bylo možné používat v digitální ekonomice a které by byly směnitelné na stejné úrovni jako vklady komerčních bank, může oslabit roli peněžní kotvy peněz centrální banky a oslabit finanční stabilitu a měnovou suverenitu v EU.“*

Cílem evropského zákonodárce je přizpůsobit peníze centrální banky technologickému pokroku a umožnit široké veřejnosti využívat zákonného platidla i při elektronických platbách. Tím by se digitálnímu euru dostal obdobný právní status, jaký má dnes hotovost a bylo by tedy, za podmínek zákona, v konečném důsledku směnitelné za ostatní formy peněz. Cílem této digitální měny je uspokojení poptávky uživatelů po moderním platebním prostředku, který by fungoval na základě přímého závazku centrálních bank, podobně jako je tomu dnes u hotovosti. Tento systém by měl být zabezpečen ekvivalentními rezervami, což by uživatelům poskytovalo jistotu a stabilitu.

3 Digitální euro: Analýza legislativního rámce

Formální začátek diskuze o digitálním euru můžeme datovat k září 2020, kdy Evropská komise ve Strategích v oblasti digitálních financí a maloobchodních plateb¹⁴ (dále „Strategie v oblasti digitálních financí a maloobchodních plateb“) posvětila iniciativu ECB k vytvoření retailové varianty digitální měny centrální banky s odůvodněním, že by se jednalo o alternativu k hotovosti a katalyzátor dalších inovací v oblasti plateb, financí a obchodu. Po téměř 3 letech vydává Evropský parlament a rada návrhy 3 dokumentů, které mají složit jako základní kameny digitálního eura (1) Návrh nařízení o digitálním euru; (2) Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady COM/2023/364 final ze dne 28. 6. 2023 o postavení eurobankovek a euro-mincí jako zákonného platidla a (3) Návrh nařízení Evropského parlamentu

¹³ Viz Study on the payment attitudes of consumers in the euro area (SPACE). *European Central Bank* [online], z níž vyplývá, že z hlediska hodnoty plateb tvoří platby kartou (46 %) vyšší podíl transakcí než platby v hotovosti (42 %).

¹⁴ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Výboru regionů o strategii digitálního financování pro EU (COM/2020/591 final) ze dne 24 září 2020.

a Rady COM(2023) 368 final ze dne 28. 6. 2023 o poskytování služeb v digitálních eurech poskytovateli platebních služeb zřízenými podle práva členských států, jejichž měnou není euro, a o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1230, včetně návrhů na změnu dalších relevantních právních dokumentů tak, aby se do nich mohly v budoucnu promítnout změny s přijetím digitálního eura.

S konkrétními návrhy na legislativní rámec pro digitální euro přichází odpověď na diskuzi¹⁵ ohledně pravomocí a příslušností k zavádění digitálních měn centrálních bank v Evropské unii, přičemž podle článku 133 SFEU: „[a]niž jsou dotčeny pravomoci Evropské centrální banky, přijmou Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem opatření nezbytná pro používání eura jako jednotné měny. Tato opatření se přijmou po konzultaci s Evropskou centrální bankou.“

Digitální euro je zamýšleno jako nástroj peněz centrální banky, jejichž formát se může měnit tak, aby vhodně plnil úkoly a funkce ECB. Proto lze vyvodit, že právo vydávat eurobankovky zahrnuje i právo určovat formát či nosič „eurobankovek“, který je v takovém případě transponován do digitální reality ekonomiky. Zároveň je zde ustavena na základě článku 5 odst. 1 Návrhu nařízení o digitálním euru pravomoc Komise přijímat akty v přenesené pravomoci, a prováděcí akty.

Z právního pohledu by se v případě digitálního eura jednalo o přímý, nesmluvní, závazek držitele vůči ECB a národním centrálním bankám, což je vztah veskrze odlišný od momentálního právního statutu peněz komerčních bank a elektronických peněz, kdy se jedná o smluvní závazek mezi klientem a subjektem oprávněným k zřízení platebního účtu. Přičemž z technické stránky by dle kapitoly IV Návrhu nařízení o digitálním euru uživatelé digitálního eura měli mít možnost využívat tuto platební formu prostřednictvím smluvního vztahu s poskytovateli platebních služeb, kteří mají povinnost nebo je jim umožněno distribuovat digitální euro. Důležité je, že dle článku 13 odst. 6 Návrhu nařízení o digitálním euru uživatelé nemají přímý smluvní vztah

¹⁵ MOOJI, A. A. M. European Central Bank Digital Currency: The Digital Euro. What Design of the Digital Euro Is Possible Within the European Central Bank's Legal Framework? *BRIDGE Network Working Paper Series*. 2021, č. 14, s. 11–18, takéž GRÜNEWALD, S. *An assessment of the ECB's first three progress reports*. Economic Governance and EMU Scrutiny Unit (EGOV) Directorate-General for Internal Policies, 2023, PE 747.840, červen, s. 17–21.

s centrálními bankami, které měnu vydávají, a proto by neměli být ovlivněni platební neschopností poskytovatelů platebních služeb, kteří jednají jménem uživatelů a nejsou přímými účastníky závazků vůči těmto centrálním bankám.

Pokud se zaměříme na samotné vydávání digitálního eura, tak by dle odůvodnění č. 9. Návrhu nařízení o digitálním euru by mělo odpovídat nominální hodnotě odpovídající závazkům v konsolidované rozvaze ECB a národních centrálních bank. Tato nominální hodnota může být následně přeměněna na digitální euro a poskytnuta poskytovatelům platebních služeb k distribuci mezi uživateli digitálního eura.

4 Výzvy a příležitosti digitálního eura

Jedním ze základních úkolů Evropského systému centrálních bank včetně ECB je, dle čl. 127 odst. 5 SFEU, přispívat k zachování stability finančního systému Evropské unie. Upevnění finanční stability se nabízí jako jedna z významných výzev a příležitostí pro digitální euro, což si zároveň uvědomuje i evropský zákonodárce, a proto je tomuto tématu věnována širší pozornost v rámci Návrhu nařízení o digitálním euru a je diskutováno i ze strany ECB v rámci přiloženého Stanoviska Evropské Centrální Banky ze dne 31. 10. 2023 k digitálnímu euru (CON/2023/34) (dále „Stanovisko ECB“). Z analýzy předkládaného Návrhu nařízení o digitálním euru a zároveň z vyjádření ECB¹⁶ vyplývá, že finanční stability by mělo být dosaženo dvěma technickými řešeními, a to (1) omezením držby digitálního eura a (2) zamezením úročení digitálního eura. Obě tyto řešení mají společně za cíl omezit využívání digitálního eura jako uchovatele hodnoty. V závěru této sekce bude věnován prostor také dalšímu technickému řešení (3) programovatelnosti digitálního eura se zaměřením na ochranu osobních údajů.

4.1 Omezením držby digitální eura

Omezení držby digitálního eura lze chápat jako zavedení kvantitativních limitů pro vybrané držitele digitálního eura. Jedním z důvodů, proč by se takto mělo dít je momentální architektura bankovního systému, kdy klientské vklady

¹⁶ PANETTA, F. Shaping Europe's digital future: the path towards a digital euro. *European Central Bank* [online]. 2023 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2023/html/ecb.sp230904~8f5dfff1e57.en.html>

přestavují hlavní část financování pro banky v rámci eurozóny¹⁷. Pokud by byl uveden takový design digitálního eura, který by umožnil klientům komerčních bank volně převést vklady na účet uchováající digitální eura, mohly by nastat obdobné následky jako při náběhu na banku¹⁸. Jelikož digitální euro má mít právní status zákonného platidla, a tedy být v konečném důsledku volně směnitelné, tak by při nenastavení kvantitativních limitů držby existovala nenulová šance, že komerční banky v rámci eurozóny přestanou být likvidní a tím nastane ohrožení finanční stability. Jelikož starost o finanční stabilitu spadá na základě primárního práva Evropské unie do kompetencí ECB, proto je i z pohledu Návrhu nařízení o digitálním euru, dle článku 15 a 16, nastavení limitů držby digitálního eura svěřeno ECB. O přesném množství digitálních eur, které budou moci uživatelé držet, nebylo rozhodnuto, nicméně podle předběžných propočtů ECB¹⁹ je v prvních fázích projektu v plánu vydat digitální eura v rozmezí jednoho až jednoho a půl bilionu eur, což by vzhledem k přibližně 340 milionů obyvatelům eurozóny umožňovalo držbu přibližně 3 000 až 4 000 digitálních eur na obyvatele. Pro srovnání Bank of England navrhuje v souvislosti s digitální librou limity v rozmezí 10 000 až 20 000 GBP s odůvodněním, že by přibližně 75 % obyvatel mohla touto formou začít přijímat své výplaty.²⁰

Dalším důležitým technickým parametrem zamýšleného designu digitálního eura je vyloučení držby pro obchodníky, vlády a úřady veřejné správy. Na tyto subjekty by se uplatňoval tzv. „zero-holding limit“²¹, příchozí a odchozí platby subjektů, na které jsou uvaleny limity, by byly propojeny s komerčním bankovním účtem a prováděny přímo prostřednictvím něj.

¹⁷ Jednodenní retailové vklady (domácností a nefinančních podniků) tvoří přibližně 40 % celkových pasiv bank eurozóny. Retailové vklady jsou určujícím znakem komerčních bank – příjem vkladů a splatných prostředků je v právu EU prvním kritériem úvěrové instituce. Většinu retailových vkladů lze vybrat přes noc a jsou úročeny velmi nízkými krátkodobými sazbami.

¹⁸ Bank run.

¹⁹ PANETTA, F. The digital euro and the evolution of the financial system. *European Central Bank* [online]. 2022 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2022/html/ecb.sp220615~0b859eb8bc.en.html>

²⁰ Digital euro – Prototype summary and lessons learned. *European Central Bank* [online]. 2023, s. 84 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecb.prototype_summary20230526~71d0b26d55.en.pdf

²¹ Progress on the investigation phase of a digital euro – third report. *European Central Bank* [online]. 2023 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/euro/digital_euro/investigation/governance/shared/files/ecb.degov230424_progress.en.pdf?28e7a7087d6aded2065608aff7663e54&28e7a7087d6aded2065608aff7663e54

4.2 Zamezení úročení digitálního eura

Druhým prvkem, který má sloužit k zajištění finanční stability je zamezení úročení digitálního eura. V tomto případě je diskuze podstatně více uzavřena a ECB se již samo v rámci svého stanoviska²² vyjádřilo, že v tuto chvíli nevyvíjí úročené digitální euro. Nicméně i přesto má smysl tento krok analyzovat a vyvodit z tohoto rozhodnutí následky, které si s sebou digitální euro ponese. Hlavním argumentem, zde je cíl, který si Evropská unie vytyčila, a to vytvořit digitální ekvivalent hotovosti, přičemž hotovost v současnosti také není úročená z čistě praktických a technických důvodů, nicméně neexistuje zákon, který by tomu bránil. Cílem ECB je chránit cenovou stabilitu, a toho může dosahovat v rámci pravomocí jí svěřených v rámci primárního práva Evropské unie. Pokud se nicméně do konečné schválené podoby zákonného rámce digitálního eura dostane explicitní ustanovení zabráňující vydávání úročeného digitálního eura, může být do budoucna omezen mandát ECB k tomu zabezpečovat cenovou stabilitu.

Ač se úročení eura může zdát kontra intuitivní vzhledem k výše uvedenému požadavku na finanční stabilitu, jelikož v případě uvedení úročeného digitálního eura by se na evropském trhu s ostatními úročenými produkty, zejména vklady u komerčních bank, objevila možnost odlivu vyšší míry finančních prostředků do digitálního eura a opět by byla ohrožena stabilita evropského finančního sektoru, stejně jako by tomu bylo v případě uvedení digitálního eura bez limitů držby. Zároveň se zdá, že i většina ostatních mimo evropských centrálních bank možnost úročení svých CBDC zavrhuje.²³ Nicméně lze nalézt i opačné názory ze strany řady autorů, kdy například Monnet²⁴ argumentuje ve prospěch úročeného eura právě z důvodů představení relevantního konkurenčního produktů vůči dosavadním úročeným vkladům

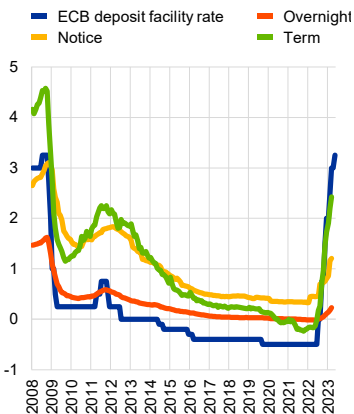
²² Odstavec 10.7 Stanoviska ECB.

²³ Viz LUKONGA, I. Monetary Policy Implications of Central Bank Digital Currencies Perspectives on Jurisdictions with Conventional and Islamic Banking Systems. *IMF Working paper* [online]. 2023, WP/23/60, s. 9. Srov. též The digital pound: a new form of money for households and businesses? *Bank of England and HM Treasury* [online]. Consultation Paper, 2023, s. 79 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/paper/2023/the-digital-pound-consultation-working-paper.pdf>

²⁴ MONNET, C. *An assessment of the ECB's first three progress report. Economic Governance and EMU Scrutiny Unit (EGOV)*. Directorate-General for Internal Policies, duben 2023, PE 741.508, s. 12–13.

komerčních bank. Ty v současnosti vykazují vysokou míru „lepivosti“²⁵, což má za následek nízkou motivaci komerčních bank poskytovat klientům vyšší úrokové míry na vklady, protože k tomu nejsou motivovány externími faktory, které by snižovaly míru lepivosti a tlačily komerční banky k tomu být více kompetitivní. Obdobný závěr formulovat i Andolfatto²⁶, podle kterého by uvedení úročených digitálních měn centrálních bank mělo naopak efekt posílení finanční stability z důvodů pozitivního efektu na zvyšování úrokové míry na vklady u komerčních bank a na to navázané zvyšování finanční inkluze. Hlavním východiskem zde je, že v případě, kdy by míra úročení digitální měny centrální banky byla nižší než IOR-rate²⁷, tak by pro banky vždy existovaly incentive a dostatečný tržní prostor ke zvýšení úrokových sazeb na ukládaných vkladech, přičemž pro zachování atraktivity vkladů by se úrok pohyboval mezi sazbou pro digitální měnu centrální banky a sazbou, za kterou si ukládají peníze komerční banky u centrálních bank. V současnosti nepozorujeme nárůst úrokových sazeb nabízených komerčními bankami na úroveň sazeb nabízených ECB, jak je možné vidět v grafu č. 1.

Graf č. 1: Znázornění Deposit Facility Rate (modrá linka) a sazbu, za kterou evropské komerční banky poskytují na vkladech (červená linka) od srpna 2007 do května 2023
Zdroj: Financial Stability Review.
European Central Bank [online]. 2024, s. 58 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/fsr/ecb.fsr202305~65f8cb74d7.en.pdf>

- ²⁵ Stickiness; znamená míru pravděpodobnosti, za jaké klient obnoví daný vklad nebo jiný zdroj financování u bankovního subjektu, a to i za stresových podmínek.
- ²⁶ ANDOLFATTO, D. *Assessing the Impact of Central Bank Digital Currency on Private Banks*. Federal Reserve Bank of St. Louis, Working Paper 2018-026B, s. 15–18.
- ²⁷ The interest rate on reserve balances (IOR-rate); jedná se o úrokovou sazbu, kterou Federální rezervní systém platí ze zůstatků vedených bankami nebo jejich jménem na hlavních účtech ve federálních rezervních bankách. V Evropské unii nazýváno jako „Deposit Facility Rate“, což je úroková sazba, za kterou banky mohou ukládat přebytečné rezervy přímo u ECB. Tato sazba slouží k řízení likvidity v eurozóně a má vliv na úrokové sazby v bankovním sektoru.

4.3 Soukromí a programovatelné peníze

Stejně, jako tomu je v souvislosti s úročením digitálního eura, můžeme v článku 24 odst. 2 Návrhu nařízení o digitálním euru najít závazek, že digitální euro nebude programovatelnými penězi²⁸. Prakticky se jedná o závazek, že technologický design digitálního eura by neměl dovolovat, aby bylo omezeno jeho používání pouze na konkrétní účely, tedy například omezovat nebo naopak podporovat nákupy konkrétních produktů nebo služeb. Digitální euro by podle momentálně navrhovaného právního rámce mělo být zcela zastupitelné.

Omezení programovatelnosti digitálního eura není jen otázkou faktickou, navázanou na politické rozhodnutí evropského zákonodárce, ale je zde i otázka právní navázaná na rozsah mandátu ECB k vydávání digitálního eura, které by bylo programovatelné. Jak ECB sama uvádí v odstavci 14.1 Stanoviska ECB, digitální euro, které by bylo externě omezitelné na platby pouze za určitý typ zboží nebo služeb by bylo neslučitelné s definicí zákonného platidla a zároveň by se podmínka přijímání digitálního eura v plné nominální hodnotě podle článku 6 odst. 2 Návrhu nařízení o digitálním euru stala nevymahatelnou a bylo by tedy nutné na něj z právního hlediska nahlížet jako na poukaz. Pokud by tedy digitální euro mělo být zamýšleno, jako programovatelné peníze, není možné pouze změnit sekundární právo, ale musel by být rozšířen mandát ECB o možnost vydávat poukazy.

Samotné programovatelné peníze představují rozsáhlou výzvu zejména z pohledu dostatečně bezpečného a veřejností akceptovatelného designu. Na jednu stranu otevřené programovatelné API²⁹ by umožňovalo obchodníkům, vládám nebo ostatním poskytovatelům platebních služeb do digitálního eura přímo implementovat technické inovace, které nyní můžeme vidět ve spojení s vývojem určitých stablecoinů a kryptoměn, které představují tzv. decentralizované finance. Jedná se například o možnosti využívání samo vykonatelných smluv³⁰ v rámci tzv. „smart kontraktů“. Zde se bavíme spíše v teoretické rovině, jelikož rozhodnutím evropského regulátora neučinit

²⁸ Jednotkou digitálních peněz s vnitřní logikou, která omezuje plnou zastupitelnost každé jednotky.

²⁹ Application programming interface; programovatelné rozhraní aplikace/programu.

³⁰ Self-executing contracts.

digitální euro programovatelným se zabrání vývoji celého segmentu inovací a případných technologických využití, přičemž započítí diskuzí o digitálním euru v rámci Strategických v oblasti digitálních financí a maloobchodních plateb bylo motivováno podporou vzniku nových inovací v oblasti plateb, financí a e-komerce. V Návrhu nařízení o digitálním euru se počítá podle článku 24 odst. 1 pouze se zavedením tzv. podmíněných plateb³¹, které by tvořily součást služeb s přidanou hodnotou, které by poskytovatelé platebních služeb zprostředkovávající využívání digitálního eura mohli poskytovat.

Umožnění programovatelnosti digitálního eura s sebou samozřejmě nese i řadu nevýhod, které mohou často dalece převažovat případné výhody. Jak je uvedeno v důvodové zprávě k Návrhu nařízení o digitálním euru, občané i odborníci považují za nejdůležitější vlastnost digitálního eura ochranu soukromí. Teto fakt bere evropský zákonodárce v potaz a předpokládá design digitálního eura, který bude plně odpovídat standardům Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2016/679 ze dne 27. 4. 2016 (GDPR)³². Co do technického řešení by digitální euro mělo být poskytováno v online a offline podobě. Přičemž offline podoba digitálního eura by měla být úmyslně navržena tak, aby co do největší míry odpovídala realitě využívání hotovosti v současnosti, tedy poskytovala co nejvyšší míru soukromí. Design offline řešení by neobsahoval všechny funkcionality digitálního eura, nicméně by zajišťoval, že o konkrétní transakci bude shromážděno pouze minimální množství dat³³. Offline digitální euro by mělo umožňovat uživatelům platit za služby tam, kde, ať už z důvodů na straně uživatele nebo obchodníka, nelze využít online infrastrukturu.³⁴

Tento záměr reagovat na požadavky veřejnosti a odporníků na míru soukromí při využívání digitálního eura vytvořením rámce pro offline platby by byl jen velmi těžko slučitelný s implikacemi, které přináší uvedení digitálního eura v podobě programovatelných peněz. Jelikož digitální euro ve formě

³¹ Platby, které jsou zadávány automaticky při splnění předem definovaných podmínek.

³² Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2016/679 ze dne 27. 4. 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

³³ Pouze data uvedená v článku 37 odst. 4 Návrhu nařízení o digitálním euru.

³⁴ Digital euro – Prototype summary and lessons learned. *European Central Bank* [online]. 2023, s. 11–13 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecb.prototype_summary20230526~71d0b26d55.en.pdf

programovatelných peněz by inherentně muselo být navrženo tak, aby umožňovalo centrální bance, nebo jinému veřejnoprávnímu subjektu monitorovat obsah a cíl prováděných plateb, a zároveň tento obsah a cíl účinně ovlivňovat zaváděním podmínek.

5 Závěr

Předkládaný právní rámec pro digitální euro poskytuje relativně široký prostor pro úvahy a interpretace budoucího směřování. Jedná se nicméně o první formální krok směrem k přijetí digitální měny centrální banky na území Evropské unie. Z momentálního návrhu lze pozorovat, že evropský zákonodárce velmi dbá na zájmy evropských komerčních bank s odvoláním na udržení stability finančního systému. Zavedení digitálního euro by mělo potenciál narušit hospodářskou soutěž mezi bankami a IEP a zpochybnit stávající obchodní modely. Jelikož se digitální euro stane novým produktem na evropském a potenciálně světovém peněžním trhu, může mít potenciál změnit konkurenční prostředí tím, že nabídne přímou alternativu ke stávajícím komerčním bankám a IEP. To by mohlo vést ke změně dynamiky trhu a potenciálně ovlivnit ziskovost a tržní podíl tradičních poskytovatelů platebních služeb. Zavedení digitálního eura si navíc může vyžádat úpravy stávajících obchodních modelů, aby se přizpůsobily měnícímu se finančnímu ekosystému.

Evropská unie se v tomto případě rozhodla zvolit cestu opatrné a postupné implementace digitálního eura v zájmu zachování stability finančního systému, a to i s vědomím, že i přestože lze Evropskou unií považovat za technologicky vyspělou část světa, tak dle průzkumu Eurostatu z roku 2022³⁵ pouze přibližně 59 % obyvatel EU ve věku 16–74 let používaly internet k bankovním účelům. Lze tedy spíše předpokládat, že evropský spotřebitel bude potřebovat externí motivaci k tomu přejít ze současné infrastruktury zajišťované komerčními bankami a IEP. Zde se dostáváme k následkům, které způsobí důraz kladený na zajištění stability finančního systému.

³⁵ Digital society statistics at regional level. *Eurostat* [online]. 2023 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Digital_economy_and_digital_society_statistics_at_regional_level&oldid=499717#:~:text=Almost%20three%20fifths%20\(59.7%20%25\),months%20preceding%20the%202022%20survey](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Digital_economy_and_digital_society_statistics_at_regional_level&oldid=499717#:~:text=Almost%20three%20fifths%20(59.7%20%25),months%20preceding%20the%202022%20survey)

Evropští spotřebitelé vnímají soukromí jako klíčovou vlastnost hotovosti a při používání karet dávají přednost pohodlí a rychlosti.³⁶ Aby Evropská unie motivovala veřejnost k používání digitálního eura, musí v těchto oblastech nabídnout tržně výhodnější a zajímavější produkt. Diskuze nad schopnostmi ECB vyvinout produkt, který by byl pro uživatele zajímavější než nejlepší dostupné řešení soukromého sektoru, by byla prozatím pouze spekulativní, jelikož ECB zatím nepředstavila konečnou podobu digitálního eura a jeho uživatelského prostředí. Zároveň lze zdravě pochybovat o vysoké důvěře spotřebitelů co do úrovně poskytnutého soukromí při využívání digitálního eura oproti hotovosti. Nicméně co zde lze efektivně posoudit je množství omezení, které budou kladeny uživatelům digitálního eura. Omezení držby pro soukromé osoby může být jedním z negativních aspektů, které budou uživatelé při volbě využívání digitálního eura zvažovat. Již nyní existují instituty pojištění vkladů, které stírají pomyslnou hranici mezi jistotou peněz centrální banky oproti penězům komerčních bank. Zároveň z důvodu nulových limitů pro obchodníky nelze očekávat ani využití v rámci průmyslu nebo zájem obchodníků o zvyšování povědomí o zájmu o digitální euro. Jistě nepřispěje ani omezení úročení digitálního eura, jelikož uživatelé nebudou mít zájem držet tímto způsobem své úspory, a tedy digitální euro budou často využívat pouze za účelem platby za produkty a služby, a to za předpokladu, že ECB představí tržně zajímavý produkt, nebo jako transfer prostředků k jiným finančním instrumentům. ECB bude mít zároveň pouze omezený prostor, jak digitální euro učinit zajímavým, jelikož nemá v plánu vyvíjet verzi programovatelných peněz, tudíž pro část společnosti bude digitální euro vždy zaostávat vůči stablecoinům a kryptoměnám, které mohou nabídnout širší paletu využití.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že úspěch digitálního eura může z velké míry záležet na tom, jaké stanovisko zaujme Evropská unie a potažmo ECB z pohledu marketingu a technologického vývoje. Což se nicméně může dostat do sporu s momentálním předpokladem opatrného a postupného zavádění digitálního eura. Potenciální přínosy digitálního eura jsou zjevné a tento příspěvek na řadu z nich poukazuje, je ovšem nutné zabezpečit,

³⁶ Study on the payment attitudes of consumers in the euro area (SPACE). *European Central Bank* [online]. 2022, s. 5 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb_surveys/space/shared/pdf/ecb.spacereport202212~783ffdf46e.en.pdf

aby se z důvodu nevhodně zvolených právních a technických parametrů a marketingové strategie nestal projekt digitálního eura pouhou promarněnou příležitostí.

References

- ANDOLFATTO, D. *Assessing the Impact of Central Bank Digital Currency on Private Banks*. Federal Reserve Bank of St. Louis, Working Paper 2018-026B.
- AOKI, S. a kol. *The role of central bank money in payment systems*. Basel: Bank for International Settlements, 2003.
- ATHANASSIOU, P., MAS-GUIX, N. *Electronic Money Institution: Current trends, regulatory issues and future prospects*. European Central Bank, Legal Working Paper Series, červenec 2008, č. 7.
- Digital euro – Prototype summary and lessons learned. *European Central Bank* [online]. 2023 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecb.prototype_summary20230526~71d0b26d55.en.pdf
- Digital society statistics at regional level. *Eurostat* [online]. 2023 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Digital_economy_and_digital_society_statistics_at_regional_level&oldid=499717#:~:text=Almost%20three%20fifths%20\(59.7%20%25\),months%20preceding%20the%202022%20survey](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Digital_economy_and_digital_society_statistics_at_regional_level&oldid=499717#:~:text=Almost%20three%20fifths%20(59.7%20%25),months%20preceding%20the%202022%20survey)
- Financial Stability Review. *European Central Bank* [online]. May 2023 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/fsr/ecb.fsr202305~65f8cb74d7.en.pdf>
- GEVA, B. a kol. Cryptocurrencies and the Evolution of Banking, Money, and Payments. In: BRUMMER, C. (ed.). *Cryptoassets: legal, regulatory, and monetary perspectives*. New York: Oxford University Press, 2019. ISBN-978-0190077327.
- GRÜNEWALD, S. *An assessment of the ECB's first three progress reports*. Economic Governance and EMU Scrutiny Unit (EGOV) Directorate-General for Internal Policies PE 747.840, červen 2023.

- LAURENS, J. B. a kol. *The Journey to Inflation Targeting: Easier Said than Done The Case for Transitional Arrangements along the Road*. IMF Working paper, WP/15/136, 2015.
- LUKONGA, I. *Monetary Policy Implications of Central Bank Digital Currencies Perspectives on Jurisdictions with Conventional and Islamic Banking Systems*. IMF Working paper, WP/23/60, 2023.
- MONNET, C. *An assessment of the ECB's first three progress report*. Economic Governance and EMU Scrutiny Unit (EGOV) Directorate-General for Internal Policies PE 741.508, duben 2023.
- MOOJI, A. A. M. *European Central Bank Digital Currency: The Digital Euro. What Design of the Digital Euro Is Possible Within the European Central Bank's Legal Framework?* BRIDGE Network Working Paper Series, 2021, č. 14.
- PANETTA, F. Central bank digital currencies: a monetary anchor for digital innovation. *European Central Bank* [online]. 2021 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2021/html/ecb.sp211105~08781cb638.en.html>
- PANETTA, F. Shaping Europe's digital future: the path towards a digital euro. *European Central Bank* [online]. 2023 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2023/html/ecb.sp230904~8f5dff1e57.en.html>
- PANETTA, F. The digital euro and the evolution of the financial system. *European Central Bank* [online]. 2022 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2022/html/ecb.sp220615~0b859eb8bc.en.html>
- Progress on the investigation phase of a digital euro – third report. *European Central Bank* [online]. 2023 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/euro/digital_euro/investigation/governance/shared/files/ecb.degov230424_progress.en.pdf?28e7a7087d6aded2065608a-f7663e54&28e7a7087d6aded2065608aff7663e54
- Study on the payment attitudes of consumers in the euro area (SPACE). *European Central Bank* [online]. 2022 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb_surveys/space/shared/pdf/ecb.spacereport202212~783ffdf46e.en.pdf

The digital pound: a new form of money for households and businesses? *Bank of England and HM Treasury* [online]. Consultation Paper, 2023 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/paper/2023/the-digital-pound-consultation-working-paper.pdf>

Report on electronic money. *European Central Bank* [online]. [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/emoneyen.pdf>

VANDEZANDE, N. *Virtual Currencies: A Legal Framework*. Antwerp: Intersentia Publishing nv, 2018. ISBN-9781780686967.

WERNER, R. A. Can Banks Individually Create Money Out of Nothing? – The Theories and the Empirical Evidence. *International Review of Financial Analysis*. 2014, prosinec, roč. 36.

Contact – e-mail

480360@mail.muni.cz

NOVINKY VE SVĚTĚ FINTECH

Patrik Bouček, Lukáš Procházka

Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Česká republika

Abstract in original language

V roce 2024 se finanční technologie (fintech) setkávají s různými výzvami a příležitostmi, které formují jejich budoucí směřování. Několik klíčových trendů a událostí v této oblasti zahrnuje:

1. **Financování Fintech Společností:** Mnoho fintech společností čelí problémům souvisejícím s financováním, regulacemi, nasycenými trhy, otázkami datové bezpečnosti, nedostatkem zákazníků, nejasnou cestou k ziskovosti, problémy se zaměstnáváním a špatným provedením produktů. Tyto faktory přispívají k selhání některých fintech společností.
2. **Trendy v Technologických Nákupech ve Financích:** Finance organizace tráví obvykle 3 až 6 měsíců vyhodnocováním a rozhodováním o vhodném softwaru pro své potřeby. Výběr softwaru je často ovlivněn zákaznickými recenzemi a hodnocením softwaru. Mezi hlavní faktory, které vedou k nespokojenosti uživatelů s finančním softwarem, patří náklady a funkčnost.
3. **Připravované IPO Fintech Společností:** Některé fintech společnosti, jako je švédský Klarna, Lendbuzz a Chime, se připravují na vstup na veřejné trhy. Tyto společnosti usilují o získání dalšího kapitálu a expanzi na finančních trzích.
4. **Využití Umělé Inteligence a Rozvoj DeFi:** AI a distribuovaná účetní technologie (DLT) se stávají stále významnějšími v finanční krajině. AI přináší vylepšení v operacích, zákaznických zkušenostech a rozhodovacích procesech, zatímco DeFi a DLT poskytují inovativní řešení v oblasti financí.
5. **Trendy v Oboru Fintech:** V roce 2024 je očekáván posun směrem ke „cardless“ platbám, rostoucí důraz na „Governance“ v rámci ESG a rostoucí adopce vložených financí (embedded finance) vertikálními SaaS platformami.

6. Decentralizované Finance (DeFi) pro Finanční Inkluzi: DeFi poskytuje finanční služby, jako jsou účty, spoření, půjčky, platby a investice prostřednictvím technologie a P2P. To činí finance otevřené, transparentní a globálně přístupné prostřednictvím smartphonů a internetu.

Tyto trendy a události ukazují, že fintech sektor se nadále rychle vyvíjí a přizpůsobuje se měnícím tržním podmínkám a technologickým pokrokům.

Keywords in original language

Fintech; MiCA; Akt o AI; Transformační trendy; DeFi.

Abstract

In 2024, financial technology (fintech) faces various challenges and opportunities that will shape its future direction. A few key trends and events in this area include:

1. Fintech Company Financing: many fintech companies face challenges related to financing, regulations, saturated markets, data security issues, lack of customers, unclear path to profitability, employment issues, and poor product execution. These factors contribute to the failure of some fintech companies.
2. Trends in Technology Purchases in Finance: Finance organizations typically spend 3 to 6 months evaluating and deciding on the appropriate software for their needs. Software selection is often influenced by customer reviews and software ratings. The main factors that lead to user dissatisfaction with financial software are cost and functionality.
3. Upcoming IPOs by Fintech Companies. These companies are seeking to raise additional capital and expand in the financial markets.
4. Using Artificial Intelligence and Developing DeFi: AI and distributed ledger technology (DLT) are becoming increasingly important in the financial landscape. AI brings improvements in operations, customer experience and decision-making processes, while DeFi and DLT provide innovative solutions in finance.
5. Trends in the Fintech Industry.
6. Decentralized Finance (DeFi) for Financial Inclusion. This makes finance open, transparent and globally accessible through smartphones and the internet.

These trends and events show that the fintech sector continues to evolve rapidly and adapt to changing market conditions and technological advances.

Keywords

Fintech; MiCA; AI Act; Transformational Trends; DeFi.

1 Úvod

V následujících řádcích se budeme věnovat novinkám ve světě fintech, které v roce 2024 zásadním způsobem ovlivní dění ve světě fintech. Náš příspěvek se dělí na dvě v podstatě na sebe nezávislé části, jelikož chceme poskytnout čtenáři možná co nejvíce komplexní informace co se momentálně děje ve světě fintech.

Cílem první části příspěvku je přiblížit problematiku kryptoměn a primárně jejich regulaci pomocí nařízení EU o trzích s kryptoaktivy (dále „MiCA“), které si rozebereme pohledem, co nového Nařízení MiCA přináší a koho se bude dotýkat.

Cílem druhé části je seznámit čtenáře s novými trendy spojené s umělou inteligencí (AI) ve Fintech jako jsou novinky v generativní umělé inteligenci, zlepšení detekce podvodů a zvýšení bezpečnosti, přesnější hodnocení úvěrové spolehlivosti, prediktivní analýza pro informované rozhodování, decentralizované financování (DeFi) a role AI v něm hrající a nakonec bude se zaměříme na legislativní uchopení AI v rámci EU.

Jak je z výše uvedených cílů patrné, tak primární úlohou tohoto článku je seznámit čtenáře s poměrně markantními novinkami světa fintech.

2 Nařízení MiCA

S rostoucí cenou nejenom Bitcoinu v posledních měsících, který v březnu 2024 dosáhl na nová maxima, se ve fintech kruzích znovu zvýšil zájem o kryptoměny, kterým je věnována čím dál větší pozornost. V červnu 2023 bylo vydáno MiCA, které v průběhu roku 2024 nabyde své účinnosti. S ohledem na dění okolo kryptoaktiv bude rok 2024 přelomovým rokem, který přinese další zásadní finanční regulaci EU, která rozhodně nesejde z očí subjektům působícím v kryptosektoru EU.

Toto nařízení má v roce 2024 přinést zcela zásadní regulační rámec EU pro kryptoaktiva, které bude vytvářet:

- Společnou taxonomii regulovaných kryptoaktiv, která rozlišuje mezi dvěma¹ typy stablecoinů² a dalšími kryptoaktivy v oblasti působnosti (jako jsou určité typy investičních a užitkových tokenů, které nejsou výslovně vyňaty³ nebo jinak již regulovány podle práva EU);
- Harmonizovaný rámec pro udělování povolení subjektům, které v EU poskytují regulované služby související s kryptoaktivy
- Požadavky na transparentnost a zveřejňování informací při vydávání, veřejném nabízení a přijímání kryptoaktiv k obchodování na obchodní platformě pro kryptoaktiva⁴;
- Určený rámec stablecoinů pro „ART“ a „EMT“, který se bude skládat z řady provozních, obezřetnostních a likviditních požadavků, jakož i pravidel pro udržování a ochranu rezervních aktiv, jejichž cílem je zajistit řádnou „stabilitu“ těchto dvou typů stablecoinů.

MiCA definuje kryptoaktiva jako „*digitální zachycení hodnoty nebo práv, které může být převáděno a ukládáno elektronicky pomocí technologie sdíleného registru nebo pomocí podobné technologie*“.⁵ Regulace rozlišuje následující tři typy kryptoaktiv:

- Utility token, což je typ aktiva, který je určen pouze k zajištění přístupu ke zboží nebo službě poskytované jeho emitentem (tradiční kryptoměny, jako je Bitcoin, Ether, Solana);
- Token odkazující na aktivum (dále „ART“), kdy se jedná o typ kryptoaktiva, který není tokenem elektronických peněz a jehož cílem je udržet stabilní hodnotu odkazem na jinou hodnotu nebo právo nebo jejich kombinaci, včetně jedné nebo více oficiálních měn;

¹ Tokeny s odkazem na aktiva „ART“ a tokeny elektronických peněz „EMT“.

² Digitální žeton (token) mající sloužit jako digitální platiadlo se stabilní hodnotou v konvenčním měnovém vyjádření, zpravidla díky buďto přímému navázání na jedno či několik konvenčních aktiv nebo alespoň díky krytí takovým aktivem či aktivy. Většina stablecoinů funguje na principu blockchainu, což investorům umožňuje snáze s nimi obchodovat na kryptoburzách.

³ Vyňaty z úpravy jsou např. NFT tokeny, kdy se jedná o speciální třídu kryptoaktiv. Tyto tokeny se vyznačují svojí jedinečností a nejde je dále rozdělovat na menší části.

⁴ Informační dokument pro investory, upisovatele cenného papíru. Prospekt je vždy vyhotovován pro účely veřejné nabídky investičních cenných papírů nebo přijetí investičních nástrojů na regulovaný trh.

⁵ ROGERS, J. 2024 Financial Institutions outlook and trends. *White and Case* [online]. [cit. 15. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.whitecase.com/insight-alert/2024-financial-institutions-outlook-trends>

- Token elektronických peněz (dále „EMT“), jedná se o typ kryptoaktiva, které má za cíl udržovat stabilní hodnotu odkazem na hodnotu jedné oficiální měny.⁶

Z výše uvedeného lze tedy pozorovat, že se nařízení nebude vztahovat pouze na úpravu spojenou s obchodováním a poskytováním služeb spojených s kryptoaktivy, ale také na ochranu spotřebitelů, kdy nařízení zavede opatření, která v zájmu integrity trhů s kryptoaktivy brání obchodování zasvěcených osob (insider-trading), nedovolenému zpřístupnění vnitřních informací či manipulaci s trhem.⁷ Ve vztahu s tím se regulace dotkne i tzv. „kryptoinfluencerů“, kteří na internetu v rámci svých příspěvků propagují určité typy kryptoměn. V případě, že své sledující neupozorní na to, že danou kryptoměnu drží, mohou být dle nařízení obviněni z manipulace s trhem. Nařízení dále do oblasti kryptoaktiv přinese principy finanční regulace, kdy si lze povšimnout určité spojitosti a podobnosti se standardními instituty obsaženými ve směrnici o trzích finančních nástrojů (dále „MiFID II“).⁸

Za poskytovatele služeb souvisejících s kryptoaktivy nařízení považuje takové poskytovatele, kteří v rámci své činnosti vykonávají následující činnosti:

- úschova a správa kryptoaktiv jménem třetích stran;
- provoz obchodní platformy pro kryptoaktiva (kryptoburza);
- směna kryptoaktiv za fiat měnu, která je zákonným platidlem;
- směna kryptoaktiv za jiná kryptoaktiva;
- uvádění kryptoaktiv na trh;
- poskytování služeb převodu kryptoaktiv v zastoupení třetích stran;
- přijímání a předávání příkazů ke kryptoaktivům jménem třetích stran;
- poskytování poradenství ke kryptoaktivům;
- správa portfolia kryptoaktiva.

⁶ WOLDEMAR, H. MiCA Regulation: New regulatory framework for crypto-assets issuers and crypto-assets services providers in the EEA. *White and Case* [online]. [cit. 15. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.whitecase.com/insight-alert/mica-regulation-new-regulatory-framework-crypto-assets-issuers-and-crypto-asset>

⁷ NOVOTNÝ, M. MiCA: Základní přehled. *Schejbal and partners* [online]. [cit. 15. 4. 2024]. Dostupné z: <https://akschejbal.cz/mica-zakladni-prehled>

⁸ HOBZA, M. Nařízení MiCA: nová pravidla pro poskytovatele služeb souvisejících s kryptoaktivy. *Advokátní deník* [online]. [cit. 15. 4. 2024]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2023/07/01/narizeni-mica-nova-pravidla-pro-poskytovatele-sluzeb-souvisejicich-s-kryptoaktivy/>

MiCA se tak bude vztahovat na krypto směnárny, krypto burzy, provozovatele bitcoinmatů, krypto peněženky či platformy umožňující správu, administraci či další nakládání s kryptoaktivy.⁹

Nariadení dále zavádí povinnosti vydavatelům kryptoaktiv a poskytovatelům služeb spojenými s kryptoaktivy. Nad rámec povinností jednat čestně, spravedlivě a profesionálně, což je má být činěno v nejlepším zájmu pro zákazníky, musí být dodržovány povinnosti týkající se dodržování přísných pravidel obezřetného podnikání.¹⁰ Mezi tyto povinnosti jsou zařazeny:

- poskytování transparentních informací zákazníkům ohledně cen a rizik spojenými s nákupem kryptoaktiv;
- zajištění obezřetnostních záruk, které mohou být splněny prostřednictvím regulatorního kapitálu nebo pojištění či kombinací obou možností;
- úschovy kryptoaktiv a finančních prostředků klientů;
- postup vyřizování stížností;
- předcházení, rozpoznávání, řízení a zveřejňování střetů zájmů;
- outsourcingu.

2.1 Povolení – licence poskytovatele služeb souvisejících s kryptoaktivy

To, aby poskytovatelé služeb spojených s kryptoaktivy mohli vykonávat svoji činnost, budou muset žádat o povolení udělované příslušným orgánem členského státu. Není výslovně stanoveno, který orgán členského státu má být povolovacím orgánem, to zůstává v působnosti členských států. V kontextu České republiky bude s velkou pravděpodobností takovým povolovacím orgánem Česká národní banka. Takový povolovací proces vykazuje podobnosti s jinými sektory finanční regulace a lze jej připodobnit např. k povolovacímu procesu obchodníků s cennými papíry, při zohlednění specifík služeb souvisejících s kryptoaktivy.¹¹

⁹ NEUBAUEROVÁ, Z. Nařízení EU o trzích s kryptoaktivy (MiCA). *EPRAVO.CZ* [online]. [cit. 15. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/narizeni-eu-o-trzich-s-kryptoaktivy-mica-116453.html>

¹⁰ NOVOTNÝ, op. cit.

¹¹ HOBZA, op. cit.

Taková žádost o povolení poté musí obsahovat:

- program činnosti neboli obchodní plán, vymezující mj. okruh služeb souvisejících s kryptoaktivy;
- požadavky na důvěryhodnost vedoucích osob a osob s kvalifikovanou účastí na žadateli;
- požadavky na odbornost způsobilých vedoucích osob a v případě vybraných služeb též dalších pracovníků;
- další požadavky, jsou spojeny s vnitřním řídicím a kontrolním systémem žadatele, včetně řízení rizik a IT zabezpečením;
- plán kontinuity,
- postupy pro stanovení a řízení obezřetnostních záruk;
- AML systém a doložení plnění požadavků stanovených pro konkrétní služby související s kryptoaktivy.¹²

MiCA rovněž stanoví podrobnosti průběhu povolovacího řízení a jeho jednotlivých fází, včetně souvisejících lhůt.¹³ Subjekty poskytující služby související s kryptoaktivy budu moci na základě Evropského pasu poskytovat služby v celé EU.¹⁴

2.2 Whitepavery

V případě vydavatelů kryptoaktiv nařízení stanovuje povinnost emitentům kryptoaktiv zajistit tzv. Whitepaper (bílá kniha). Whitepavery lze vnímat jako informační dokumenty, které podrobně popisují informace o projektu a týmu, který za projektem stojí. Je zde zjednodušeně popsáno dané kryptoaktivum, jak funguje, co dělá a jaké problémy se snaží řešit. Každý Whitepaper tedy musí povinně obsahovat následující:

- informace o projektu a týmu, který za projektem stojí;
- informace o veřejném nabízení kryptoaktiva nebo přijetí kryptoaktiva k obchodování;
- informace o samotném kryptoaktivu;
- informace o právech a povinnostech spojených s daným kryptoaktivem;

¹² Čl. 16 odst. 2 MiCA.

¹³ HOBZA, op. cit.

¹⁴ Licence podle nařízení MiCA. *SCHEJBAL and partners* [online]. [cit. 15. 4. 2024]. Dostupné z: <https://akschejbal.cz/licence-podle-narizeni-mica>

- popis použité základní technologie;
- informace o rizicích (ztráta hodnoty, omezená likvidita) a dopadech těžby kryptoaktiva.

Obsah Whitepaperu se liší v závislosti na typu kryptoaktiva, pro které má být vydán. Z pravidla nejsložitějším Whitepaperem je ten, který se vydává pro tokeny vázané na aktiva. Nařízení obsahuje ale i výjimky, kdy nebude potřeba vydávat Whitepaper. Ten nebude zapotřebí, když:

- ostatní kryptoaktiva jsou nabízena méně než 150 osobám v jednom členském státě;
- výše nabídky nepřesahuje 1 mil. € za období 12 měsíců;
- nabídka je určena výhradně kvalifikovaným investorům.

V případě výjimek, kdy není zapotřebí Whitepaperu můžeme sledovat stejné požadované hodnoty, jako u prospektu v případě nabídky investičních nástrojů podle nařízení o prospektu.¹⁵

2.3 Uplatnění

Nový rámec se začne přímo uplatňovat ve všech 27 členských státech EU bez nutnosti transpozice na vnitrostátní úrovni, a to ve dvou fázích. Ustanovení týkající se stablecoinového rámce se začnou uplatňovat od 30. 6. 2024, zbývající ustanovení, která se vztahují na emitenty a poskytovatele služeb zabývajících se obchodováním s jinými regulovanými kryptoaktivy, se začnou uplatňovat od 30. prosince 2024.¹⁶

Přestože se nařízení MiCA bude uplatňovat přímo bez nutnosti transpozice na vnitrostátní úrovni, tak i přesto bude ponechán členským státům prostor pro to, aby na vnitrostátní úrovni stanovily přechodná období a ustanovení o převzetí, která by umožnila snadnější postupné zavádění nového rámce. Za tímto účelem mohou členské státy poskytnout až osmnáctiměsíční přechodné období subjektům, které již v jejich jurisdikcích působí podle

¹⁵ NOVOVNÝ, M. MiCA: Bílé knihy a vydavatelé kryptoaktiv. *Schejbal and partners* [online]. [cit. 15. 4. 2024]. Dostupné z: <https://akschejbal.cz/mica-bile-knihy-a-vydavatele-kryptoaktiv>

¹⁶ HEINZ, J. MiCA and DORA ante portas – Germany clarifies application of EU regulations. *Freshfields Bruckhaus Deringer* [online]. [cit. 15. 4. 2024]. Dostupné z: <https://technologyquotient.freshfields.com/post/102irve/mica-dora-ante-portas-germany-clarifies-application-of-eu-regulations>

stávajících pravidel před 30. prosincem 2024.¹⁷ Orgán ESMA¹⁸ však vyjádřil obavy a vyzval členské státy, aby omezily délku případných přechodných období s cílem zajistit konzistentní zavedení nového rámce na úrovni EU.¹⁹

V říjnu 2023 vydalo německé ministerstvo financí návrh zákona o digitalizaci finančních trhů, jehož cílem je umožnit snadnější zavedení rámce MiCA na vnitrostátní úrovni. Návrh zákona rovněž zavádí nový zákon o dohledu nad krypto trhy (dále „KMAG“), který poskytuje stávajícím krypto podnikům možnost pokračovat v činnosti na základě stávající národní licence nejpozději do 30. prosince 2025.²⁰ KMAG se bude vztahovat i na úvěrové instituce, investiční podniky nebo instituce elektronických peněz, které tyto činnosti vykonávají, ačkoli mohou být z jednotlivých povinností vyňaty.²¹

Dne 17. 4. 2024 Ministerstvo financí ČR předložilo vládě návrh zákona o implementaci předpisů EU v oblasti digitálních financí. Návrh zákona obsahuje především úpravu kategorizace přestupků a také pravomocí České národní banky jako orgánu dohledu. Některá další ustanovení navazují na nařízení MiCA a jejich cílem je hladká aplikace nařízení v ČR. Zavádí např. zvláštní režim rezervy aktiv vydavatelů tokenů vázaných na aktiva či elektronických peněžních tokenů.

3 Umělá inteligence ve finech

V roce 2024 formuje prostředí fintech AI a finančního sektoru několik transformačních trendů, které letos už zásadně ovlivňují způsob, jakým finanční služby fungují a komunikují se zákazníky, kdy se jedná o integrace generativní umělé inteligence, zlepšení v detekci podvodů, hodnocení úvěrové spolehlivosti a prediktivní analýze, společně s nárůstem decentralizovaného financování (DeFi). Všechno toto vede k tomu, že hodnota

¹⁷ HEINZ, op. cit.

¹⁸ Orgán pro cenné papíry a trhy je nezávislý subjekt EU, jehož úkolem je zlepšovat ochranu investorů a přispívat ke stabilitě a řádnému fungování finančních trhů.

¹⁹ DURIC, M. 2024 Fintech Outlook: Key EU regulatory topics to watch. *Taylorwessing* [online]. [cit. 15. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.taylorwessing.com/fr/insights-and-events/insights/2024/02/2024-fintech-outlook>

²⁰ NITSCHKE, P. Navigating Germany's Financial Digitalisation: The Impact of the new act. *Zeidler group* [online]. [cit. 15. 4. 2024]. Dostupné z: <https://zeidler.group/insights/navigating-germanys-financial-digitalisation-the-impact-of-the-new-act/>

²¹ HEINZ, op. cit.

obchodních společností zabývajících se AI šplhají rapidním tempem nahoru a je jedno jestli se jedná o finanční instituce či nějaký start-up. Z daného plyne, že je v zájmu obchodních společností a především jejich konkurenceschopnosti, aby využívali AI a investovaly do inovací v oblasti AI. Díky technologickým inovacím AI se v rámci finančního sektoru podařilo začít používat robotické poradce, nebo bylo AI využito k modelování úvěrového a regulatorního kapitálu, řízení pohledávek, algoritmickému obchodování a mnoha dalším způsobům.²² Nyní před námi stojí nová kapitola v rámci AI a to je její legislativní uchopení v rámci EU, kdy se na tom usilovně pracuje od roku 2021 a pokud vše půjde podle plánu, tak by legislativní snaha měla být završena letos. Pojďme se nyní podívat na klíčová témata, která formují prostředí fintech AI v roce 2024, a prozkoumat, jaký mají dopad na finanční sektor a poté se hlouběji zaměříme na problematiku legislativy.

3.1 Generativní umělá inteligence (AI)

Generativní AI mění paradigma ve fintech, přinášející sofistikované nástroje pro automatizaci a personalizaci. Využitím technologií zpracování přirozeného jazyka, jako je ChatGPT, umožňuje finančním institucím efektivněji řídit své zdroje, snižovat administrativní zátěž a zvyšovat produktivitu. Příkladem může být automatizace zpracování žádostí o úvěr nebo personalizace finančních poradenství založených na specifických potřebách a historii klienta, a k tomu „společnost Gartner odhaduje, že již v roce 2025 bude více než 10 % všech dat generováno umělou inteligencí, což předznamenává nový věk spolupráce člověka a stroje, tzv. *Age of WithTM*.“²³ Dalšími nástroji které využívají AI jsou kromě ChatGPT také například DALL-E, Jasper, Lensa či Soundraw. Už dnes se dostáváme do fáze, kdy tyto nástroje jsou schopné nahradit velkou část práce vykovávané lidmi, což je pro obchodní společnost ekonomicky výhodné. Jedná se avšak o dvousečnou zbraň, jelikož kvůli tomuto technologickému pokroku budou zaměstnanci přicházet o pracovní místa. K tomuto závěru jsem došel poté, co jsem se v období od ledna 2024 až do dubna 2024

²² ROGERS, J. a kol. 2024 Financial Institutions Outlook & Trends. *White & Case* [online]. [cit. 1. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.whitecase.com/insight-alert/2024-financial-institutions-outlook-trends#article-content>

²³ HEJTMÁNEK, J., SCHOPF, D. Dopady generativní umělé inteligence na podniky. *Deloitte* [online]. [cit. 1. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/strategy-operations/articles/generative-artificial-intelligence.html>

ptal většího množství advokátních kanceláří a většina z nich mi potvrdila, že čekají na to, kdy se tyto AI nástroje zdokonalí natolik, že budou schopné vykonávat práci, kterou pro ně dělají studenti a koncipienti. Jednoduše řečeno chtějí ušetřit a maximalizovat zisky. Dle mého názoru, avšak toto není zcela správný přístup a to proto, že pokud advokátní kanceláře nebudou zaměstnávat studenty či v horším případě i koncipienty, tak dojde k degeneraci právní profese jako takové na úkor technologického pokroku. Tato teze ovšem neplatí jen na právní profesi, ale na všechny obory, jelikož pokud lidé nebudou moct mít kde pracovat a tedy zdokonalovat své profesní vědomosti, tak to dokonce ochromí společnost jako takovou a v dlouhodobém horizontu to zpomalí či v horším případě dokonce úplně zastaví inovace fintech AI člověkem. Obava jednoho z předních autorů a to prof. Yuvala Noah Harariho je taková, že jaký osud čeká lidstvo v éře umělé inteligence, až člověk zcela přestane mít nad ní kontrolu? Byl bych tedy velmi opatrný s využíváním a hlavně nahrazováním zaměstnanců²⁴ AI nástroji a proto velmi kvituji snahu EU o legislativní uchopení a nějaké omezení AI a AI nástrojů.

3.2 Zlepšená detekce podvodů a zvýšení bezpečnosti

AI vyniká ve schopnosti analýzy transakčních vzorců v reálném čase, což umožňuje rozpoznávat a varovat před podezřelými aktivitami, tím chrání finanční instituce a jejich klienty. Tato technologie dokáže detekovat složité podvodné schémata, které by mohly uniknout tradičním kontrolním metodám. Implementací AI do systémů prevence podvodů finanční služby posouvají bezpečnostní standardy na novou úroveň. Například vedoucí britské banky pro podvody ve volném předkladu řekl, že „*techniky strojového učení jsou obecně již zabudovány do našich systémů pro odhalování podvodů, což snižuje míru falešně pozitivních výsledků a zvyšuje efektivitu našich vyšetřovacích týmů a zároveň zlepšuje naši schopnost odhalit podezřelou aktivitu. Neustále vyvíjíme naše detekční modely, abychom zlepšili detekční schopnosti s novými datovými sadami, které se používají k odhalení jemnějších indikátorů rizika podvodu.*“²⁵

²⁴ ZEWE, A. Explained: Generative AI. *news.mit.edu* [online]. 9. 11. 2023 [cit. 2. 4. 2024]. Dostupné z: <https://news.mit.edu/2023/explained-generative-ai-1109>

²⁵ WEST, A., CIAIS, F. Impact of Artificial Intelligence on Fraud and Scams. *pwc.co.uk* [online]. [cit. 2. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.pwc.co.uk/forensic-services/assets/impact-of-ai-on-fraud-and-scams.pdf>

3.3 Přesnější hodnocení úvěrové spolehlivosti

AI rozšiřuje možnosti hodnocení úvěrové spolehlivosti tím, že kombinuje tradiční finanční historii s alternativními zdroji dat, jako jsou sociální média, platby za utility či chování při online nákupech. To umožňuje poskytovatelům úvěrů nabízet finanční produkty širší skupině zákazníků, včetně těch, kteří by mohli být tradičními bankami přehlíženi.

3.4 Prediktivní analýza pro informované rozhodování

Využití AI v prediktivní analýze umožňuje finančním institucím předvídat budoucí tržní trendy, chování zákazníků a identifikovat potenciální rizika. Tato schopnost předpovídat a reagovat na budoucí vývoj vede k lepším investičním rozhodnutím a strategickému plánování. AI tedy přináší revoluční způsob, jak zpracovávat a interpretovat velké objemy dat pro strategické rozhodování.

3.5 Decentralizované financování (DeFi) a role AI

AI zasahuje i do oblasti DeFi, kde umožňuje vytvářet složitější a bezpečnější chytré kontrakty, optimalizuje procesy půjčování půjček a poskytuje nástroje pro efektivnější algoritmické obchodování. Tímto přispívá k širší demokratizaci finančních služeb, umožňuje uživatelům přímý přístup k finančním produktům bez potřeby tradičních bankovních nebo finančních zprostředkovatelů.

3.6 Legislativní uchopení AI v rámci EU

Legislativa, známá jako Akt EU o AI (Akt o umělé inteligenci), představuje revoluční krok k stanovení pravidel pro etické a bezpečné využívání AI. Tento předpis klade důraz na systémy AI považované za vysoce rizikové, jako jsou ty, které se věnují hodnocení úvěruschopnosti, a vyžaduje zajištění transparentnosti při interakci s lidmi, například prostřednictvím chatbotů. Akt EU o AI byl oznámen jako součást balíčku Komise EU týkající se AI v to v dubnu roku 2021.²⁶

²⁶ RITTER-DÖRING, V., ĐURIĆ, M. 2024 Fintech Outlook: Key EU regulatory topics to watch. *taylorwessing.com* [online]. [cit. 2. 4. 2024]. Dostupné z: https://www.taylorwessing.com/-/media/taylor-wessing/files/germany/2024/02/tw24_fintech-outlook--key-eu-regulatory-topics-to-watch_240227.pdf

S ohledem na tento vývoj se finanční sektor připravuje na hlubší integraci AI do svých procesů. Finanční instituce budou muset přehodnotit svůj přístup k vývoji a využívání AI technologií, aby splnily nové požadavky na transparentnost a regulaci rizik. To zahrnuje nejen technologie pro správu majetku a obchodování, ale také například pro back office operace jako compliance a řízení rizik.

Akt EU o AI očekává od finančních institucí, aby zaujaly proaktivní přístup, připravily se na dodržování přísnějších regulačních požadavků a zároveň hledaly nové způsoby, jak inovativně využívat AI k poskytování svých služeb. Přestože finanční regulace v EU je formulována technologicky neutrálně, nové pokyny od orgánů finančního dohledu vyzývají k rizikově orientovanému přístupu při používání AI, což vyžaduje od institucí, aby zajišťovaly soulad s existujícími regulačními rámci.

Inovativní fintech společnosti mají příležitost stát se předními hráči v tomto novém prostředí, kde se klade důraz na etiku, transparentnost a bezpečnost při využívání AI. Tyto společnosti mohou nabídnout finančnímu sektoru nástroje a řešení, které nejen splňují regulační požadavky, ale také zvyšují efektivitu, bezpečnost a personalizaci finančních služeb.

V kontextu tohoto legislativního vývoje se finanční sektor nachází na prahu nové éry, kde regulace a inovace jdou ruku v ruce. Tento pokrok nabízí jak výzvy, tak příležitosti pro finanční služby, které se snaží využít možností, které AI přináší, zatímco se přizpůsobují a dodržují nový regulační rámec stanovený EU. Jak se finance instituce připravují na zavedení Aktu o AI, je zřejmé, že se musí soustředit na to, aby zůstaly v čele digitální transformace. Prostředí finančních služeb, zvláště v Evropě, se rychle vyvíjí, a adaptace na nové technologie a regulace bude klíčová pro udržení konkurenceschopnosti a inovačního potenciálu.

Využití AI ve finančním sektoru nabízí nespočet možností pro zlepšení služeb, personalizaci zákaznických zážitků a mnoho dalšího. Finanční instituce a fintech společnosti by měly být připraveny investovat do technologií AI, které jsou v souladu s aktuálními a budoucími regulacemi, a současně sledovat nejnovější trendy a inovace v tomto rychle se rozvíjejícím oboru.

Adaptace na nový regulační rámec bude vyžadovat pečlivé plánování a implementaci ze strany finančních institucí. Důraz na transparentnost, etiku a bezpečnost při využívání umělé inteligence představuje základní kámen pro budování důvěry mezi spotřebiteli a finančními službami v digitálním věku.

Jako reakce na tento trend by měly finanční služby proaktivně pracovat na vývoji a nasazení AI řešení, která nejen splňují regulační požadavky, ale také přinášejí inovativní a hodnotné služby pro jejich zákazníky. Spolupráce mezi regulačními orgány, finančními institucemi a technologickými inovátory bude klíčová pro úspěšnou integraci umělé inteligence do finančních služeb, zajištění jejich bezpečnosti, spravedlnosti a efektivity pro všechny zúčastněné strany.

V tomto přechodném období bude pro finanční sektor zásadní zůstat informovaný o nejnovějších vývojích v legislativě a technologii, aby mohl plně využít potenciál umělé inteligence, zatímco naviguje komplexním regulačním prostředím. Budoucnost finančních služeb bude neoddtělitelně spojena s AI a tyto inovace by měly vést ke zvýšení efektivity, zlepšení zákaznického servisu a vytvoření nových příležitostí pro růst v digitálním věku.

Neustále probíhaly práce na finalizaci textu nového nařízení, které bylo potřeba schválit Evropským parlamentem, k čemuž mělo dojít pravděpodobně v dubnu tohoto roku.²⁷ To se avšak nestihlo, ale jako úplnou novinkou je to, že dne 21. 5. 2024 schválila Rada EU nařízení o umělé inteligenci. Jedná se o poslední krok v legislativním procesu, který následoval po schválení tohoto přelomového zákona Evropským parlamentem dne 13. 3. 2024 po rozsáhlých jednáních s členskými státy EU. Konečné znění aktu o umělé inteligenci bude v nadcházejících týdnech zveřejněno v Úředním věstníku EU.²⁸

²⁷ FOREJTOVÁ, M., ZÁRUBA, V. Kontury evropského Aktu o umělé inteligenci. *Právní prostor* [online]. 4. 4. 2024 [cit. 5. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/pravo-it/kontury-evropskeho-aktu-o-umele-inteligenci>

²⁸ BRENNAN, D. EU AI Act Finalised. *Lexology* [online]. 28. 5. 2024 [cit. 31. 5. 2024]. Dostupné z: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=fb7d0aa5-ef94-4205-a4e4-76ca83a283d2>

4 Závěr

První část příspěvku byla věnována nařízení MiCA, které zavádí jednotný rámec, který bude mít signifikantní dopad na trh EU s kryptoaktivy, jelikož umožní firmám nabízet kryptoaktiva a poskytovat související služby ve všech členských státech. Firmy se sídlem v EHP, které dosud vykonávaly tyto činnosti v neregulovaném prostoru, budou čelit povolovacímu řízení a budou muset zavést systémy a procesy zaměřené na zajištění souladu s regulačními požadavky. Naproti tomu firmy, které již regulované jsou, nebudou muset podstupovat další časově náročný povolovací proces. Přesto budou muset tyto již regulované subjekty, které jsou účastníky trhu a v budoucnu plánují poskytovat služby v souvislosti s kryptoaktivy, provést analýzu nedostatků a aktualizovat své zásady a procesy, aby zajistily soulad s požadavky podle MiCA.

Druhá část příspěvku byla věnována novinkám ohledně umělé inteligence související s fintech. Stručně byly shrnuty různé transformační trendy, kdy primárně z nich byla věnována pozornost generativní AI, kdy její využití exponenciálně každý den roste. Největší pozornost z celé této druhé části příspěvku byla věnována samotnému legislativní snaze EU o schválení Aktu EU o AI, který těsně před odevzdáním tohoto článku byl definitivně schválen. Nyní musíme počkat na definitivní znění a následně konečně začne tak dlouho požadovaná a potřebná regulace AI. Na Akt EU o AI v plné jeho síle si však budeme muset ještě nějakou dobu počkat.

Tento příspěvek se snažil obecně seznámit čtenáře s novými nařízeními MiCA a Akt EU o AI a zároveň i poskytnou informace o dané problematice a novinkách s tím souvisejících.

References

- BRENNAN, D. EU AI Act Finalised. *Lexology* [online]. 28. 5. 2024 [cit. 31. 5. 2024]. Dostupné z: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=fb7d0aa5-ef94-4205-a4e4-76ca83a283d2>
- DURIĆ, M. 2024 Fintech Outlook: Key EU regulatory topics to watch. *Taylorwessing* [online]. [cit. 15. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.taylorwessing.com/fr/insights-and-events/insights/2024/02/2024-fintech-outlook>

- FOREJTOVÁ, M., ZÁRUBA, V. Kontury evropského Aktu o umělé inteligenci. *Právní prostor* [online]. 4. 4. 2024. [cit. 5. 4. 2024]. <https://www.pravniprostor.cz/clanky/pravo-it/kontury-evropskeho-aktu-o-umele-inteligenci>
- HEINZ, J. MiCA and DORA ante portas – Germany clarifies application of EU regulatins. *Freshfields Bruckhaus Deringer* [online]. [cit. 15. 4. 2024]. Dostupné z: <https://technologyquotient.freshfields.com/post/102irve/mica-dora-ante-portas-germany-clarifies-application-of-eu-regulations>
- HEJTMÁNEK, J., SCHOPF, D. Dopady generativní umělé inteligence na podniky. *Deloitte* [online]. [cit. 1. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/strategy-operations/articles/generative-artificial-intelligence.html>
- NITSCHKE, P. Navigating Germany's Financial Digitalisation: The Impact of the new act. *Zeidler group* [online]. [cit. 15. 4. 2024]. Dostupné z: <https://zeidler.group/insights/navigating-germanys-financial-digitalisation-the-impact-of-the-new-act/>
- NOVOTNÝ, M. MiCA: Základní přehled. *Schejbal and partners* [online]. [15. 4. 2024]. Dostupné z: <https://akschejbal.cz/mica-zakladni-prehled>
- RITTER-DÖRING, V., ĐURIĆ, M. 2024 Fintech Outlook: Key EU regulatory topics to watch. *taylorwessing.com* [online]. [cit. 2. 4. 2024]. Dostupné z: https://www.taylorwessing.com/-/media/taylor-wessing/files/germany/2024/02/tw24_fintech-outlook---key-eu-regulatory-topics-to-watch_240227.pdf
- ROGERS, J. 2024 Financial Institutions outlook and trends. *White and Case* [online]. [15. 4. 2024.] Dostupné z: <https://www.whitecase.com/insight-alert/2024-financial-institutions-outlook-trends>
- ROGERS, J., a kol. 2024 Financial Institutions Outlook & Trends. *White and Case* [online]. [cit. 1. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.whitecase.com/insight-alert/2024-financial-institutions-outlook-trends#article-content>
- WEST, A., CIAIS, F. Impact of Artificial Intelligence on Fraud and Scams. *pwc.co.uk* [online]. [cit. 2. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.pwc.co.uk/forensic-services/assets/impact-of-ai-on-fraud-and-scams.pdf>

WOLDEMAR, H. MiCA Regulation: New regulatory framework for crypto-assets issuers and crypto-assets services providers in the EEA. *White and Case* [online]. [cit. 15. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.whitecase.com/insight-alert/mica-regulation-new-regulatory-framework-crypto-assets-issuers-and-crypto-asset>

ZEWE, A. Explained: Generative AI. *news.mit.edu* [online]. 9. 11. 2023 [cit. 2. 4. 2024]. Dostupné z: <https://news.mit.edu/2023/explained-generative-ai-1109>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady o trzích s kryptoaktivy a o změně směrnice (EU) č. 2019/1937.

Contact – e-mail

486915@mail.muni.cz; 478898@mail.muni.cz

RIZIKO PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ V KRYPTOPROSTORU

David Chorvát

Masarykova univerzita, Česká republika

Abstract in original language

Článek se zabývá praním špinavých peněz ve spojení s používáním kryptoměn. Přináší přehled způsobů, jakými se špinavé peníze perou přes kryptoměny, a ukazují na slabiny současných pravidel a zákonů. V textu se dále diskutuje o tom, jak důležitá je mezinárodní spolupráce při prevenci a odhalování podezřelých transakcí. Závěrem, článek zdůrazňuje potřebu vyváženého přístupu, který podporuje inovace v krypto prostoru, ale zároveň chrání finanční systém před zneužitím.

Keywords in original language

Krypto; kryptoměna; praní peněz; regulace kryptoměn; bitcoin.

Abstract

The article addresses money laundering in connection with the use of cryptocurrencies. It provides an overview of the methods by which dirty money is laundered through cryptocurrencies and highlights the weaknesses of current rules and laws. The text further discusses the importance of international cooperation in the prevention and detection of suspicious transactions. In conclusion, the article emphasizes the need for a balanced approach that supports innovation in the crypto space while simultaneously protecting the financial system from abuse.

Keywords

Cryptocurrency; Money Laundering; Bitcoin; Crypto Regulation; Cofola for Cryptocurrency.

1 Úvod

V dnešní době, kdy digitální technologie pronikají do všech sfér našich životů, se kryptoměny stávají stále více významným fenoménem v globálním finančním systému. S růstem jejich popularity a užíváním se však zvyšuje i riziko jejich zneužití v rámci nelegálních aktivit, včetně praní špinavých peněz. Tento článek se zaměřuje na analýzu praní špinavých peněz prostřednictvím kryptoměn a na to, jak mezinárodní spolupráce může hrát klíčovou roli v boji proti tomuto fenoménu.

Hlavní hypotézou článku je, že objem praní špinavých peněz v krypto prostoru lze efektivně snížit prostřednictvím mezinárodní spolupráce. Tento přístup vyžaduje nejen rozvoj a implementaci přísnějších regulačních rámců na národní úrovni, ale také posílení mezinárodních mechanismů pro výměnu informací a koordinaci akcí proti praní peněz.

Článek poskytuje přehled existujících metod praní špinavých peněz pomocí kryptoměn, identifikuje klíčové slabiny v současných regulačních opatřeních a analyzuje příklady úspěšné mezinárodní spolupráce. Cílem je ukázat, že přestože kryptoměny přinášejí mnoho inovačních řešení, jejich potenciál pro praní špinavých peněz vyžaduje komplexní a koordinovaný přístup na mezinárodní úrovni, aby se zabránilo zneužívání těchto technologií pro nelegální účely.

2 Kryptoměny a praní špinavých peněz

V posledním desetiletí se kryptoměny staly neodmyslitelnou součástí globálního finančního ekosystému, přinášejíce s sebou jak významné inovace, tak nové výzvy pro regulaci po celém světě. Kryptoměny, jako je Bitcoin, Ethereum a mnoho dalších, nabízejí slib decentralizace, anonymity a bezpečnosti transakcí. Celková hodnota kryptoměnového trhu ke dni 29. 5. 2024 je 2,44 bilionu dolarů.¹ Tyto charakteristiky však vedle pozitivních aspektů otevírají dveře potenciálnímu zneužití pro praní špinavých peněz a jiné trestné činnosti spojené s pohybem financí.

¹ Prohlížeč kryptoměn a jejich hodnoty. *coinmarketcap.com* [online]. [cit. 29. 5. 2024]. Dostupné z: <https://coinmarketcap.com/>

Kapitola se bude zabývat způsoby praní špinavých peněz za využití blockchainové technologie. Proto prvně definujeme přehled kryptoměn, které mají největší potenciál pro tuto trestnou činnost. Následně v teoretickém rámci uvedeme existující metody praní špinavých peněz a v poslední řadě zanalyzuje skutečný případ a jeho řešení.

2.1 Přehled kryptoměn

Kryptoměny představují digitální nebo virtuální formy měn.² Technologie blockchainu využívá kryptografii k zabezpečení transakcí, řízení tvorby nových jednotek a verifikaci převodu aktiv. Od svého vzniku v roce 2009, kdy vznikl Bitcoin jako první decentralizovaná kryptoměna, se kryptoměnový ekosystém dramaticky rozrostl a diverzifikoval. Nyní existuje přes 2,4 milionů kryptoměn.³

V právním kontextu kryptoměny představují řadu výzev a příležitostí. Zatímco nabízejí nové možnosti pro digitální transakce a finanční inovace, zároveň vyvolávají otázky týkající se regulace, ochrany spotřebitele a potenciálu pro nelegální činnosti, včetně praní špinavých peněz. Právníci a regulátoři se snaží pochopit a adresovat tyto výzvy prostřednictvím rozvoje a implementace nových zákonů a předpisů, které se snaží vyvážit potřebu ochrany veřejného zájmu a podporu inovací.⁴

Bitcoin (dále „BTC“), jako první a nejrozšířenější kryptoměna, byl vytvořen osobou nebo skupinou osob používající pseudonym Satoshi Nakamoto.⁵ BTC je často nazýván jako digitální zlato, vzhledem k jeho společnému znaku omezené dodávky. Společně s Bitcoinem vznikla také blockchainová technologie, jedná se o databázi, která zaznamenává každou jednotlivou transakci na síti do bloků. Bloky jsou poté verifikované těžařem, který investuje

² Zákon Ley Bitcoin byl v Salvadoru schválený 9. 6. 2021 a zavedl Bitcoin jako zákonné platidlo, proto lze v českém právním systému považovat Bitcoin za cizozemskou měnu.

³ Prohlížeč kryptoměn a jejich hodnoty. *coinmarketcap.com* [online]. [cit. 29. 5. 2024]. Dostupné z: <https://coinmarketcap.com/>

⁴ Například Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1114 ze dne 31. 5. 2023 o trzích kryptoaktiv a o změně nařízení (EU) č. 1093/2010 a (EU) č. 1095/2010 a směrnice 2013/36/EU a (EU) 2019/1937.

⁵ PINKERTON, J. The history of bitcoin, The first cryptocurrency. *U.S. News* [online]. 13. 4. 2024 [cit. 12. 4. 2024]. Dostupné z: <https://money.usnews.com/investing/articles/the-history-of-bitcoin>

výpočetní kapacitu pro vylustění čísla bloku. Za vylustění dostane poté těžař odměnu v podobě Bitcoinů. Tato odměna se snižuje o polovinu po každých 250 000 vytěžených bloků, jedná se o časový horizont přibližně 4 roky.⁶

Ethereum (dále „ETH“) bylo uvedeno na trh v roce 2015 a svou tržní kapitalizací dlouhodobě vystupuje jako druhá měna hned po BTC.⁷ Na rozdíl od Bitcoinu, který byl primárně navržen jako digitální měna, Ethereum umožňuje vytváření decentralizovaných aplikací nazývaných dApps, a to díky své blockchainové struktuře. Tím rozšiřuje možnosti použití blockchainu za rámec jednoduchých transakcí. Ethereum využívá vlastní programovací jazyk, Solidity, ten umožňuje vývojářům psát inteligentní smlouvy nazývané jako smartcontracts, ty se automaticky provádějí, kontrolují a dokážou dokumentovat právně relevantní události nebo akce podle podmínek smlouvy.⁸

Monero (dále „XMR“) je kryptoměna vytvořena primárně za účelem soukromí, její spuštění proběhlo v roce 2014. Na rozdíl od BTC a ETH, které mají průhledné blockchaine a je možné veřejně dohledat jakoukoliv transakci, u XMR je téměř nemožné dohledat požadovanou transakci díky technologiím zajišťující anonymitu. Mezi tyto technologie patří takzvané ring signatures a skryté adresy, které maskují identitu odesílatele a příjemce, stejně jako objem transakce.⁹ Zaměření na soukromí činí Monero populární volbou pro uživatele hledající nejvyšší úroveň anonymity, zároveň tak oprávněně vyvolává obavy z možného zneužití v rámci páčání trestné činnosti.

2.2 Metody praní špinavých peněz prostřednictvím kryptoměn

Legalizace výnosů z trestné činnosti pomocí kryptoměn je sofistikovaný proces, na druhou stranu nabízí jednoduché řešení oproti běžným způsobům.

⁶ Bitcoin halving countdown. *NiceHash* [online]. [cit. 12. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.nicehash.com/countdown/btc-halving-2028-04-10-12-00-00>

⁷ Prohlížeč kryptoměn a jejich hodnoty. *coinmarketcap.com* [online]. [cit. 29. 5. 2024]. Dostupné z: <https://coinmarketcap.com/>

⁸ OLIVA, G., HASSAN, A., & JIANG, Z. An exploratory study of smart contracts in the Ethereum blockchain platform. *Empirical Software Engineering*. 2020, č. 25, s. 1864–1904. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10664-019-09796-5>

⁹ JAMTEL, E. Swimming in the Monero pools. *2018 11th International Conference on IT Security Incident Management & IT Forensics (IMF)* [online]. 2018, s. 110–114. Dostupné z: <https://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?tp=&number=8514837&tag=1>

Za využití unikátních vlastností kryptoměn je jednoduché zamaskovat transakce tak, aby odhalování výše zmíněného trestného činu bylo obtížné a v určitých případech téměř nemožné.

Vzhledem k tomu, že Bitcoin a ETH disponují průhledným blockchainem je jednoduché dopátrat se každé transakce od zdroje až k cíli, nicméně pro legalizaci výnos z trestné činnosti prostřednictvím těchto kryptoměn byly vyvinuty různé metody, které slouží k zamaskování transakcí. Jednou z těchto metod je takzvaný mixing, známý také jako tumbling. Legalizace výnosů z trestné činnosti probíhá prostřednictvím třetí strany způsobem promíchání nelegálně nabitých kryptoměn s legálně nabitými, následně jsou všechny kryptoměny distribuovány, což ztěžuje sledování původních transakcí. Ačkoliv se může zdát, že tato metoda je dostačující k zamaskování transakcí a úspěšnému legalizování výnosů z trestné činnosti, není tomu tak, existuje již řada metod pro odhalování tohoto typu trestné činnosti.¹⁰

ETH, platforma umožňující tvorbu dApps, otevírá cesty pro legalizaci výnosů z trestné činnosti prostřednictvím decentralizovaných finančních protokolů, neboli DeFi. Tyto protokoly umožňují uživatelům využívat finanční nástroje srovnatelné se službami v sektoru bankovníctví. Jedná se například o půjčky, směny a vklady v yield farming. V tomto sektoru kryptoměn existuje minimální naplnění podmínky know your customer a díky tomu může být velice náchylný pro zneužití.¹¹ Využitím vysokého objemu transakcí v malých hodnotách se také komplikuje odhalování původu finančních prostředků.

Monero představuje zcela odlišný přístup díky svému anonymnímu základu. Kvůli využití technologií jako ring signatures a skryté adresy je prakticky nemožné sledovat původ a cíl transakcí prováděných na XMR. Monero

¹⁰ SEO, J., PARK, M., OH, H., & LEE, K. Money Laundering in the Bitcoin Network: Perspective of Mixing Services. *2018 International Conference on Information and Communication Technology Convergence (ICTC)*. 2018, s. 1403–1405. DOI: <https://doi.org/10.1109/ICTC.2018.8539548>, nebo také DU, H., CHE, Z., SHEN, M., ZHU, L., HU, J. Breaking the Anonymity of Ethereum Mixing Services Using Graph Feature Learning. *IEEE Transactions on Information Forensics and Security*. 2024, č. 19, s. 616–631. DOI: <https://doi.org/10.1109/TIFS.2023.3326984>

¹¹ PAUWELS, P., PIROVICH, J., BRAUNZ, P., DEEB, J. *zkKYC in DeFi: An approach for implementing the zkKYC solution concept in Decentralized Finance*. IACR Cryptol. ePrint Arch., 2022, s. 321.

může být použito pro přímé transakce mezi stranami nebo směněno za jiné druhy kryptoměn přes platformy, které mají minimální nebo žádnou politiku know your customer.

Metody praní peněz pomocí BTC, ETH a XMR představují významné výzvy pro zákonodárce a orgány odhalující legalizaci výnosů z trestné činnosti. Ačkoliv blockchainová technologie nabízí některé nástroje pro sledování a analýzu transakcí, anonymní povaha některých kryptoměn a složitost DeFi ekosystému komplikují úsilí odhalování legalizace výnosů z trestné činnosti. To vyžaduje nejen rozšíření a zlepšení nástrojů pro sledování a analýzu kryptoměnových transakcí, ale také vysokou míru mezinárodní spolupráce.

Zároveň je klíčové, aby se zachovala rovnováha mezi bojem proti praní peněz a ochranou soukromí společně s cílem nepotlačování inovací v kryptoměnovém prostoru. To zahrnuje vytváření právního rámce, nebo jeho rozšíření, aby efektivně adresoval rizika spojená s využíváním blockchainu.

3 Mezinárodní spolupráce v sekci praní špinavých peněz

Mezinárodní spolupráce hraje klíčovou roli v odhalování legalizace výnosů z trestné činnosti, díky technologickému pokroku je totiž snadné cestovat napříč jurisdikcemi v případě mezinárodních transakcí. Efektivní mezinárodní spolupráce vyžaduje komplexní rámec, který zahrnuje sdílení informací, společné vyšetřování a harmonizaci právních a regulačních standardů. V této kapitole se zaměříme na právní rámec mezinárodní spolupráce v podobě stávajících regulací.

3.1 Právní rámec mezinárodní spolupráce

V rámci boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu představuje mezinárodní spolupráce nezbytnou součást efektivního vymáhání práva. Evropská unie a Česká republika se řídí komplexním souborem právních předpisů a mezinárodních dohod, které zavádějí mechanismy této spolupráce.

Evropská unie přijala řadu směrnic proti praní peněz, které jsou závazné pro všechny členské státy, včetně České republiky. Tyto směrnice, zejména

4. a 5. směrnice, stanovují rozsáhlé požadavky na finanční instituce a další subjekty, včetně povinnosti provádět důkladné kontroly klientů, tedy silné vymáhání politiky know your customer, dále pak monitorování transakcí a při vyhodnocení transakce jako rizikové zavádí povinnost ohlášení příslušným úřadům, pro Českou republiku se jedná o Finanční analytický úřad.¹² V roce 2023 proběhla novelizace 4. AML směrnice prostřednictvím Nařízení EU 2023/1113, „*S cílem dodržovat mezinárodní normy pro převody kryptoaktiv a zajistit výsledovatelnost těchto aktiv vyžaduje, aby poskytovatelé služeb souvisejících s kryptoaktivami sbírali a případně sdělovali orgánům určité informace o odesílatelech a příjemcích převodů těchto aktiv, které provádějí, a to bez ohledu na jejich hodnotu.*“¹³ Česká republika, jako členský stát, implementovala ustanovení evropských směrnic do svého národního právního řádu prostřednictvím zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti praní špinavých peněz a financování terorismu, ten představuje základní právní rámec AML v tuzemsku. Stanovuje povinnosti pro finanční instituce, notáře, advokáty a další povinné subjekty ve vztahu k identifikaci klientů, monitorování transakcí a hlášení podezřelých transakcí Finančnímu analytickému úřadu.

Kromě evropských směrnic se Česká republika řídí také řadou mezinárodních dohod, které podporují mezinárodní spolupráci v boji legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Mezi klíčové mezinárodní akty patří:

- Doporučení Financial Action Task Force (FATF): Ačkoliv nejsou právně závazná, doporučení FATF představují globální standard pro boj proti legalizaci výnosů a financování terorismu.¹⁴ Členské

¹² Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. 5. 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES; Směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2018/843 ze dne 30. 5. 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU.

¹³ Předcházení zneužívání finančního systému k praní peněz a terorismu. *EUR-lex* [online]. [cit. 20. 4. 2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/preventing-abuse-of-the-financial-system-for-money-laundering-and-terrorism-purposes.html>

¹⁴ International standards on combating money laundering and the financing of terrorism and proliferation. The FATF recommendation. *Financial Action Task Force* [online]. 2012 [cit. 20. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Fatf-recommendations.html>

státy EU, včetně ČR, jsou hodnoceny podle toho, jak plní tyto standardy.

- Vídeňská konvence: Zaměřuje se na boj proti nelegálnímu obchodu s drogami, včetně souvisejícího praní peněz.¹⁵
- Palermský protokol: Protokol k Úmluvě OSN proti mezinárodnímu organizovanému zločinu, který se věnuje předcházení, potírání a trestání obchodování s lidmi.¹⁶

Výše zmíněné úmluvy tvoří společně s Varšavskou úmluvou, Štrasburskou úmluvou a Newyroskou tvoří páteř mezinárodní spolupráce v rámci boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a podpoře terorismu.

3.2 Mechanismy mezinárodní spolupráce v boji proti praní špinavých peněz

Efektivní boj proti praní špinavých peněz na mezinárodní úrovni vyžaduje koordinovaný přístup, který se opírá o řadu mechanismů a nástrojů určených pro vzájemnou spolupráci mezi jurisdikcemi. Spolupráce zahrnuje sdílení informací, společné vyšetřování, harmonizaci legislativy a vzdělávání. Následující část článku představí klíčové mechanismy, které podporují mezinárodní úsilí v boji proti praní peněz.

Vzájemná právní asistence je základním pilířem mezinárodní spolupráce, umožňující zemím vzájemně si pomáhat v trestních vyšetřováních a soudních řízeních souvisejících s praním špinavých peněz. Může se týkat výměny důkazů, výslechu svědků, zajištění majetku a jeho následná konfiskace. Evropský justiční prostor usnadňuje rychlou a efektivní výměnu informací mezi členskými státy EU, zatímco bilaterální a multilaterální mezinárodní smlouvy rozšiřují tento rámec na globální úrovni.

Finanční zpravodajské jednotky jsou národní orgány, které mají klíčovou roli v detekci a vyšetřování podezřelých finančních transakcí jak jsme zmínili výše v článku pro Českou republiku se jedno o Finanční analytický úřad. Tyto jednotky sbírají, analyzují a sdílejí informace s domácími i zahraničními

¹⁵ Úmluva organizace spojených národů ze dne 20. 12. 1998 proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami. Publikováno v českém právním řádu jako sdělení č. 462/1991 Sb.

¹⁶ Úmluva OSN ze dne 15. 11. 2000 proti nadnárodnímu organizovanému zločinu.

orgány. Mezinárodní síť jednotek, známá jako Egmontova skupina, jejichž členy je 174 orgánů, poskytuje platformu pro výměnu informací a spolupráci, která je nezbytná pro sledování přeshraničních finančních toků spojených s praním peněz.¹⁷

4 Závěr

Článek se zaměřil na analýzu problematiky legalizace výnosů z trestné činnosti v kryptoprostoru, s důrazem na potenciál mezinárodní spolupráce jako klíčového faktoru v boji proti této nelegální činnosti. Na základě přehledu existujících metod využívaných pro legalizaci prostřednictvím blockchainu a mechanismů mezinárodní spolupráce byla zkoumána hypotéza, že objem praní špinavých peněz v krypto prostoru lze efektivně snížit prostřednictvím mezinárodní spolupráce. Analýza potvrdila, že využívání kryptoměn představuje nové výzvy pro regulátory a zákonodárce na celém světě.

Analýza právního základu a mechanismů mezinárodní spolupráce zdůraznila, že existují robustní rámce a nástroje pro vzájemnou právní asistenci, sdílení informací a harmonizaci legislativy. Organizace jako FATF a mezinárodní dohody poskytují základ pro tuto spolupráci. Nicméně, analýza rovněž odhalila, že přes existující struktury a nástroje pro mezinárodní spolupráci stále přetrvávají výzvy, jako jsou rozdíly v národních legislativách a snaha regulovat tento inovativní trh, ale zároveň nezabránit jeho dalšímu vývoji.

Na základě zjištění prostřednictvím analýzy lze konstatovat, že hypotéza byla potvrzena. Mezinárodní spolupráce skutečně hraje klíčovou roli v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti v kryptoprostoru. Význam této spolupráce se projevuje nejen v schopnosti sledovat a stíhat mezinárodní finanční transakce, ale také v možnosti sdílet osvědčené postupy, rozvíjet nové technologické nástroje a harmonizovat právní rámce k zajištění celosvětové koherence a účinnosti AML opatření.

Závěrem, zatímco mezinárodní spolupráce poskytuje silný základ pro boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, neustálý technologický vývoj a inovace vyžadují adaptabilní a dynamický přístup. Posilování existujících

¹⁷ About the Egmont group. *Egmont group* [online]. [cit. 20. 5. 2024]. Dostupné z: <https://egmontgroup.org/about/>

mechanismů spolupráce, rozvoj nových technologických řešení pro sledování a analýzu kryptoměnových transakcí, a důraz na globální harmonizaci právních a regulačních standardů budou klíčové pro zajištění dlouhodobé efektivity v boji proti tomuto fenoménu.

References

- About the Egmont group. *Egmont group* [online]. [cit. 20. 5. 2024]. Dostupné z: <https://egmontgroup.org/about/>
- Bitcoin halving countdown. *NiceHash* [online]. [cit. 12. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.nicehash.com/countdown/btc-halving-2028-04-10-12-00-00>
- Prohlížeč kryptoměn a jejich hodnoty. *coinmarketcap.com* [online]. [cit. 29. 5. 2024]. Dostupné z: <https://coinmarketcap.com/>
- DU, H., CHE, Z., SHEN, M., ZHU, L., HU, J. Breaking the Anonymity of Ethereum Mixing Services Using Graph Feature Learning. *IEEE Transactions on Information Forensics and Security* [online]. 2024, roč. 19, s. 616–631. DOI: <https://doi.org/10.1109/TIFS.2023.3326984>
- JAMTEL, E. Swimming in the Monero pools. *2018 11th International Conference on IT Security Incident Management & IT Forensics (IMF)* [online]. 2018, s. 110–114. Dostupné z: <https://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?tp=&arnumber=8514837&tag=1>
- OLIVA, G., HASSAN, A., JIANG, Z. An exploratory study of smart contracts in the Ethereum blockchain platform. *Empirical Software Engineering*. 2020, roč. 25, s. 1864–1904. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10664-019-09796-5>
- PAUWELS, P., PIROVICH, J., BRAUNZ, P., DEEB, J. *zkKYC in DeFi: An approach for implementing the zkKYC solution concept in Decentralized Finance*. IACR Cryptol. ePrint Arch, 2022.
- PINKERTON, J. The history of bitcoin, The first cryptocurrency. *U.S. News* [online]. 13. 4. 2024 [cit. 12. 4. 2024]. Dostupné z: <https://money.usnews.com/investing/articles/the-history-of-bitcoin>

- Předcházení zneužívání finančního systému k praní peněz a terorismu. In: *EUR-lex* [online]. [cit. 20. 4. 2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/preventing-abuse-of-the-financial-system-for-money-laundering-and-terrorism-purposes.html>
- SEO, J., PARK, M., OH, H., & LEE, K. Money Laundering in the Bitcoin Network: Perspective of Mixing Services. *2018 International Conference on Information and Communication Technology Convergence (ICTC)*. 2018, s. 1403–1405. DOI: <https://doi.org/10.1109/ICTC.2018.8539548>
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1114 ze dne 31. 5. 2023 o trzích kryptoaktiv a o změně nařízení (EU) č. 1093/2010 a (EU) č. 1095/2010 a směrnic 2013/36/EU a (EU) 2019/1937.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. 5. 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES.
- Směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2018/843 ze dne 30. 5. 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU.
- Úmluva organizace spojených národů ze dne 20. 12. 1998 proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami.
- Úmluva OSN ze dne 15. 11. 2000 proti nadnárodnímu organizovanému zločinu.
- Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Contact – e-mail

chorvat.dav@gmail.com

POVOLENIE NA POSKYTOVANIE SLUŽIEB KRYPTOAKTÍV PODĽA NARIADENIA MICA – VYBRANÉ REGULAČNÉ ASPEKTY V PODMIENKACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY¹

Maroš Katkovčín

Právnická fakulta, Univerzita Komenského
v Bratislave, Slovenská republika

Abstract in original language

Cieľom príspevku je poukázať na aktuálny stav právnej úpravy poskytovania služieb kryptoaktív v podmienkach Slovenskej republiky, a to v kontexte nariadenia MiCA, ktoré má v celom rozsahu nadobudnúť účinnosť od 30. 12. 2024. Nariadenie MiCA predstavuje významný míľnik v oblasti právnej regulácie poskytovania akýchkoľvek služieb spojených s kryptoaktívami, pričom nevyhnutne interaguje s aktuálne platnými a účinnými reguláciami kryptoaktív a služieb s nimi spojených v rámci jednotlivých členských štátov Európskej únie, Slovenskú republiku nevynímajúc. Autor sa bude v príspevku osobitne zameriavať na predstavenie očakávaného regulačného prístupu Národnej banky Slovenska ako všeobecného orgánu regulácie a dohľadu nad finančným trhom v Slovenskej republike pri posudzovaní žiadostí o udelenie povolenia na činnosť poskytovateľa služieb kryptoaktív podľa nariadenia MiCA, ako aj na zhodnotenie aktuálneho stavu prijatých krokov smerujúcich k príprave slovenského právneho poriadku a príslušného regulátora na nadobudnutie účinnosti nariadenia MiCA.

Keywords in original language

Kryptoaktíva; nariadenie MiCA; služby kryptoaktív; právna regulácia; dohľad nad finančným trhom.

¹ Príspevok bol spracovaný ako výstup v rámci riešenia projektu VEGA 1/0212/23 s názvom: Finančné inovácie ako determinant súčasnej a anticípovanej regulácie na finančnom trhu (výzvy a riziká).

Abstract

The aim of the contribution is to point out the current state of the legal regulation of the provision of crypto-asset services in the conditions of the Slovak Republic, in the context of the MiCA regulation, which enters into force on 30 December 2024 in its full extent. The MiCA regulation represents an important milestone in the field of legal regulation of the provision of any services associated with crypto-assets, and it inevitably interacts with the currently valid and effective regulations of cryptoassets and services associated with them within the individual member states of the European Union, including the Slovak Republic. In the contribution, the author will particularly focus on the presentation of the expected regulatory approach of the National Bank of Slovakia as the general regulation and supervision authority of the financial market in the Slovak Republic when assessing applications for the granting of a permit to provider of crypto-asset services according to the MiCA regulation, as well as on evaluating the current state of the steps taken in the course of preparation of the Slovak legal order and the regulator for the entry into force of the MiCA regulation.

Keywords

Cryptoassets; MiCA Regulation; Cryptoassets Services; Legal Regulation; Financial Market Supervision.

1 Úvod

Možnosti používať kryptoaktíva a vykonávať s nimi akékoľvek operácie či poskytovať služby spojené s kryptoaktívami v rámci cieľavedomej podnikateľskej aktivity boli (a momentálne stále sú) rozdielnym spôsobom regulované, prípadne neregulované, medzi jednotlivými štátmi, a to vrátane členských štátov Európskej únie (ďalej „EÚ“). Pri každom novom fenoméne na finančnom trhu stojí regulátor pred otázkou či a akým spôsobom by mal (nielen, no predovšetkým) nové javy regulačne uchopiť – t. j. regulovať (v akej miere a akým spôsobom) alebo neregulovať, pričom základným determinantom rozhodnutia regulátora v tejto otázke je miera systémového rizika, ktoré finančná inovácia so sebou pre existujúci finančný systém prináša.²

² HERRING, R. J., SANTOMERO, A. M. *What is Optimal Financial Regulation?* The Wharton Financial Institutions Center, September 2000. Dostupné z: http://www.researchgate.net/publication/23739233_What_Is_Optimal_Financial_Regulation [cit. 30. 5. 2024].

Na úrovni EÚ bolo definitívne rozhodnuté, že oblasť kryptoaktív bude právne regulovanou oblasťou finančného trhu, a to predovšetkým vo forme v členských štátoch priamo aplikovateľného právneho aktu – Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1114 zo dňa 31. 5. 2023 o trhoch s kryptoaktívami a o zmene nariadení (EÚ) č. 1093/2010 a (EÚ) č. 1095/2010 a smerníc 2013/36/EÚ a (EÚ) 2019/1937 (ďalej „Nariadenie MiCA“). Nariadenie MiCA tak predstavuje významný míľnik, na ktorý každý členský štát EÚ s už existujúcim systémom regulácie kryptoaktív (prípadne neexistujúcim) musí reagovať.

V tomto zmysle predmetom výskumu autora príspevku bola konkrétna legislatívna reakcia a prístup regulátora v Slovenskej republike (ďalej „SR“) k prijatiu a očakávanej účinnosti Nariadenia MiCA na úrovni vnútroštátneho právneho poriadku SR. Cieľom príspevku bolo na základe analýzy legislatívnej reakcie a prístupu regulátora v SR zhodnotiť stav pripravenosti a aproximácie slovenského právneho poriadku a existujúceho systému regulácie a dohľadu nad finančným trhom na Nariadenie MiCA resp. reguláciu kryptoaktív v širšom kontexte. V rámci skúmania stanoveného predmetu výskumu boli využité predovšetkým metódy formálnej logiky a deduktívneho usudzovania (analýza, syntéza, generalizácia, komparácia) a právna komparatistika.

2 Právna regulácia kryptoaktív a poskytovateľov služieb kryptoaktív (všeobecné východiská)

Problematicke kryptoaktív a ich právnej povahe v rôznych právnych systémoch sa v rámci vedeckej spisby venuje dosť pozornosti.³ Rovnako existuje

³ ŠTRKOLEC, M. Virtuálne meny (právna podstata, regulačný rámec a zdaňovanie). *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica* [online]. 2022, č. 4, s. 108 [cit. 30. 5. 2024]. Dostupné z: <https://karolinum.cz/casopis/auc-iuridica/rocnik-68/cislo-4/clanek-10828>; KARPUNTSOV, V., VERESHA, R. Legal Aspects of Virtual Assets Regulation in Ukraine. *DANUBE* [online]. Roč. 14, č. 3, s. 238–248 [cit. 15. 6. 2024]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/374485530_Legal_Aspects_of_Virtual_Assets_Regulation_in_Ukraine/ffulltex/651ffbb0df2f20a2162638/Legal-Aspects-of-Virtual-Assets-Regulation-in-Ukraine.pdf; HUANG, R. H., DENG, H., FOON LOK CHAN, A. The legal nature of cryptocurrency as property: Accounting and taxation implications. *Computer Law & Security Review* [online]. 2023, č. 51, s. 3–4 [cit. 15. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0267364923000705?via%3Dihub>

recentná vedecká spisba, ktorá pojednáva o potrebe a podstate existujúcej či budúcej regulácie kryptoaktív predovšetkým v podmienkach EÚ, a to aj s akcentom na právne a ekonomické podmienky SR.⁴ Na tieto vedecké články obsahovo nadväzuje aj tento príspevok, ktorý už adresuje konkrétnu podobu a formu legislatívnej reakcie na úrovni SR, ktorá síce ku dňu spracovania tohto príspevku⁵ nie je ešte vo finálnej podobe prijatá Národnou radou SR (zákonodarným orgánom), ale jej prijatie sa vzhľadom na plánovanú účinnosť Nariadenia MiCA v celom rozsahu od 30. 12. 2024 a súčasné štádium legislatívneho procesu predpokladá v podobe predloženej do Národnej rady SR (ďalej „Návrh zákona v oblasti kryptoaktív“).⁶

Uplatňovaním Nariadenia MiCA v celom rozsahu by sa mal vyriešiť v rozsahu regulovanou Nariadením MiCA problém poskytovania služieb kryptoaktív cezhranične medzi jednotlivými členskými štátmi EÚ (vzhľadom na existenciu neharmonizovanej národnej právnej regulácie kryptoaktív a poskytovateľov služieb kryptoaktív v rámci EÚ v jednotlivých členských štátoch), ako aj súvisiaca otázka existencie regulátornej arbitráže v oblasti kryptoaktív a poskytovateľov služieb kryptoaktív v priestore EÚ medzi jednotlivými členskými štátmi.

2.1 Aktuálny stav regulácie kryptoaktív v právnych a ekonomických podmienkach SR

SR predstavuje členský štát EÚ, ktorý aj pred prijatím Nariadenia MiCA aplikoval národnú formu právnej regulácie určitého typu služieb, ktoré

⁴ BOČÁNEK, M. First Draft of Crypto-Asset Regulation (MiCA) with the European Union and Potential Implementation. *Financial Law Review* [online]. 2021, roč. 22, č. 2, s. 37–53 [cit. 30. 5. 2024]. DOI: <https://doi.org/10.4467/22996834FLR.21.011.13979>; ČUNDERLÍK, I., POTANČOKOVÁ, M. Pripravovaná regulácia v oblasti kryptoaktív v kontexte MiCA nariadenia (s dôrazom na reguláciu a právne postavenie stablecoins). In: *30 rokov Zákona o Národnej banke Slovenska*. Bratislava: Národná banka Slovenska, 2023, s. 42–46. Dostupné z: <https://nbs.sk/dokument/acb2b0f1-d09e-475f-abb8-cb28c60b391b/stiahnut?force=false> [cit. 30. 5. 2024]; ŠTRKOLEC, M., HRABČÁK, L. Poskytovanie služieb kryptoaktív vo svetle nariadenia MiCA. In: *5. slovensko-české dni daňového práva: daňové právo a nové jary v ekonomike* [online]. Košice: UPJŠ, 2023, s. 251–262 [cit. 31. 5. 2024]. Dostupné z: <https://unibook.upjs.sk/archiv/sk/pravnicka-fakulta/1927-vslovensko-ceske-dni-danoveho-prava>

⁵ 15. 6. 2024.

⁶ Zákon o niektorých povinnostiach a oprávneniach v oblasti kryptoaktív a o zmene a doplnení niektorých zákonov. *Slov-lex* [online]. LP/2024/86 [cit. 31. 5. 2024]. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/LP/2024/86>

súvisia s kryptoaktívami, na ktorých poskytovanie je v zmysle zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej „Zákon o živnostenskom podnikaní“), potrebné disponovať tzv. viazanou živnosťou (živnostenským oprávnením, na ktorého vydanie je potrebné splniť okrem všeobecných predpokladov na výkon živnostenského podnikania aj osobitné podmienky odbornej spôsobilosti na prevádzkovanie), a to:

- poskytovanie služieb zmenárne virtuálnej meny (t. j. vykonávanie obchodov s kryptoaktívami v podobe predaja a nákupu kryptoaktív za eurá, prípadne cudziu menu), a
- poskytovanie služieb peňaženky virtuálnej meny (t. j. zabezpečenie služieb v súvislosti s peňaženkou na uchovávanie, držbu a prevod kryptoaktív).

V tejto súvislosti si autor dovoľuje súhlasiť s väčšinovým názorom slovenskej vedeckej spisby v tejto oblasti, ktorá konštantne kritizuje nesprávne legálne označovanie kryptoaktív ako virtuálne „meny“, čo nepriamo evokuje nejaké napojenie či eventuálne akceptáciu kryptoaktív zo strany menovej autority – centrálnej banky.⁷

Napriek tomu, že obe činnosti sú v zmysle právnej úpravy Zákona o živnostenskom podnikaní v SR tzv. viazanými živnosťami s nutnosťou preukázania odbornej spôsobilosti na možnosť ich prevádzkovania, odborná spôsobilosť je pri týchto živnostiach nastavená elementárne na osobu zodpovedného zástupcu, ktorý bude garantovať odbornosť prevádzkovania predmetných činností. Odborný zástupca musí príslušnému okresnému úradu, odboru živnostenského podnikania, preukázať, že ukončil úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplné stredné odborné vzdelanie (t. j. v podstate ukončenie strednej školy s maturitnou skúškou).

Súčasnú nastavenie podmienok odbornej spôsobilosti na prevádzkovanie týchto viazaných živností je možné v SR považovať len za formálne, bez

⁷ Napríklad: ŠTRKOLEC, M. Virtuálne meny (právna podstata, regulačný rámec a zdaňovanie). *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica*, 2022, č. 4, s. 113 [cit. 30. 5. 2024]. Dostupné z: <https://karolinum.cz/casopis/auc-iuridica/rocnik-68/cislo-4/clanek-10828>; alebo ČUNDERLÍK, L., KATKOVČIN, M., RAKOVSKÝ, P. Právne a ekonomické aspekty digitálnych platidiel ako alternatívnych prostriedkov výmeny. *COFOLA 2018, Část II. Peníze, měna a právo* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 23 [cit. 30. 5. 2024]. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/dokumenty/45654>

akejkoľvek relevantnej väzby na činnosti, ktorých predmetom je prakticky investovanie dočasne voľných peňažných prostriedkov na finančnom trhu prostredníctvom špecifického nástroja – kryptoaktíva. Nad rámec uvedeného je potrebné dodať, že to, že v SR Zákon o živnostenskom podnikaní vyslovene legislatívne pomenúva dva druhy činnosti spojené s kryptoaktívami, ktoré osobitne reguluje, predovšetkým akékoľvek poradenské a sprostredovateľské činnosti s kryptoaktívami sú neregulované, resp. sú regulované najmenej prísny spôsobom, t. j. v rámci voľnej živnosti podľa Zákona o živnostenskom podnikaní. Možno teda uzavrieť, že aktuálne existujúca právna regulácia oblasti kryptoaktív a poskytovania služieb kryptoaktív v SR neposkytuje relevantný rozlišujúci prvok pre prípadné podvodné modely poskytovania služieb spojenými s kryptoaktívami.

V súlade s článkom 143 ods. 3 Nariadenia MiCA budú môcť subjekty, ktoré disponujú oprávnením o živnostenskom oprávnení v rozsahu vyššie uvedených viazaných živností podľa Zákona o živnostenskom podnikaní poskytovať tieto služby až do 1. 7. 2026, ak im dovtedy nebude udelené (alebo nebude právoplatne odmietnutá žiadosť) povolenie v režime Nariadenia MiCA, ak si členský štát EÚ nevyhradí skrátenie predmetného prechodného režimu, ktoré musí realizovať oznámením Európskej komisii do 30. 6. 2024 (ku dňu spracovania tohto príspevku si SR túto výhradu neuplatnila). V tomto zmysle teda nevyhnutne v právnych podmienkach SR vznikne dvojkoľajná regulácia poskytovania služieb kryptoaktív v období od 30. 12. 2024 – 1. 7. 2026 (pôsobenie subjektov s povolením v režime Nariadenia MiCA a súčasne subjektov disponujúcich živnostenskými oprávneniami podľa Zákona o živnostenskom podnikaní).

2.2 Služby kryptoaktív a ich poskytovatelia podľa Nariadenia MiCA

Okrem samotného legálneho vymedzenia kryptoaktíva a pozitívneho a negatívneho vymedzenia pôsobnosti Nariadenia MiCA (čo v zásade predstavuje aj základný determinant efektivity/neefektivity právnej regulácie kryptoaktív Nariadením MiCA resp. akejkoľvek právnej regulácie poskytovania služieb na finančnom trhu vo všeobecnosti bez ohľadu na oblasť právnej regulácie),

Nariadenie MiCA zavádza presné legálne vymedzenie regulovaných služieb súvisiacich s kryptoaktívami, tzv. *služby kryptoaktív*⁸ (Tabuľka č. 1 nižšie).

Tabuľka č. 1

Názov služby kryptoaktív	Legálna definícia
poskytovanie úschovy a správa kryptoaktív v mene klientov	úschova alebo kontrola kryptoaktív alebo prostriedkov prístupu k takýmto kryptoaktívam v mene klientov, v náležitých prípadoch vo forme súkromných kryptografických kľúčov
prevádzkovanie obchodnej platformy pre kryptoaktíva	správa jedného alebo viacerých multilaterálnych systémov, ktorým sa spája alebo uľahčuje spájanie záujmov viacerých tretích strán nakupovať a predávať kryptoaktíva v systéme a v súlade s jeho pravidlami spôsobom, ktorého výsledkom je zmluva, buď výmenou kryptoaktív za finančné prostriedky, alebo výmenou kryptoaktív za iné kryptoaktíva
výmena kryptoaktív za finančné prostriedky	uzatváranie kúpnych alebo predajných zmlúv týkajúcich sa kryptoaktív s klientmi za finančné prostriedky s využitím vlastného základného imania
výmena kryptoaktív za iné kryptoaktíva	uzatváranie kúpnych alebo predajných zmlúv týkajúcich sa kryptoaktív s klientmi za iné kryptoaktíva s využitím vlastného základného imania
vykonávanie príkazov týkajúcich sa kryptoaktív v mene klientov	uzatváranie zmlúv v mene klientov o kúpe alebo predaji jedného alebo viacerých kryptoaktív alebo upísanie v mene klientov jedného alebo viacerých kryptoaktív a zahŕňa uzatváranie zmlúv o predaji kryptoaktív v okamihu ich verejnej ponuky alebo prijatia na obchodovanie
umiestňovanie kryptoaktív	uvádzanie kryptoaktív na trh pre kupujúcich, v mene alebo na účet osoby, ktorá ponúka kryptoaktíva, alebo strany spriaznenej s osobou, ktorá ponúka kryptoaktíva
prijímanie a postupovanie príkazov týkajúcich sa kryptoaktív v mene klientov	prijatie príkazu na kúpu alebo predaj jedného alebo viacerých kryptoaktív alebo na upísanie jedného alebo viacerých kryptoaktív od osoby a postúpenie tohto príkazu tretej strane na vykonanie

⁸ Článok 3 bod 16 Nariadenia MiCA.

poskytovanie poradenstva v oblasti kryptoaktív	ponúkание, poskytovanie alebo súhlas s poskytnutím personalizovaných odporúčaní klientovi buď na žiadosť klienta, alebo na podnet poskytovateľa služieb kryptoaktív poskytujúceho poradenstvo, pokiaľ ide o jednu alebo viacero transakcií týkajúcich sa kryptoaktív alebo o využívanie služieb kryptoaktív
poskytovanie riadenia portfólia kryptoaktív	spravovanie portfólií v súlade s oprávneniami, ktoré udelili klienti, na základe voľného uváženia pre jednotlivých klientov, ak tieto portfóliá obsahujú jedno alebo viacero kryptoaktív
poskytovanie služieb prevodu kryptoaktív v mene klientov	poskytovanie služieb prevodu kryptoaktív v mene fyzickej alebo právnickej osoby z jednej adresy alebo účtu distribuovanej databázy transakcií na inú adresu alebo účet distribuovanej databázy transakcií

Zdroj: Nariadenie MiCA článok 3 body 16–26, vlastné spracovanie

Z pohľadu existujúcej právnej regulácie poskytovania služieb týkajúcich sa kryptoaktív v SR v podobe Zákona o živnostenskom podnikaní, t. j. poskytovanie služieb zmenárne virtuálnej meny a poskytovanie služieb peňaženky virtuálnej meny, obe tieto činnosti sú plne pokryté reguláciou obsiahnutou v Nariadení MiCA v rámci legálnych definícií služieb kryptoaktív, a teda všetky z aktuálne cca 500 subjektov disponujúcich predmetnými viazanými živnosťami, budú musieť požiadať príslušného regulátora o povolenie na poskytovanie služieb kryptoaktív podľa Nariadenia MiCA.⁹ Zároveň platí, že tieto subjekty budú môcť v rámci prechodného režimu poskytovať služby týkajúce sa kryptoaktív v SR (t. j. najviac do 1. 7. 2026, ak si SR nevyhradí kratšie trvanie prechodného obdobia) na základe udelených živnostenských oprávnení, pričom ak sa nepodriadia regulácii kryptoaktív zavedenej Nariadením MiCA (t. j. nezískajú príslušné oprávnenie na poskytovanie

⁹ Štrkolec uvádza, že na základe informácií poskytnutých Okresným úradom Prešov, odbor živnostenského podnikania, platných k 04/2023, v podmienkach SR existovalo celkovo 548 subjektov oprávnených na výkon poskytovania služieb zmenárne virtuálnej meny a 463 subjektov na poskytovanie služieb peňaženky virtuálnej meny. In ŠTRKOLEC, M., HRABČÁK, L. Poskytovanie služieb kryptoaktív vo svetle nariadenia MiCA. 5. *slovensko-české dni daňového práva: daňové právo a nové jary v ekonomike* [online]. Košice: UPJŠ, 2023, s. 255 [cit. 31. 5. 2024]. Dostupné z: <https://unibook.upjs.sk/archiv/sk/pravnicka-fakulta/1927-vslovensko-ceske-dni-danoveho-prava>

jednej alebo viacerých služieb kryptoaktív v zmysle Nariadenia MiCA), po uplynutí prechodného obdobia ich živnostenské oprávnenia automaticky *ex lege* zaniknú a tieto subjekty budú musieť prestať vykonávať túto podnikateľskú činnosť; v opačnom prípade by sa mohli dopustiť správneho deliktu eventuálne v závislosti od rozsahu a závažnosti konania až trestného činu neoprávneného podnikania.

Súčasne v kontexte pojmového vymedzenia služieb kryptoaktív autor poukazuje na to, že pojmové a rozsahové vymedzenie služieb kryptoaktív do značnej miery kopíruje činnosti, ktoré sú regulované v oblasti obchodovania s finančnými nástrojmi (t. j. ide o regulované investičné služby a činnosti) podľa oddielu A Prílohy I Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2014/65/EÚ zo dňa 15. mája 2014 o trhoch s finančnými nástrojmi, ktorou sa mení smernica 2002/92/ES a smernica 2011/61/EÚ (ďalej „Smernica MiFID II“), ktorej znenie bolo čo do účelu transponované v právnych podmienkach SR do zákona č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch), v znení neskorších predpisov (ďalej „Zákon o cenných papieroch“), a to konkrétne do § 6 Zákona o cenných papieroch.¹⁰

Služby kryptoaktív môžu na základe Nariadenia MiCA po uplynutí prechodných období v jednotlivých členských štátoch EÚ poskytovať výlučne subjekty, ktoré budú disponovať príslušným povolením podľa článku 59 Nariadenia MiCA na poskytovanie jednej alebo viacerých služieb kryptoaktív, t. j. budú poskytovateľmi služieb kryptoaktív.¹¹ Vzhľadom na to, že sa predpokladá, že najvýznamnejšiu skupinu subjektov, ktoré budú poskytovať služby kryptoaktív, budú subjekty (finančné inštitúcie), ktoré disponujú nejakým typom (predovšetkým prísnejšieho) povolenia na poskytovanie regulovaných služieb na finančnom trhu, Nariadenie MiCA ustanovuje skupinu subjektov, ktoré nebudú potrebovať na poskytovanie jednej či viacerých služieb kryptoaktív osobitné povolenie.

¹⁰ Rovnako v tejto súvislosti autor odkazuje na porovnanie obsiahnuté v článku 60 bod 3 Nariadenia MiCA.

¹¹ Článok 3 bod 15 Nariadenia MiCA.

Nariadenie MiCA teda z pohľadu poskytovateľov služieb kryptoaktív ustanovuje nasledovný regulačný režim / regulačné režimy:

- režim povolenia na činnosť poskytovateľa služieb kryptoaktív podľa článku 63 Nariadenia MiCA, a
- režim oznámenia (notifikácie) vzťahujúci sa na určité finančné inštitúcie v stanovenom rozsahu podľa článku 60 Nariadenia MiCA.

Medzi určité finančné inštitúcie, ktorým postačuje na poskytovanie niektorých resp. všetkých služieb kryptoaktív, výlučne oznámenie príslušnému domovskému orgánu dohľadu (t. j. orgánu dohľadu, ktorý vydal finančnej inštitúcii povolenie na poskytovanie služieb na finančnom trhu, od ktorého finančná inštitúcia odvodzuje možnosť poskytovať služby kryptoaktív v regulačnom režime oznámenia) v rozsahu informácií vymedzených v článku 60 bod 7 Nariadenia MiCA, patria:

- úverová inštitúcia v rozsahu všetkých služieb kryptoaktív;
- centrálny depozitár cenných papierov v rozsahu poskytovania úschovy a správy kryptoaktív v mene klientov;
- investičná spoločnosť v rozsahu služieb kryptoaktív rovnocenných s investičnými službami a činnosťami, ktoré môže poskytovať na základe povolenia udeleného podľa Smernice MiFID II;
- inštitúcia elektronického peňažníctva v rozsahu poskytovania úschovy a správy kryptoaktív v mene klientov, služby prevodu kryptoaktív v mene klientov, pokiaľ ide o tokeny elektronických peňazí, ktoré emituje;
- správcovská spoločnosť alebo správca alternatívnych investičných fondov v rozsahu služieb kryptoaktív rovnocenných s riadením portfólií investičných a vedľajších služieb, pre ktoré získali povolenie podľa Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/65/ES zo dňa 13. júla 2009 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa podnikov kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov (PKIPCP) resp. Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/61/EÚ zo dňa 8. 6. 2011 o správcach alternatívnych investičných fondov a o zmene a doplnení smerníc 2003/41/ES a 2009/65/ES a nariadení (ES) č. 1060/2009 a (EÚ) č. 1095/2010.

Vzhľadom na regulačné režimy stanovené Nariadením MiCA autor predpokladá, že väčšina subjektov, ktoré budú poskytovať služby kryptoaktív po uplynutí prechodného obdobia, budú práve určité finančné inštitúcie podľa článku 60 Nariadenia MiCA, pričom súčasne očakáva, že väčšina subjektov, na ktoré sa bude vzťahovať povinnosť disponovať povolením na poskytovanie služieb kryptoaktív podľa Nariadenia MiCA, ukončí svoju činnosť, resp. že sa do regulačného režimu povolenia zapoja výlučne subjekty, ktoré sú už v súčasnom stave relevantnými poskytovateľmi služieb spojených s kryptoaktívami. Na základe uvedeného autor konštatuje, že takto nastavené regulačné režimy nielen v podmienkach SR budú podľa jeho názoru vhodným „*sitom*“, cez ktoré prejdú výlučne subjekty, ktoré majú záujem poskytovať služby kryptoaktív poctivo a v súlade s právnymi predpismi, čím Nariadenie MiCA vytvorí jednoznačnú deliacu čiaru medzi legálnymi (regulovanými) subjektmi a nelegálnymi (neregulovanými) subjektmi.

3 Legislatívna reakcia a prístup regulátora v SR

Existencia špecifickej národnej právnej regulácie podnikania v oblasti kryptoaktív pred prijatím Nariadenia MiCA, ako aj samotné Nariadenie MiCA, predpokladá, že zákonodarné orgány jednotlivých členských štátov EÚ legislatívne zareagujú na prijatie Nariadenia MiCA tak, aby došlo k zosúladieniu existujúcej, prípadne vytvoreniu neexistujúcej, právnej úpravy tejto oblasti v jednotlivých právnych poriadkoch členských štátov na zabezpečenie efektívneho uplatňovania Nariadenia MiCA. Nakoľko SR patrí medzi členské štáty EÚ, ktoré pred prijatím Nariadenia MiCA prijali unilaterálnu právnu reguláciu poskytovania vybraných služieb spojených s kryptoaktívami a ich poskytovateľov, najzásadnejšia časť legislatívnej reakcie v SR je práve zosúladienie existujúceho a budúceho regulačného režimu poskytovania služieb kryptoaktív a regulačných procedúr na vydávanie príslušných povolení.

3.1 Návrh zákona o niektorých povinnostiach a oprávneniach v oblasti kryptoaktív a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Návrh zákona v oblasti kryptoaktív v prvom rade ustanovuje pôsobnosť a právomoci NBS ako národného orgánu dohľadu v oblasti kryptoaktív

(a teda aj uplatňovania Nariadenia MiCA vo vzťahu k SR), čo možno považovať za logický a očakávaný krok, a to vzhľadom na uplatňovaný model dohľadu nad finančným trhom v SR (t. j. centralizovaný model jedného orgánu dohľadu nad celým finančným trhom, ktorým je v podmienkach SR centrálna banka, ktorá súčasne plní funkcie v oblasti menovej politiky).¹² Okrem ustanovenia doplňujúcich a spresňujúcich požiadaviek na rezervu aktív, informačné povinnosti a poskytovanie vybraných služieb kryptoaktív (poskytovanie úschovy a správy kryptoaktív v mene klientov a poskytovanie poradenstva v oblasti kryptoaktív), sa v kontexte Nariadenia MiCA v rámci výkonu dohľadu nad oblasťou kryptoaktív umožní NBS vydávať opatrenia a naliehavé dočasné opatrenia, ktorými sa zakazuje alebo obmedzuje činnosť subjektov v oblasti kryptoaktív, ako aj vydávať rozhodnutia o blokovaní online rozhraní. Autor tieto špecifické nástroje v oblasti dohľadu považuje za veľmi vhodný nástroj v rukách orgánov dohľadu, ktorých aplikácia má potenciál zabezpečiť ich efektívnosť a účinnosť (vzhľadom na špecifiká kryptoaktív a poskytovania služieb kryptoaktív, pri ktorých by zrejme tradičné možnosti výkonu dohľadu nemuseli postačovať na rýchlu a účinnú preventívnu úpravu pomerov, a to predovšetkým s cieľom ochrany klientov a integrity finančného trhu).

Ďalším nevyhnutným obsahovým prvkom Návrhu zákona v oblasti kryptoaktív je stanovenie tzv. prechodného režimu poskytovania služieb kryptoaktív, v rámci ktorého navrhovaný slovenský právny režim vychádza z maximálneho možného časového rámca koexistencie unilaterálnej právnej regulácie prijatej pred Nariadením MiCA a novej európskej právnej regulácie zavedenej Nariadením MiCA, ako aj subjektov, ktoré majú resp. budú mať oprávnenie poskytovať príslušné služby týkajúce sa kryptoaktív podľa Zákona o živnostenskom podnikaní resp. služieb kryptoaktív v režime Nariadenia MiCA (bližšie autor v tejto súvislosti odkazuje na podkapitulu 2.1 a 2.2 tohto príspevku).

Poslednou časťou Návrhu zákona v oblasti kryptoaktív sa vykonávajú tzv. nepriame novelizácie iných právnych predpisov (t. j. zmeny a doplnenia

¹² § 7 ods. 1 Návrhu zákona v oblasti kryptoaktív.

niektorých zákonov), ktoré obsahujú parciálnu právnu reguláciu kryptoaktív, a to predovšetkým v súvislosti:

- s paušálnym zavedením legálneho termínu kryptoaktívum, ktoré nahradí v niektorých právnych predpisoch pojmovo nie úplne správne používaný pojem virtuálna mena (právne predpisy v trestnoprávnej oblasti, právne predpisy v daňovej oblasti);
- s uplatňovaním prechodného režimu a zrušenia viazaných živností týkajúcich sa niektorých činností pokrytých Nariadením MiCA (t. j. nepriama novelizácia Zákona o živnostenskom podnikaní); a
- s účtovnými a daňovými súvislosťami týkajúcimi sa kryptoaktív (zákon o účtovníctve bude vychádzať z ocenenia kryptoaktív reálnou hodnotou a v tejto súvislosti sa sprecizuje aj režim zdaňovania príjmov dosiahnutých z kryptoaktív v zákone o dani z príjmov).

Vo vzťahu k Návrhu zákona v oblasti kryptoaktív, ktorého prijatie sa očakáva v navrhovanej podobe, je teda možné konštatovať, že tento v pozitívnej rovine zosúladzuje nielen oblasť právnej regulácie podnikania v oblasti kryptoaktív s európskou legislatívou, ale súčasne predstavuje vhodný konsolidačný balík nepriamych novelizácií existujúcich právnych predpisov v právnom poriadku SR, ktorý by mal zabezpečiť bezproblémovú aplikáciu právnej regulácie kryptoaktív naprieč celým právnym poriadkom (t. j. aj v účtovných, daňových a trestnoprávnych súvislostiach).

3.2 Príprava na Nariadenie MiCA zo strany regulátora

NBS ako príslušný ustanovený orgán regulácie a dohľadu v oblasti kryptoaktív pokrytej Nariadením MiCA konštantne transparentne a vo vhodnej forme komunikuje s trhovými účastníkmi v záležitostiach týkajúcich sa právnej regulácie zavádzanej Nariadením MiCA. Organizačne a funkčne to umožňuje vytvorenie samostatného oddelenia kryptoaktív a inovácií, ktoré v marci a apríli 2024 usporiadalo aj dva licenčné workshopy, ktorých cieľom bolo oboznámiť potenciálne dohliadané subjekty o licenčných požiadavkách Nariadenia MiCA, ako aj súvisiacich AML a IT požiadavkách, ktoré musia tieto subjekty spĺňať, aby vykonávali regulované činnosti v súlade s príslušnými právnymi predpismi.

Na základe uvedeného možno konštatovať, že v súvislosti s nadobudnutím plnej účinnosti Nariadenia MiCA možno očakávať,

že v podmienkach SR NBS ako príslušný orgán dohľadu nebude mať personálne, technické či iné problémy v procesnom postupe v súvislosti s prirodzene očakávaným nárastom objemu licenčných konaní či pri následnom výkone dohľadu nad podnikaním v oblasti kryptoaktív podľa Nariadenia MiCA za súčasného uplatňovania doterajšej právnej regulácie v SR počas tzv. prechodného režimu (uvedené autor konštatuje aj v súvislosti s reakciou NBS a následným stavom po nadobudnutí účinnosti právnej regulácie v oblasti crowdfundingu).

4 Záver

Predmet výskumu autora príspevku bola konkrétna legislatívna reakcia a prístup regulátora v SR na prijatie a očakávanú účinnosť Nariadenia MiCA na úrovni vnútroštátneho právneho poriadku SR. Cieľom príspevku bolo na základe analýzy legislatívnej reakcie a prístupu regulátora v SR zhodnotiť stav pripravenosti a aproximácie slovenského právneho poriadku a existujúceho systému regulácie a dohľadu nad finančným trhom na Nariadenie MiCA resp. reguláciu kryptoaktív v širšom kontexte.

Na základe vyššie uvedeného autor konštatuje, že aj napriek existencii pred Nariadením MiCA aplikovanej unilaterálnej právnej regulácii kryptoaktív a poskytovania určitých služieb kryptoaktív v SR, vzhľadom na aktuálne znenie Návrhu zákona v oblasti kryptoaktív a štádium jeho legislatívneho procesu, ako aj aktivity NBS ako príslušného orgánu regulácie a dohľadu finančného trhu, autor predpokladá, že termín 30. 12. 2024, kedy sa začne Nariadenie MiCA v celom rozsahu uplatňovať, nebude predstavovať problém pre SR z pohľadu formálneho, ako aj materiálneho, zabezpečenia uplatňovania Nariadenia MiCA v SR.

V rámci oblasti predmetu výskumu by sa následne po začatí uplatňovania Nariadenia MiCA dalo analyzovať, akým spôsobom nakoniec pristúpili k uplatňovaniu Nariadenia MiCA v iných členských štátoch EÚ, prípadne či legislatívna reakcia na úrovni SR bola dostatočná, prípadne či si bude vyžadovať aj prípadnú nevyhnutnú revíziu/úpravu.

Záverom má autor za to, že Nariadenie MiCA a spôsob regulácie poskytovania služieb v oblasti kryptoaktív bude determinovať nielen budúci spôsob regulácie akýchkoľvek ďalších finančných inovácií na úrovni EÚ,

ale aj v širšom geografickom kontexte a v širších súvislostiach, preto bude nevyhnutné analýze konkrétnych dopadov uplatňovania Nariadenia MiCA venovať zvýšenú pozornosť.

References

- BOČÁNEK, M. First Draft of Crypto-Asset Regulation (MiCA) with the European Union and Potential Implementation. *Financial Law Review* [online]. 2021, roč. 22, č. 2, s. 37–53 [cit. 30. 5. 2024]. DOI: <https://doi.org/10.4467/22996834FLR.21.011.13979>
- ČUNDERLÍK, P., KATKOVČIN, M., RAKOVSKÝ, P. Právne a ekonomické aspekty digitálnych platidiel ako alternatívnych prostriedkov výmeny. *COFOLA 2018, Část II. Peníze, měna a právo* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 19–38 [cit. 30. 5. 2024]. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/dokumenty/45654>
- ČUNDERLÍK, P., POTANČOKOVÁ, M. Pripravovaná regulácia v oblasti kryptoaktív v kontexte MiCA nariadenia (s dôrazom na reguláciu a právne postavenie stablecoins). *30 rokov Zákona o Národnej banke Slovenska* [online]. Bratislava: Národná banka Slovenska, 2023, s. 38–48 [cit. 30. 5. 2024]. Dostupné z: <https://nbs.sk/dokument/acb2b0f1-d09e-475f-abb8-cb28c60b391b/stiahnut?force=false>
- HERRING, R. J., SANTOMERO, A. M. *What is Optimal Financial Regulation?* The Wharton Financial Institutions Center, September 2000. Dostupné z: http://www.researchgate.net/publication/23739233_What_Is_Optimal_Financial_Regulation [cit. 30. 5. 2024].
- HUANG, R. H., DENG, H., FOON LOK CHAN, A. The legal nature of cryptocurrency as property: Accounting and taxation implications. *Computer Law & Security Review* [online]. 2023, č. 51 [cit. 15. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0267364923000705?via%3Dihub>
- KARPUNTSOV, V., VERESHA, R. Legal Aspects of Virtual Assets Regulation in Ukraine. *DANUBE* [online]. Roč. 14, č. 3, s. 238–248 [cit. 15. 6. 2024]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/374485530_Legal_Aspects_of_Virtual_Assets_Regulation_in_Ukraine/ffulltex/651fffb0df2f20a2162638/Legal-Aspects-of-Virtual-Assets-Regulation-in-Ukraine.pdf

- ŠTRKOLEC, M. Virtuálne meny (právna podstata, regulačný rámec a zdaňovanie). *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica* [online]. 2022, č. 4, s. 99–115 [cit. 30. 5. 2024]. Dostupné z: <https://karolinum.cz/casopis/auc-iuridica/rocnik-68/cislo-4/clanek-10828>
- ŠTRKOLEC, M., HRABČÁK, L. Poskytovanie služieb kryptoaktív vo svetle nariadenia MiCA. 5. *slovensko-české dni daňového práva: daňové právo a nové javy v ekonomike* [online]. Košice: UPJŠ, 2023, s. 251–262 [cit. 31. 5. 2024]. Dostupné z: <https://unibook.upjs.sk/archiv/sk/pravnicka-fakulta/1927-vslovensko-ceske-dni-danoveho-prava>
- LP/2024/86 Zákon o niektorých povinnostiach a oprávneniach v oblasti kryptoaktív a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/LP/2024/86> [cit. 31. 5. 2024].
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1114 zo dňa 31. 5. 2023 o trhoch s kryptoaktívami a o zmene nariadení (EÚ) č. 1093/2010 a (EÚ) č. 1095/2010 a smerníc 2013/36/EÚ a (EÚ) 2019/1937.
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/65/ES zo dňa 13. 7. 2009 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa podnikov kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov (PKIPCP).
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/61/EÚ zo dňa 8. 6. 2011 o správcoch alternatívnych investičných fondov a o zmene a doplnení smerníc 2003/41/ES a 2009/65/ES a nariadení (ES) č. 1060/2009 a (EÚ) č. 1095/2010.
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2014/65/EÚ zo dňa 15. 5. 2014 o trhoch s finančnými nástrojmi, ktorou sa mení smernica 2002/92/ES a smernica 2011/61/EÚ.
- Zákon č. 566/2001 Z.z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch), v znení neskorších predpisov.

Contact – e-mail

maros.katkovcin@uniba.sk

NEKALÉ OBCHODNÍ PRAKTIKY A NEKALOSOUTĚŽNÍ JEDNÁNÍ V BANKOVNÍM MARKETINGU

Nela Křemečková

Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Česká republika

Abstract in original language

Príspevok sa zaoberá analýzou nekalých obchodných praktík a nekalosoutěžního jednání ve vztahu k užívání marketingu a jeho strategiím v bankovních institucích. Práce je zaměřena na identifikaci stěžejních vnitrostátních i unijních právních předpisů, jejich interpretaci a praktických dopadů na bankovní marketing. Pozornost je věnována také osobě spotřebitele, která je nekalými obchodními praktikami v bankovním sektoru ovlivněna a rovněž dohledu České národní banky a její působnosti v dané oblasti. Z pohledu hospodářské soutěže se příspěvek zaměřuje na klamavou a srovnávací reklamu, s kterými se lze při aktivitách bankovních institucí běžně setkat.

Keywords in original language

Bankovní instituce; marketing; nekalá soutěž; ochrana spotřebitele; reklama.

Abstract

This paper analyses unfair business practices and unfair competition in relation to the use of marketing and its strategies in the context of banking institutions. The paper focuses on the identification of key national and EU legislation, its interpretation, and practical implications for bank marketing. Attention is also paid to the consumer, who is affected by unfair commercial practices in the banking area. The competence of the Czech National Bank in bank marketing is analysed in this paper as well. From a competition perspective, the paper focuses on misleading and comparative advertising, which are commonly encountered in the activities of banking institutions.

Keywords

Banking Institution; Marketing; Unfair Competition; Protection of the Costumer; Advertising.

1 Úvod

Využívání marketingu hraje v bankovních institucích klíčovou roli při oslovení potenciálních klientů, budování jejich důvěry a posilování povědomí o službách a produktech banky. Bankovní instituce se často snaží diferencovat své služby a vytvořit výhodu před konkurencí prostřednictvím marketingových strategií, které spočívají např. v segmentaci trhu, která umožňuje bankám lépe porozumět potřebám různých klientů jsou tak schopni jim nabízet cílené produkty a služby. Ve vysokém konkurenčním prostředí se banky snaží získat a udržet loajalitu zákazníků, k čemuž jim dopomáhají také efektivní marketingové strategie, které však mají určité meze a u bankovních institucí jsou regulovány přísněji nežli u běžných subjektů. Banky by tedy měly věnovat dostatečnou pozornost zajištění pravdivých reklam a zaručit, že jsou v nich přítomny pouze nezkrácené informace a řádná terminologie. I přes přísnější pravidla by měly bankovní instituce zůstat marketingově konkurenceschopné.

Cílem příspěvku je analyzovat nekalé obchodní praktiky a nekalosoutěžní jednání, které jsou bankovními institucemi v marketingové praxi často užívány a vyvrátit či potvrdit hypotézu, že je tato negativní praxe dostatečně regulována. V příspěvku budou identifikovány stěžejní vnitrostátní i inijní předpisy a zmíněna bude rovněž Česká národní banka, jejíž dohled je v této oblasti více než žádoucí. Z pohledu hospodářské soutěže se příspěvek dále zaměřuje na klamavou a srovnávací reklamu, s kterými se lze při aktivitách bankovních institucí běžně setkat. Hlavní výzkumné metody, jež byly v příspěvku užity, jsou analýza a deskripce.

2 Nekalé obchodní praktiky a nekalosoutěžní jednání

Vzhledem ke skutečnosti, že se lze v praxi často setkat se záměnou mezi instituty nekalých obchodních praktik a nekalosoutěžního jednání, považuji za důležité v úvodu vymezit podstatný rozdíl mezi nimi.

Aby bylo jednání považováno za nekalosoutěžní, musí naplňovat tři podmínky generální klauzule nekalé soutěže, která je vymezena v ust. § 2976 zákona č. 89/2012. Sb., občanského zákoníku (dále „OZ“). Konkrétně se jedná o podmínky, že předmětné jednání se uskutečňuje v hospodářském styku, je v rozporu s dobrými mravy a v neposlední řadě je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům. V praxi pak v rámci sporů z nekalé soutěže soud zprvu posuzuje, zdali jsou v daném případě splněny jednotlivé podmínky generální klauzule, a až následně řadí dané jednání pod jednu z předvídaných skutkových podstat. Zároveň je však možné, aby určité jednání bylo shledáno jakožto nekalosoutěžní pouze na základě porušení generální klauzule.¹

Naopak obchodní praktika může být definována jako nekalá i za předpokladu, že nesplňuje podmínky generální klauzule nekalých obchodních praktik ani žádnou z malých generálních klauzulí. Zde se postupuje od konkrétního k obecnému – na rozdíl od nekalé soutěže.

2.1 Nekalé obchodní praktiky

Obchodní praktika lze dle ust. § 4 odst. 1 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele (dále „ZOS“) považovat za nekalou „*je-li v rozporu s požadavky odborné péče a podstatně narušuje nebo je způsobilá podstatně narušit ekonomické chování spotřebitele, kterému je určena, nebo který je jejím působení vystaven, ve vztahu ke výrobku nebo službě. Je-li obchodní praktika zaměřena na určitou skupinu spotřebitelů, posuzuje se podle průměrného člena této skupiny.*“ Obchodní praktiku lze tedy označit za nekalou, pokud obsahuje fakticky nesprávnou informaci, která může vést danou osobu k nákupu výrobku nebo služby, ke kterému by při kompletní a pravdivé informovanosti nepřistoupil.

V citovaném ustanovení lze shledat několik nejasných pojmů, které je třeba dále definovat. Pojem spotřebitele je nutno vykládat jako tzv. „*průměrného spotřebitele*“, za kterého je považována osoba oplývající dostatkem informací, pozorností či rozumností.² Je také nutné brát ohled na sociální,

¹ POKORNÁ, J., VEČERKOVÁ, E., LEVICKÁ, T., DUDOVÁ, J. *Ochrana spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám podnikatelů*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 182–183.

² Upozornění ČNB. Nekalé obchodní praktiky. ČNB [online]. [cit. 1. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/ochrana-spotrebitele/nekale-obchodni-praktiky/>

kulturní a jazykové faktory.³ Přísněji jsou pak hodnoceny praktiky zaměřené na tzv. „*zranitelné osoby*“, za které lze považovat seniory, děti, či jiné zvlášť zranitelné osoby. Pojem „*odborná péče*“ lze pak definovat jako profesionální přístup doplněný o předpokládané zvláštní dovednosti.⁴ Banky jsou tedy povinny jednat poctivě, odborně a nezneužívat svého postavení. Za nekalé lze vždy považovat klamavé obchodní praktiky.

2.2 Nekalosoutěžní jednání

V kontextu bankovních institucí je ve vztahu k reklamě nejčastějším porušením zákona nekalosoutěžní jednání. Předmětné jednání je definováno v generální klauzuli v ust. § 2976 odst. 1 OZ, dle kterého se nekalé soutěže dopustí ten, „*kdo se dostane v hospodářském styku do rozporu s dobrými mravy soutěže jednáním způsobným přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům.*“ Jak již bylo zmíněno výše, aby bylo určité jednání možno podřadit pod generální klauzuli, a tedy konstatovat, že je nekalosoutěžní a protiprávní, musí kumulativně splňovat tři podmínky, a sice dané jednání se uskutečňuje v hospodářském styku, není v souladu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům či zákazníkům. Při posouzení jednotlivých znaků je nutné vycházet z kontextu všech znaků skutkové podstaty s ohledem na objekt jednání nekalé soutěže, přičemž otázka kumulativního naplnění podmínek je otázkou právní, jejíž řešení náleží pouze soudu.

Oblast „*hospodářského styku*“ zahrnuje oblast širší, než je oblast hospodářské soutěže (viz NS 23 Cdo 2343/2009⁵). Hospodářský styk je uskutečňován skrze všechny činnosti a vztahy, které směřují k uspokojování potřeb, pakliže jejich pohnutkou či následkem je docílení vlastního nebo cizího hospodářského prospěchu, avšak nejde jen o dosažení zisku. Hospodářský styk tedy není vymezen povahou oblasti, ve které k němu dochází, nýbrž jen složkou své hospodářské aktivity. Z tohoto důvodu bude jednáním v hospodářském styku také čin, který nastal v oblasti, jejíž primárním účelem není právě hospodářský zájem. Pokud dané jednání v konkrétním případě způsobuje

³ CHALOUPKOVÁ, H., HOLÝ, P., URBÁNEK, J. § 4 Nekalá obchodní praktika. In: CHALOUPKOVÁ, H., HOLÝ, P., URBÁNEK, J. *Mediální právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 320.

⁴ Upozornění ČNB. Nekalé obchodní praktiky, op. cit.

⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2010, sp. zn. NS 23 Cdo 2343/2009.

či alespoň sleduje vyvolání hospodářského následku u jednajícího či třetí osoby, může se jednat také např. o oblast politickou, uměleckou, náboženskou, vědeckou apod.⁶ Pojem je tedy nutné vykládat extenzivně, při hospodářském styku mohou proti sobě vzájemně působit také ti soutěžitelé, kteří se angažují v odlišných odvětvích, pakliže jsou jejich výrobky či služby zaměnitelné. Z usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 32 Odo 1642/2005,⁷ vyplývá, že „*hospodářskými soutěžiteli jsou všichni, mezi nimiž na základě objektivní povahy jejich výrobků či služeb nebo na základě vlastní aktivity dojde na trhu k hospodářskému zájmovému střetu, přičemž jako soutěžitele lze chápat i ty subjekty, mezi nimiž pro nekalost počínání jednoho z nich vlastně nikdy nedojde k přímému konkurenčnímu střetu.*“

V oblasti bankovního styku se tedy mohou vzájemně potkávat a střetávat nejen bankovní instituce, ale také např. pojišťovny či nebankovní společnosti, pokud mezi nimi dojde ke střetu v hospodářském zájmu nebo jejich zájmy na konkrétním výsledku určité soutěže budou opačné.

Pojem „*dobré mravy soutěže*“ nelze ztotožnit s obecným pojmem dobrých mravů. Oba pojmy jsou však objektivní, což znamená, že při jejich posuzování nesejde na úmyslu subjektu jednat s dobrými mravy v rozporu. Podstatné je, zda k tomuto jednání došlo. Z rozsudku Nejvyššího soudu, sp. zn. 23 Cdo 4554/2017,⁸ vyplývá, že obecný pojem dobrých mravů lze charakterizovat jako souhrn základních společenských, kulturních a mravních norem, které jsou v dlouhodobém měřítku neměnné a jsou sdíleny většinou částí určité společnosti. Pojem dobrých mravů soutěže je nutné modifikovat vzhledem k prostředí, ve kterém se uplatňuje. Hospodářská soutěž je totiž prostor, v rámci kterého je cílem se prosadit na trhu a získat zde určitou výhodu oproti dalším subjektům. Aby mohlo být tohoto dosaženo, je nezbytné počítat s jistou mírou agresivity, asertivity a podnikatelskou vychytralostí. Nadále je však nezbytné užívat korektní metody přijatelné v rámci soutěže a je nutné v nich nadále reflektovat vysokou míru poctivosti, slušnosti a soutěžní solidarity.⁹ Pokud je však určité jednání považováno za nesouladné s dobrými mravy obecně, neznamená to, že je zároveň také v nesouladu s dobrými

⁶ VÝTISK, M. § 2976 Základní ustanovení. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 7.

⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2006, sp. zn. 32 Odo 1642/2005.

⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2018, sp. zn. 23 Cdo 4554/2017.

⁹ VÝTISK, op. cit.

mravy soutěže, jejichž hranice je podstatně vzdálenější nežli u obecně aplikovatelných dobrých mravů.

Co se týče jednání „způsobilého přivodit újmu“, ze zákonného znění vyplývá, že újma (materiální i nemateriální) nemusí skutečně vzniknout, postačí pouze způsobilost jednání újmu způsobit, tedy jakási hrozba. Již v tento moment se tedy může jednat o nekalosoutěžní jednání, jde totiž o ohrožovací delikt. Tato hrozba však musí být reálná, nikoli vyspekulovaná, a předpokládaná újma nezanedbatelná, avšak postačuje zde způsobilost jednání přivodit újmu pouze jednomu soutěžiteli nebo zákazníkovi – není stanovena žádná minimální hranice potenciálně postihnutých osob. Újma se vztahuje kromě dalších soutěžitelů také na zákazníky, které je třeba definovat širěji než spotřebitele. Za zákazníka lze považovat i nepodnikající právnickou osobu, a tedy nadaci, spolek či stát a v některých případech i podnikající osobu, jestliže se nachází v jednoznačně slabším postavení.¹⁰

3 Právní rámec a regulace nekalých obchodních praktik a nekalé soutěže v bankovním sektoru

3.1 Nekalé obchodní praktiky

V současné době je ochrana spotřebitele významnou prioritou v rámci regulace, což se odráží i v moderní politice. Evropská unie produkuje rozsáhlé množství sekundárního práva v rámci spotřebitelské ochrany prostřednictvím směrnic, jež se řadí do hmotného práva.¹¹ Regulace spotřebitelské sféry zasahuje jak do soukromého, tak do veřejného práva a je značně rozsáhlá, jak na úrovni unijní, tak na úrovni vnitrostátní. Cílem spotřebitelských právních předpisů je primárně chránit spotřebitele před zavádějícími, nespravedlivými a potenciálně nebezpečnými praktikami bankovních institucí, včetně těch projevujících se v bankovním marketingu.

3.1.1 Unijní předpisy

Unijní předpisy týkající se regulace nekalých obchodních praktik v bankovním sektoru jsou klíčové pro vytvoření jednotného, spravedlivého

¹⁰ ONDREJOVÁ, D. *Nekalá soutěž v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 46, marg. č. 15.

¹¹ SELUCKÁ, M. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 4.

a transparentního finančního trhu v rámci Evropské unie. Tyto předpisy zahrnují širokou škálu nařízení a směrnic, které stanoví pravidla pro činnost bank a finančních institucí. Na úrovni Evropské unie hraje v oblasti ochrany spotřebitele klíčovou roli směrnice 2011/83/EU Evropského parlamentu a Rady ze dne 25. 10. 2011 o právech spotřebitelů.¹² Tato směrnice upravuje a mění směrnice dřívější předpisy, a sice směrnici Rady 93/13/EHS a směrnici 1999/44/ES, a zároveň ruší směrnici Rady 85/577/EHS a směrnici 97/7/ES. Také pokládá základ pro jednotnou ochranu spotřebitele v celé EU. Daná směrnice usiluje o zvýšení ochrany spotřebitelů tím, že stanovuje standardní pravidla pro smlouvy uzavřené na dálku (například online nákupy) a smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory (například osobní návštěvy obchodů).¹³ Na rozdíl od předchozích směrnic se tato směrnice nezaměřuje na minimální harmonizaci, ale na sjednocení pravidel. To umožňuje členským státům ponechat v platnosti nebo přijmout vnitrostátní pravidla v souvislosti s určitými aspekty. V neposlední řadě podporuje obchod mezi zeměmi EU, zejména pro spotřebitele, jež nakupují online. Zajišťuje, aby spotřebitelé měli jasná práva a informace při nákupu zboží a služeb. Směrnice 2011/83/EU v obecném slova smyslu posiluje práva spotřebitelů a připívá k transparentnosti či důvěře v obchodní vztahy.

Další důležitý dokument představuje modernizační směrnice 2019/2161 Evropského parlamentu a Rady ze dne 27. 11. 2019, kterou se mění směrnice 93/13/EHS, 98/6/ES, 2005/29/ES a 2011/83/EU.¹⁴ Tento předpis posiluje práva spotřebitelů a přináší modernizaci právních předpisů EU v této oblasti. Směrnice usiluje o propojení soukromoprávního a veřejnoprávního přístupu k ochraně spotřebitele, čímž řeší nekoherentnost v právním rámci. Zahrnuje změny v nepřiměřených ujednáních ve spotřebitelských smlouvách a obchodních podmínkách, které nyní podléhají veřejnoprávnímu

¹² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. 10. 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES.

¹³ Směrnice o právech spotřebitelů (2011/83). *e-justice.europa.eu* [online]. [cit. 5. 4. 2024]. https://e-justice.europa.eu/639/CS/consumer_rights_directive_201183

¹⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2161 ze dne 27. 11. 2019, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES, 2005/29/ES a 2011/83/EU, pokud jde o lepší vymáhání a modernizaci právních předpisů Unie na ochranu spotřebitele.

přezkumu. Tyto dokumenty byly implementovány v České republice prostřednictvím OZ.

3.1.2 Vnitrostátní předpisy

V České republice se právní rámec týkající se regulace nekalých obchodních praktik v bankovním sektoru opírá o tuzemské předpisy, jež reflektují a implementují unijní regulace. Zásadním dokumentem je zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, upravující činnost bankovních institucí, včetně pravidel pro ochranu klientů a transparentního informování o produktech a službách. Dále nelze opomenout zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, dle něhož je zakázáno provádět nekalé obchodní praktiky, jak je specifikováno dle § 4 tohoto zákona. Tyto praktiky zahrnují klamavé jednání nebo opomenutí a agresivní obchodní praktiky, které jsou dále definovány dle § 5 a dalších příslušných ustanovení dané zákona. Judikatura rozšířila tuto oblast o porušení norem veřejného práva s významným soutěžním dopadem jakožto zvláštní soudcovskou skutkovou podstatu, což posiluje soudní posouzení nekalých obchodních praktik ve světle porušení zákona o ochraně spotřebitele.

Co se týče českého spotřebitelského práva, jeho dřívější neucelenost byla částečně zhojena nedávnou novelou, jež sjednotila základní právní spotřebitelské pojmy. Přesto zůstává určitá nekoherentnost v definici pojmu spotřebitel. Občanský zákoník provedl změny ve všeobecných ustanoveních o závazcích ze smluv uzavíraných se spotřebiteli, zejména v ustanoveních § 1810 až 1819, a rovněž přinesl specifické úpravy pro finanční služby sjednané na dálku dle ustanovení § 1841 až 1851.

3.2 Nekalá soutěž

3.2.1 Unijní předpisy

V rámci Evropské unie je regulace nekalé soutěže v bankovním sektoru založena na řadě předpisů zajišťujících spravedlivou konkurenceschopnost a ochranu spotřebitelů. Mezi klíčové dokumenty patří směrnice o nekalých obchodních praktikách,¹⁵ jež chrání spotřebitele před klamavými a agresiv-

¹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. 5. 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004.

ními obchodními praktikami a přispívá k zajištění transparentnosti a férovosti na trhu. Směrnice dále zahrnuje jednání související s propagací, prodejem či nabídkou výrobků a služeb.

3.2.2 Vnitrostátní předpisy

Na tuzemské úrovni je v oblasti nekalosoutěžního jednání bankovních institucí stěžejní zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, jež se zaměřuje na prevenci a trestání nekalých soutěžních jednání, jako jsou kartely, zneužívání dominantního postavení na trhu nebo protisoutěžní sloučení a akvizice. Dalším podstatným předpisem je zákon o bankách, který se specificky vztahuje na bankovní sektor, upravuje pravidla pro činnost bank a zahrnuje ustanovení týkající se férové soutěže a transparentního jednání s klienty.

4 Nekalé obchodní praktiky v bankovním sektoru

Nekalé obchodní praktiky v bankovním sektoru představují komplexní problém, jež zahrnuje různé typy neetického a nezákonného chování. Lze je charakterizovat jako jednání, která mohou zásadně ovlivnit rozhodování spotřebitele a která jsou v rozporu s požadavky odborné péče. Jednu z hlavních překážek tvoří zavádějící marketing či jiné prodejní taktiky. Banky mohou poskytovat neúplné nebo zavádějící informace o produktech, jako jsou úvěry, hypotéky nebo investiční produkty, což může vést k rozhodnutím založeným na nesprávných informacích.

Další takovou nekaloobchodní praktiku tvoří skryté poplatky anebo klamavé informace o úrokových sazbách, jež mohou vést k vyšším nákladům pro spotřebitele, než o kterých byli původně informováni. Agresivní prodejní taktiky,¹⁶ kdy zaměstnanci bank jsou pod tlakem prodat určité produkty bez ohledu na vhodnost pro zákazníka, jsou taktéž velmi nebezpečné.

V některých případech banky využívají insiderové informace nebo manipulují trhy pro vlastní prospěch, což vede k narušení finančních trhů a poškození důvěry veřejnosti v bankovní systém.

¹⁶ Upozornění ČNB. Agresivní obchodní praktika. ČNB [online]. [cit. 6. 4. 2024]. <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/ochrana-spotrebitele/agresivni-obchodni-praktika/>

V neposlední řadě, diskriminační praktiky při poskytování úvěrů, kdy jsou určité skupiny lidí vyloučeny nebo mají horší podmínky kvůli jejich etnickému původu, pohlaví nebo věku, jsou vážným problémem.

Celkově tyto nekalé praktiky poškozují nejen jednotlivce, ale i celou ekonomiku tím, že způsobují finanční ztráty, snižují důvěru ve finanční instituce a narušují spravedlivou a transparentní funkci finančních trhů.

4.1 Dohled České národní banky

V České republice působí několik orgánů odpovědných za dohled nad řádným dodržováním pravidel proti nekalým obchodním praktikám. Tyto orgány mají pravomoc kontrolovat, zda prodejci neporušují zákony týkající se nekalých praktik, a přijímat stížnosti v této oblasti. Mezi hlavní dozorové orgány v dané oblasti v bankovním sektoru patří Česká národní banka, jíž v oblasti spotřebitelské ochrany přísluší široké pravomoci. Dohled nad dodržováním pravidel ochrany spotřebitele na finančním trhu představuje jednu z klíčových funkcí České národní banky spolu s měnovou politikou a dohledem nad finančními institucemi. Česká národní banka v této roli kontroluje, zda tyto instituce poskytují transparentní informace spotřebitelům, a to například v oblasti poplatků a úroků, a zda jejich postupy jsou v souladu s platnými právními předpisy. Součástí této odpovědnosti je i prevence nekalých obchodních praktik ze strany bank.¹⁷

5 Nekalosoutěžní jednání v bankovním sektoru

Aby mohlo být určité jednání považováno za nekalosoutěžní, musí být splněny podmínky generální klauzule detailněji rozebrané v kapitole 2.2. Jestliže jsou tyto podmínky v určitém jednání naplněny, až poté je možné zkoumat, zdali jej lze klasifikovat dle některé zvláštní skutkové podstaty, např. dle ust. § 2977–2987 OZ. Pokud tedy předmětné jednání kumulativně nespĺňuje veškeré podmínky generální klauzule, je naprosto bezpředmětné, že napĺňuje znaky některé ze zvláštních skutkových podstat – i přesto jej nebude možné shledat jako nekalosoutěžní. Na druhou stranu však platí,

¹⁷ Upozornění ČNB. Ochrana spotřebitele. ČNB [online]. [cit. 6. 4. 2024]. <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/ochrana-spotrebitel/index.html>

že jestliže jsou podmínky generální klauzule splněny, ale dané jednání nelze podřadit pod žádnou ze zvláštních skutkových podstat, bude nadále považováno za nekalosoutěžní, jelikož demonstrativní výčet zvláštních skutkových podstat v OZ je rozšířen o tzv. soudcovské skutkové podstaty.

5.1 Klamavá reklama

V oblasti bankovních institucí se lze často setkat se zvláštní skutkovou podstatou v podobě klamavé reklamy, která dle ust. § 2977 odst. 1 OZ „*souvisí s podnikáním nebo povoláním, sleduje podpořit odbyt movitých nebo nemovitých věcí nebo poskytování služeb, včetně práv a povinností, klame nebo je způsobila klamat podáním nebo jakýmkoli jiným způsobem osoby, jimž je určena nebo k nimž dospěje, a tím i zřejmě způsobila ovlivnit hospodářské chování takových osob.*“ Jak již z citovaného ustanovení vyplývá, vždy se musí jednat o reklamu komerční. Definice klamavosti není zákonem přesně vymezena, proto zde důležitou roli hraje judikatura. Vlastnost reklamy spočívající v její klamavosti je nutné posuzovat v měřítku průměrného spotřebitele, zároveň opět postačuje pouze hrozba klamavosti, k naplnění tedy postačuje klamavost potenciální. Podobně jako u generální klauzule, jedná se o objektivní vlastnost jednání, není tedy nezbytné posuzovat úmysl klamat.

V oblasti bankovního marketingu lze zmínit reklamu, jež byla zveřejněna společností Raiffeisenbank, a. s. Předmětná reklama hlásala nabídku služby, ve které bylo uvedeno: „*eKonto SMART* *za 0 Kč. Stačí účet aktivně využívat*“.¹⁸ Z podrobného ceníku služeb banky však vyplývá, že za aktivní využívání účtu považuje jednání, v rámci kterého je klient povinen uložit na předmětný bankovní účet nejméně 15 000 Kč každý měsíc a zároveň je rovněž nutné provést nejméně tři odchozí transakce měsíčně, např. tedy výběr hotovosti či převod. Pokud by klient tyto podmínky nesplňoval, vedení daného účtu by bylo zpoplatněno dle běžného ceníku banky. Otázkou zde zůstává, co si průměrný představitel pod podmínkou aktivního využívání účtu představí. Dle mého názoru by zde podmínka tří transakcí měsíčně byla ospravedlnitelná a v souladu s představou průměrného spotřebitele o aktivním využíváním. Podmínku vkladu ve výši 15 000 Kč měsíčně však

¹⁸ EKonto SMART – Každý bankomat dobrý. *Raiffeisenbank* [online]. [cit. 1. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ar0zWnT8Nac>

již považuji za nepředvídatelnou a domnívám se, že průměrný spotřebitel by tuto podmínku k frázi běžného využívání rovněž nespojil. Jsem zde tedy toho názoru, že tato reklama vykazuje známky klamavosti, jelikož dále nerozvádí požadované, poměrně závažné podmínky, které je klient povinen splnit, pokud chce dosáhnout vedení daného účtu zdarma.

5.2 Srovnávací reklama

Dalším frekventovaným nekalosoutěžním jednáním ze strany bankovních institucí je srovnávací reklama, jež je zakotvena jako zvláštní skutková podstata v ust. § 2980 odst. 1 OZ, dle kterého se jedná o takovou reklamu, která „*přímo nebo nepřímou označuje jiného soutěžitele nebo jeho zboží či službu.*“ Za přímé označení jiného soutěžitele, jeho zboží či služby lze považovat např. označení názvu firmy jiného soutěžitele, jeho ochranné známky nebo loga. Nepřímé označení může spočívat ve vyžití znělky nebo barev jiného soutěžitele, kdy tyto znaky jsou pro něj typické. Zmíněné faktory jsou posuzovány opět z pohledu průměrného spotřebitele, který je zde klíčový, a to především pro posuzování nepřímých označení. Existují však situace, kdy srovnávací reklama může být souladná se zákonem, pokud splňuje podmínky definované v ust. § 2980 odst. 2 OZ. Konkrétně je tedy srovnávací reklama přípustná, pokud není klamavá, srovnává jen zboží a službu uspokojující stejnou potřebu nebo určené ke stejnému účelu (srovnává srovnatelné – v případě bank nebude možné vzájemně srovnávat jiné druhy účtů, např. běžný a úvěrový), srovnává objektivně jednu nebo více podstatných, důležitých, ověřitelných a příznačných vlastností zboží nebo služeb včetně ceny, srovnává zboží s označením původu pouze se zbožím stejného označení, nezlehčuje soutěžitele, jeho postavení, jeho činnost nebo její výsledky nebo jejich označení ani z nich nekalým způsobem netěží, a nenabízí zboží nebo službu jako napodobení či reprodukci zboží nebo služby označované ochrannou známkou soutěžitele nebo jeho názvem.

Srovnávací reklamy hojně využívá v rámci své marketingové strategie společnost Air Bank, a. s. Tato již tradičně ve svých reklamních spotech srovnává své služby s ostatními bankami.¹⁹ V předmětných, zpravidla televizních,

¹⁹ Dva světy: Poplatky. *AirBank* [online]. [cit. 1. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=mf6cEC0hXB0>

reklamách je typicky v kontrastu zástupce Air Bank, a. s. vyobrazen zástupce banky druhé, jejíž název je vyobrazen pouze jako „*ní banka*“. Průměrný spotřebitel by si pod tímto mohl představit např. Hypoteční banku či Komerční banku, avšak Air Bank, a. s. v době spuštění těchto reklam uvedla, že srovnává své služby pouze s „*tradiční bankou*“, dle jejich slov tedy ze zkráceného názvu nelze dostatečně určitě vyvodit žádné konkrétní společnosti. V tomto musím s Air Bank, a. s. souhlasit, jelikož aby bylo možno označit reklamu za srovnávací (a zde tedy nedovolenou), musela by označovat, ať už přímo či nepřímo, jiného soutěžitele.

Nepochybně srovnávací reklamu však Air Bank, a. s. využila ve své další sérii reklamních spotů. Jednalo se však o srovnávací reklamu přípustnou, jelikož splňovala veškeré podmínky stanovené v ust. § 2980 odst. 2 OZ. Konkrétně se jednalo o reklamy s názvem „*Banjo kluk*“;²⁰ ve kterých Air Bank, a. s., srovnává ceny úvěru ve výši 50 000 Kč se splatností 5 let s dalšími konkrétními soutěžiteli, tedy bankami. V reklamě je vyobrazena tabulka, ve které jsou uvedeny konkrétní částky přeplácení u daných bankovních společností. Zároveň je v tabulce uveden zdroj těchto informací a konkrétní období, tedy „*Bankovní reality test, srpen – září 2013, bankovnipoplatky.com*“. Srovnávací reklama je zde tedy chytře zakomponována a splňuje veškeré požadavky, jež musí přípustná srovnávací reklama obsahovat, jelikož není klamavá, srovnává službu uspokojující stejnou potřebu, srovnává objektivně podstatnou, důležitou, ověřitelnou a příznačnou vlastnost dané služby, nezlehčuje ostatní soutěžitele a v poslední řadě rovněž uvádí zdroje těchto informací.

6 Závěr

Téma příspěvku lze označit za multioborové, jelikož daná problematika zasahuje do práva finančního, obchodního i občanského. Z tohoto důvodu take existuje řada právních předpisů, které se předmětné oblasti dotýkají, a které byly v příspěvku uvedeny. Existuje hned několik stěžejních právních marketingových aspektů, které musí být v bankovním odvětví dodrženy. K těmto lze zařadit např. ochranu spotřebitele a také klíčovou regulaci reklamy. Bankovní marketing si kvůli striktním pravidlům žádá obzvlášť harmonickou

²⁰ Banjo kluk. *AirBank* [online]. [cit. 1. 4. 2024]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=bTLXh_fr9gM

vyrovnanost mezi dodržením patřičné právní úpravy a samotnou marketingovou propagací, jelikož bankovní instituce jsou podrobeny přísnější regulaci než běžné obchodní společnosti, jak již bylo uvedeno v úvodu.

Na základě poznatků získaných v příspěvku jsem dospěla k závěru, že nekalé obchodní praktiky a nekalosoutěžní jednání je v rámci bankovních institucí dostatečně regulováno a v praxi jsou daná pravidla obvykle dodržována, jelikož jejich porušením by bankám vznikl postih nejen v podobě uvalených sankcí, ale především by tím utrpěla jejich pověst a kredibilita, čímž by byli odrazeni potenciální klienti. I přesto však existují banky, které se v rámci svých reklamních spotů pohybují na hraně, konkrétně např. v článku zmiňovaná Air Bank, a. s., která však svou marketingovou strategií láká nespočet nových klientů.

References

- Banjo kluk. *AirBank* [online]. [cit. 1. 4. 2024]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=bTLXh_fr9gM
- Dva světy: Poplatky. *AirBank* [online]. [cit. 1. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=mf6cEC0hXB0>
- CHALOUPKOVÁ, H., HOLÝ, P., URBÁNEK, J. § 4 Nekalá obchodní praktika. In: CHALOUPKOVÁ, H., HOLÝ, P., URBÁNEK, J. *Mediální právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2018. ISBN 9788074007255.
- ONDREJOVÁ, D. *Nekalá soutěž v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 9788074005220.
- POKORNÁ, J., VEČERKOVÁ, E., LEVICKÁ, T., DUDOVÁ, J. *Ochrana spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám podnikatelů*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 9788075526250.
- SELUCKÁ, M. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 9788074000379.
- VÝTISK, M. § 2976 Základní ustanovení. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. 7.
- eKontoSMART–Každý bankomat dobrý. *Raiffeisenbank* [online]. [cit. 1. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ar0zWnT8Nac>

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2010, sp. zn. NS 23 Cdo 2343/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2018, sp. zn. 23 Cdo 4554/2017.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. 10. 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2161 ze dne 27. 11. 2019, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES, 2005/29/ES a 2011/83/EU, pokud jde o lepší vymáhání a modernizaci právních předpisů Unie na ochranu spotřebitele.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. 5. 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004.

Směrnice o právech spotřebitelů (2011/83). *e-justice.europa.eu* [online]. [cit. 5. 4. 2024]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/639/CS/consumer_rights_directive_201183

Upozornění ČNB. Agresivní obchodní praktika. ČNB [online]. [cit. 6. 4. 2024]. <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/ochrana-spotrebitele/agresivni-obchodni-praktika/>

Upozornění ČNB. Nekalé obchodní praktiky. ČNB [online]. [cit. 1. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/ochrana-spotrebitele/nekale-obchodni-praktiky/>

Upozornění ČNB. Ochrana spotřebitele. ČNB [online]. [cit. 6. 4. 2024]. <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/ochrana-spotrebitele/index.html>

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2006, sp. zn. 32 Odo 1642/2005.

Contact – e-mail

493908@mail.muni.cz

FINANČNÉ INOVÁCIE AKO DETERMINANT SÚČASNEJ A ANTICIPOVANEJ REGULÁCIE NA FINANČNOM TRHU V KONTEXTE NEOPRÁVNENÉHO PODNIKANIA¹

Matej Smalik

Právnická fakulta Univerzity Komenského
v Bratislave, Slovenská Republika

Abstract in original language

Autor sa bude venovať finančným inováciám na finančnom trhu z pohľadu tenkej deliacej čiary medzi povoleným podnikaním, nepovoleným podnikaním a možným vnímaním tohto podnikania ako určitej šedej zóny.

Keywords in original language

Finančná inovácia; finančný trh; povolené podnikanie; nepovolené podnikanie; šedá zóna; crowdfunding; kryptoaktíva.

Abstract

The author will focus on financial innovations in the financial market from the point of view of the thin dividing line between permitted business, unauthorized business and the possible perception of this business as a certain gray zone.

Keywords

Financial Innovation; Financial Market; Authorized Business; Unauthorized Business; Gray Zone; Crowdfunding; Cryptoassets.

1 Úvod

S rastúcim záujmom finančných spotrebiteľov o investovanie a s rastúcim množstvom regulačných požiadaviek na subjekty pôsobiace na finančnom trhu

¹ Príspevok vznikol v rámci projektu VEGA 1/0212/23 Finančné inovácie ako determinant súčasnej a anticipovanej regulácie na finančnom trhu (výzvy a riziká).

je na druhej strane spojené aj zvýšenie počtu subjektov, ktoré svoje podnikateľské aktivity vykonávajú bez príslušného povolenia t.j. neoprávnene. Motiváciou týchto subjektov je využitie záujmu finančných spotrebiteľov investovať do produktov ponúkaných týmito subjektmi a zároveň vyhnutie sa regulačnej záťaži, ktorú znášajú regulované subjekty s udelenou licenciou NBS. Ide napríklad o reguláciu v oblasti potrebnej odbornej spôsobilosti subjektu, kapitálových požiadaviek na subjekt, postupov pri ponúkaní produktov spotrebiteľom, v oblasti riadenia rizík, v zákaze predaja určitých finančných produktov určitému okruhu klientov a taktiež v oblasti požadovanej IT infraštruktúry.

Okrem neoprávneného podnikania posudzuje v rámci výkonu dohľadu NBS aj prípady, ktoré majú charakter finančno-právnej inovácie alebo startupu, kde výkon predmetnej činnosti ešte nebol legálne zadefinovaný, a preto nie je ani regulovaný, prípadne si vyžaduje právne posúdenie a následnú právnu subsumpciu pod existujúci právny stav².

Autor sa bude venovať jednak aktivitám svedčiacim neoprávnenému podnikaniu na finančnom trhu a zároveň finančným inováciám na finančnom trhu z pohľadu tenkej deliacej čiary medzi povoleným podnikaním, nepovoleným podnikaním a možným vnímaním tohto podnikania ako určitej šedej zóny.

V rámci článku je možné ako základnú metódu výskumu identifikovať analyticko-syntetickú metódu, kedy autor pracoval so syntetickou metódou spracovania informácií a s analytickou metódou pri štúdiu relevantných právnych predpisov a judikatúry a metódou komparácie.

2 Neoprávnené podnikanie na finančnom trhu

Neoprávneným podnikaním v oblasti finančného trhu pre účely tohto príspevku rozumieme poskytovanie finančnej služby alebo ponúkание finančného produktu, ktoré môže vykonávať iba osoba, ktorá má na túto činnosť právoplatne udelené povolenie alebo inak udelený súhlas NBS na rozdiel od osoby, ktorá toto príslušné povolenie udelené nemá³.

² K formám inovatívneho spravovania majetku na finančnom trhu pozri: ČUNDERLÍK, P. In: ČUNDERLÍK, P. a kol. *Inovatívne a atypické modely správy majetku na finančnom trhu a súvisiace otázky*. Praha; Leges, 2019, s. 13.

³ BARRI, I., ŠLEZÁKOVÁ, A., TKÁČ, P. Vybrané aspekty neoprávneného podnikania na finančnom trhu. *BLATEC: odborný bankový časopis*. 2015, roč. 23, č. 6, s. 26. ISSN 1335-0900.

Najčastejšie majú takéto subjekty obdobné charakteristické črty. Jednou z takýchto vlastností je skutočnosť, že subjekt ponúka neprimerane vysoké výnosy v porovnaní so štandardnými produktmi zo strany štandardných subjektov dohliadaných na finančnom trhu. Často o týchto subjektoch býva aj nedostatok relevantných informácií o ich povolení na podnikanie. Oproti štandardným dohliadaným subjektom, ktoré majú svoje interné aj externé siete predajcov tieto subjekty oslovujú svojich potenciálnych klientov najčastejšie výlučne prostredníctvom sociálnych sietí alebo prostredníctvom webových sídiel zaregistrovaných v zahraničí.

Marketing týchto subjektov je v niektorých aspektoch špecifický. Natíska sa možnosť využívania nepriameho nátlaku na potenciálnych klientov, kedy je možnosť investovať časovo limitovaná alebo je možnosť investovania limitovaná počtom osôb. Inou marketingovou formou je sprístupnenie veľmi limitovaného množstva informácií na svojej webovej stránke alebo sociálnej sieti s tým, že následné dodatočné informácie majú byť dostupné až po registrácii na webovej stránke alebo budú poskytnuté v súkromných skupinách prostredníctvom rôznych aplikácií. Okrem vyššie uvedených čít často tieto subjekty využívajú na svoju činnosť webové stránky alebo sociálne siete, kde uvádzajú marketingovo lákavé slogany a snažia sa osloviť investorov prostredníctvom ponuky vysokých výnosov a taktiež použitím kľúčových fráz ako garantovaný výnos, garantovaná úroková sadzba alebo investujte s garanciou.

V rámci výkonu dohľadu nad finančným trhom sa NBS stretáva so subjektmi, ktoré vykazujú znaky neoprávneného podnikania na finančnom trhu. Najčastejšie sa javí ako takáto činnosť neoprávnené podnikanie v oblasti kolektívneho investovania v podobe tzv. „pokútnych fondov“ v rozpore so zákonom o kolektívnom investovaní, a v oblasti poskytovania investičných služieb a činností, ktoré sú štandardne poskytované obchodníkom s cennými papiermi, a to v rozpore so zákonom o cenných papieroch.

V niektorých prípadoch už NBS aj právoplatne ukončilo sankčné konania⁴. Napríklad v nedávnom prípade rozhodla NBS ako orgán dohľadu príslušný podľa § 202 ods. 1 zákona č. 203/2011 Z. z. o kolektívnom investovaní tak, že udelila podľa § 202 ods. 1 písm. e) zákona o kolektívnom investovaní

⁴ Blížšie pozri <https://nbs.sk/vyroky/18824> a <https://nbs.sk/vyroky/15560>

pokutu za porušenie zákona č. 203/2011 Z. z. o kolektívnom vo forme trvávajúceho deliktu tým, že subjekt v období najneskôr od 25. 11. 2020 do 1. 10. 2021 neoprávnene vykonával činnosť kolektívneho investovania tak, že bez udeľného povolenia NBS na vytváranie a spravovanie alternatívnych investičných fondov v zmysle § 28a zákona o kolektívnom investovaní alebo bez zápisu v registri správcov alternatívnych investičných fondov v zmysle § 31b zákona o kolektívnom investovaní investovalo peňažné prostriedky zhromaždené od investorov/členov družstva (ako subjektu) v podobe členských vkladov do rôznych investičných stratégií a to na základe pokynov investorov a v prospech týchto investorov/členov, pričom návratnosť takto zhromaždených peňažných prostriedkov a zisk investorov/členov boli závislé od hodnoty a výnosu aktív v investičných stratégiách, ktoré boli za zhromaždené peňažné prostriedky nadobudnuté. Zároveň NBS nariadila subjektu za porušenia zákona o kolektívnom skončiť bez zbytočného odkladu odo dňa nadobudnutia právoplatnosti tohto rozhodnutia nepovolenú činnosť, ktorá spočíva v neoprávnenom vykonávaní činnosti kolektívneho investovania bez udeľného povolenia Národnej banky Slovenska na vytváranie a spravovanie alternatívnych investičných fondov v zmysle § 28a zákona o kolektívnom investovaní alebo bez zápisu v registri správcov alternatívnych investičných fondov v zmysle § 31b zákona o kolektívnom investovaní⁵.

Ako je vidieť vyššie, najčastejšou formou činnosti pokútnych fondov a ich ponuka spočíva v tom, že tieto pokútne fondy aktívne ponúkajú širokej verejnosti možnosti investovania finančných prostriedkov do rôznych investičných projektov, z ktorých má následne investor profitovať podľa výkonnosti a ziskovosti projektu. Projekty bývajú svojou povahou rôzne. Ďalším zo spôsobov a praktík pokútnych fondov je uverejnenie a propagovanie možnosti stať sa spoločníkom, akcionárom alebo tichým spoločníkom v rámci spoločnosti alebo družstva, ktoré sa má venovať určitému investičnému projektu.

Jeden z nesprávnych argumentov neoprávnených subjektov býva konštatovanie, že finančnoprávna regulácia im neumožňuje inovovať a brzdi ich,

⁵ V prípade investičných služieb ide najčastejšie o poskytovanie investičných služieb a vykonávanie investičných činností bez udelenia príslušného oprávnenia na výkon tejto činnosti v podobe prijatia a postúpenia pokynov klientov na nákup finančných nástrojov alebo v podobe poskytovania investičného poradenstva.

preto podnikajú bez licencie a sú mimo finančnú reguláciu. V tejto oblasti preverovania neoprávneného podnikania vidíme aj rozhodovaciu prax NBS. NBS uložila pokutu za neoprávnený výkon činnosti kolektívneho investovania subjektu z dôvodu, že spoločnosť podnikala bez zápisu v registri správcov alternatívnych investičných fondov v zmysle § 31b zákona o kolektívnom investovaní alebo bez udeleného povolenia Národnej banky Slovenska na vytváranie a spravovanie alternatívnych investičných fondov v zmysle § 28a zákona o kolektívnom investovaní. Spoločnosť ponúkala za účelom zhromažďovania peňažných prostriedkov prostredníctvom verejnej ponuky do aktivít inej spoločnosti Šírava development, s. r. o., a následne na základe uzavretých zmluvných vzťahov, zhromaždené peňažné prostriedky investovala v súlade so stanovenou investičnou politikou do projektu Šírava Park Boulevard, Glamping & Apartments. Spoločnosť bola povinná zaplatiť pokutu a zároveň skončiť nepovolenú činnosť kolektívneho investovania⁶.

V inom prípade, ktorým sa NBS zaoberala bola sankcia udelená z dôvodu že družstvo bez udeleného povolenia NBS na vytváranie a spravovanie alternatívnych investičných fondov v zmysle § 28a zákona o kolektívnom investovaní alebo bez zápisu v registri správcov alternatívnych investičných fondov v zmysle § 31b zákona o kolektívnom investovaní investovalo peňažné prostriedky zhromaždené od investorov/členov družstva (ako subjektu) v podobe členských vkladov do rôznych investičných stratégií a to na základe pokynov investorov a v prospech týchto investorov/členov, pričom návratnosť takto zhromaždených peňažných prostriedkov a zisk investorov/členov boli závislé od hodnoty a výnosu aktív v investičných stratégiách, ktoré boli za zhromaždené peňažné prostriedky nadobudnuté. Zároveň bolo nariadené skončiť nepovolenú činnosť, ktorá spočívala v neoprávnenom vykonávaní činnosti kolektívneho investovania bez udeleného povolenia Národnej banky Slovenska⁷.

Z vyššie uvedeného preto podľa nášho názoru vyplýva, že Národná banka Slovenska je aktívna v oblasti preverovania neoprávneného podnikania v sektore finančného trhu.

⁶ Blížšie pozri <https://nbs.sk/vyroky/15560>

⁷ Blížšie pozri <https://nbs.sk/vyroky/18824>

3 Finančné inovácie z pohľadu podnikania na finančnom trhu

Na druhej strane treba podotknúť, že NBS v rámci výkonu dohľadu posudzuje aj prípady, ktoré majú charakter finančno-právnej inovácie alebo startupu, kde výkon predmetnej činnosti ešte nebol legálne zadefinovaný, a preto nie je ani regulovaný, prípadne si vyžaduje právne posúdenie a následnú právnu subsumpciu pod existujúci právny stav (tzv. „fintech“). Takéto inovácie neboli zo strany NBS v čase absencie regulácie a nemožnosti podriadenia pod neoprávnený stav považovaná za subjekt vykonávajúci neoprávnené podnikanie. Tými sa stávajú len v prípade, že porušujú platné právne predpisy v oblasti finančného trhu⁸.

Takouto otázkou bol napríklad donedávna aj crowdfunding, ku ktorému Národná banka Slovenska v čase absencie regulácie vydala stanovisko ohľadom svojej pozície k takejto inovácii.⁹ Národná banka Slovenska považovala za potrebné vo vzťahu ku crowdfundingu informovať verejnosť aj o činnostiach subjektov, ktoré nepodliehajú jej dohľadu, a to s cieľom chrániť spotrebiteľa a tiež preto, že jednotné pravidlá pre oblasť crowdfundingu dovtedy neboli prijaté. Cieľom pozície NBS k oblasti crowdfundingu bolo poskytnúť verejnosti aktuálne informácie o tejto oblasti a zároveň poukázať na možné riziká. Národná banka Slovenska uviedla, že vníma problematiku crowdfundingu ako aktuálnu tému s rýchlo sa rozširujúcim potenciálom a že monitoruje crowdfundingové aktivity, a preto upozornila v tom čase verejnosť, že oblasť crowdfundingu a činnosti s ňou spojené nepodliehajú dohľadu Národnej banky Slovenska. Samotná účasť verejnosti na týchto aktivitách je konaním na vlastnú zodpovednosť. NBS tiež upozornila, že finančné prostriedky, ktoré sú súčasťou činností spojených s crowdfundingom nepodliehali ochrane vkladov ani ochrane investícií a že táto oblasť nebola upravená slovenským právnym poriadkom. Rovnako na európskej úrovni vtedy absentovala jednotná regulácia, prípadne právny rámec (napr. smernica, nariadenie), ktorý by oblasť crowdfundingu upravoval záväzným

⁸ ČUNDERLÍK, Ľ. In: ČUNDERLÍK, Ľ. a kol. *Právo finančného trhu*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 122.

⁹ Pozícia NBS vo vzťahu ku crowdfundingu dostupná z: <https://nbs.sk/aktuality/pozicia-nbs-ku-crowdfundingu-poziciavaniu-formou-lendingu/>

spôsobom. V súčasnosti Národná banka Slovenska informuje, že v podmienkach Slovenskej republiky je na poskytovanie crowdfundingových služieb potrebné povolenie, ktoré udeľuje Národná banka Slovenska. Povolenie sa riadi ustanoveniami čl. 12 nariadenia o crowdfundingu, pričom delegované nariadenie (EÚ) č. 2022/2112 detailne určuje informácie obsiahnuté v žiadosti o udelenie povolenia. Povolenie na poskytovanie crowdfundingových služieb nemusia mať počas prechodného obdobia udelené tie subjekty, ktoré poskytovali crowdfundingové služby v súlade s vnútroštátnymi predpismi pred dátumom uplatňovania nariadenia o crowdfundingu. Prechodné obdobie je určené v čl. 1 delegovaného nariadenia (EÚ) č. 2022/1988 a uplatňuje sa do 10. 11. 2023¹⁰.

Podobnou otázkou vo vzťahu k fintechu bola právna úprava kryptoaktív. V roku 2018 Národná banka Slovenska k vydávaniu a obchodovaniu s virtuálnymi menami, ktoré využívajú kryptovanie/šifrovanie operácií, tzv. kryptomeny (napr. bitcoin, ethereum, IOTA, ripple), uviedla, že táto činnosť nie je regulovaná a dohliadaná Národnou bankou Slovenska. Uviedla tiež, že virtuálne meny nie sú národnými menami, a teda nespádajú pod národné regulácie a európska legislatíva, vrátane slovenského právneho poriadku, neupravovala a nevymedzovala činnosti súvisiace s virtuálnou menou. Povolenie na vykonávanie regulovaných činností, či už devízová licencia, povolenie na poskytovanie platobných služieb, povolenie na vydávanie elektronických peňazí alebo iné povolenie vydané Národnou bankou Slovenska, nesúvisí s vydávaním a obchodovaním s kryptomenami, a to ani v prípade, ak dochádza ku kúpe alebo predaju kryptomien za menu euro alebo cudziu menu. Kúpu alebo predaj kryptomeny za menu euro alebo cudziu menu nebol v tomto čase žiadny subjekt dohliadaný Národnou bankou Slovenska oprávnený vykonávať v rámci povolenej činnosti. NBS zároveň upozornila, že virtuálne meny nemajú fyzickú protihodnotu vo forme zákonného platidla a účasť v takejto schéme virtuálnej meny je na vlastné riziko zúčastnených strán (investorov). Výmeny alebo nákupy virtuálnych mien predstavujú vlastné podnikateľské riziko investorov a peniaze investorov nie sú ničím

¹⁰ Pozri <https://nbs.sk/en/financial-market-supervision1/supervision/securities-market/crowdfunding/>

chránené. Na výplaty prípadných náhrad za straty spôsobené týmito výmenami alebo nákupmi nie je žiadny zákonný nárok¹¹.

V roku 2024 je otázka ohľadom kryptoaktív v inej rovine, keďže Národná banka Slovenska vykonáva dohľad od 30. decembra 2024 nad poskytovateľmi služieb kryptoaktív (CASP) a od 30. júna 2024 nad emitentmi tokenov naviazaných na aktíva a emitentmi tokenov elektronických peňazí. Okrem povinností, ktoré vyplývajú všetkým obchodným spoločnostiam podľa obchodného práva, daňových, účtovných a iných predpisov, dohliadané subjekty musia spĺňať regulačné požiadavky podľa nariadenia MiCA, napr. dodržiavať minimálne požiadavky na vlastné zdroje, plniť predpísané požiadavky na správu a riadenie spoločnosti, zaistiť bezpečnosť finančných prostriedkov a kryptoaktív klientov, spĺňať regulačné požiadavky podľa nariadenie DORA (účinné od 17. 1. 2025), napr. musia mať zavedenú politiku a plány kontinuity činností v oblasti IKT s cieľom zabezpečiť, aby sa v prípade prerušenia ich systémov a postupov, zachovali údaje a funkcie a aby sa pokračovalo vo vykonávaní ich činností alebo aby sa umožnila včasná obnova, musia taktiež hlásiť závažné incidenty súvisiace s IKT, dodržiavať povinnosti stanovené v nariadení TFR, napr. zasielať údaje o odosielateľovi a prijímateľovi kryptoaktív, dodržiavať pravidlá ochrany pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a pred financovaním terorizmu a dodržiavať pravidlá ochrany finančného spotrebiteľa¹².

4 Záver

Autor sa v rámci príspevku venoval viacerým rovinám podnikania na finančnom trhu. Kľúčovým cieľom bolo jednoznačne vymedziť a odlíšiť medzi neoprávneným podnikaním na kapitálovom trhu oproti novým fintechným riešeniam, ktoré sú považované za posun vpred a nie je vhodné a dobre možné si ich zamieňať. V prípade absencie regulácie nie sú tieto fintechné riešenia zo strany NBS posudzované za neoprávnený model podnikania na finančnom trhu. Opačným prípadom je ale neoprávnené podnikanie, na ktoré regulácia existuje a je zo strany NBS vynucovaná.

¹¹ Ku kryptoaktívam pozri <https://nbs.sk/dohlad-nad-financnym-trhom/upozornenia-a-oznamenia/informacia-narodnej-banky-slovenska-k-regulacii-podnikania-v-oblasti-kryptomien/>

¹² K dohľadu nad kryptoaktívami pozri <https://nbs.sk/dohlad-nad-financnym-trhom/dohlad/kryptoaktiva/dohlad-kryptoaktiv/>

Autor sa taktiež venoval jednak aktivitám svedčiacim neoprávnenému podnikaniu na finančnom trhu a zároveň finančným inováciám na finančnom trhu z pohľadu tenkej deliacej čiary medzi povoleným podnikaním, nepovoleným podnikaním a možným vnímaním tohto podnikania ako určitejšedej zóny.

Označenie sa ako „Fintech“ býva z pohľadu subjektov niekedy využívané ako zásterka na to, že nepotrebnú podliehať regulácii, aj keď v reále o fintechové riešenia v daných prípadoch nejde. Ako sme videli z vyššie uvedeného, NBS nebráni fintechom ani startupom vo svojom rozvoji, ako sme videli z postojov v minulosti ku crowdfundingu alebo kryptoaktívam, ale monitoruje finančný trh v oblasti neoprávneného podnikania.

References

- BARRI, I., SLEZÁKOVÁ, A., TKÁČ, P. Vybrané aspekty neoprávneného podnikania na finančnom trhu. *BLATEC: odborný bankový časopis*. 2015, roč. 3, č. 6. ISSN 1335-0900.
- ČUNDERLÍK, Ľ. a kol: *Inovatívne a atypické modely správy majetku na finančnom trhu a súvisiace otázky*. Praha; Leges, 2019, 183 s. ISBN 978-80-7502-405-3.
- ČUNDERLÍK, Ľ. In: ČUNDERLÍK, Ľ. a kol. *Právo finančného trhu*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-8168-753-2.
- Rozhodnutie Národnej banky Slovenska zo dňa 8. 10. 2020, č. z.: 100-000-254-206 k č. sp. NBS1-000-048-225.
- Rozhodnutie Národnej banky Slovenska zo dňa 12. 2. 2024, č. z.: 100-000-654-175 k č. sp. NBS1-000-064-255.
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2023/1114 o trhoch s kryptoaktívami (MiCA), ktoré sa týka regulácie kryptoaktív a digitálnych aktivít v rámci finančného trhu.
- Zákon č. 747/2004 Z.z. o dohľade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- Zákon č. 203/2011 Z.z. o kolektívnom investovaní.

Contact – e-mail

matej.smalik@uniba.sk

OUTSOURCING MARKETINGOVÝCH AKTIVIT V BANKOVNÍM SEKTORU

Sally Sanad Šreflová

Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Česká republika

Abstract in original language

Článek se zaměřuje na deskripci a analýzu outsourcingu marketingových aktivit v bankovním sektoru. V kontextu stále se vyvíjejícího finančního trhu a rostoucí konkurence je outsourcing marketingových služeb stále populárnější strategií pro bankovní instituce, jež se snaží optimalizovat své operace a soustředit se na své klíčové kompetence. Cílem článku je tedy poskytnout podrobný vhled do rozhodovacích procesů, které vedou bankovní instituce k outsourcingu marketingu, a zmapovat stěžejní faktory úspěchu a rizika spojená s danou problematikou.

Keywords in original language

Bankovní instituce; bankovníctví; marketing; outsourcing; operační riziko.

Abstract

The article focuses on the description and analysis of outsourcing of marketing activities in the banking sector. In the context of an ever-evolving financial market and increasing competition, outsourcing marketing services is an increasingly popular strategy for banking institutions seeking to optimize their operations and focus on their core competencies. The aim of this paper is therefore to provide an in-depth insight into the decision-making processes that lead banks to outsource marketing and to map the key success factors and risks associated with the practice.

Keywords

Banking Institution; Banking; Marketing; Outsourcing; Operational Risk.

1 Úvod

V současném dynamicky se rozvíjejícím bankovním sektoru je neustále zvyšovaná pozornost věnována efektivnímu využívání zdrojů a inovacím v oblasti podnikových strategií. Jeden z klíčových trendů, jež se v posledních letech výrazně prosadil, představuje outsourcing marketingových aktivit. Tento článek si klade za cíl prozkoumat a zanalyzovat outsourcing marketingových služeb v bankovníctví, jeho přínosy, ale i rizika spojená s celkovou strategií a výkonností bankovních institucí.

V úvodu práce je nastíněn základní pojmový rámec, který definuje outsourcing jak v obecné rovině, tak v rovině bankovního marketingu. Článek se taktéž pokusí co nejlépe objasnit, proč se banky rozhodují pro outsourcing svých marketingových aktivit, a jaké jsou klíčové faktory, které tento trend pohánějí. Následně se práce zaměří na analýzu výhod a nevýhod, které s sebou outsourcing marketingových služeb přináší. V této části budou zkoumány ekonomické, strategické a operativní aspekty rozhodnutí o externím zajištění marketingových služeb, včetně dopadů na konkurenceschopnost, dobrého jména a vztahy se zákazníky. Účelem článku je tedy poskytnout komplexní a detailní přehled o outsourcingu marketingových aktivit v bankovníctví, který bude prospěšný jak po teoretické, tak po praktické stránce v bankovním sektoru.

V rámci letošní konference COFOLA 2024 k publikační činnosti užiji část své diplomové práce věnující se outsourcingu bankovního marketingu. Diplomová práce byla odevzdána k 31. 3. 2024 pod názvem „*Právní úprava marketingových nástrojů bankovních institucí*“. Článek k publikaci využívá celou druhou kopilotu „*Outsourcing*“.

2 Outsourcing

V dnešní době se rovněž v souvislosti s marketingem již běžně setkáváme s označením outsourcing. Byť se jedná o pojem taktéž naplňující multioborovou koncepci zařazení, v daném kontextu tvoří nedílnou, ba dokonce stěžejní část celé práce a bude uveden především z pohledu finančního či závazkového práva. Aby došlo k řádnému porozumění současné dynamiky právních aspektů marketingu a trhu bankovních služeb, je nezbytné

projít oblast outsourcingu krůček po krůčku, a to nejen z právního pohledu, ale i z pohledu komplexně teoretického.

Jedná se tedy o pojem anglického původu, jež se skládá z předložky „*out*“, jež značí směr vně, a z podstatného jména „*source*“, jež je překládán jako „*zdroj*“. Lze podotknout, že outsourcing se do českého jazyka tlumočí jako tzv. „*vnější zdroj*“ či „*vnější získávání zdrojů*“.¹ Outsourcing může být taktéž interpretován jako složenina tří slov – „*outside resource using*“ – doslovně přeložena jako tzv. „*využívání vnějších zdrojů*“.² Avšak vzhledem k tomu, že čeština neobsahuje vhodný výraz pro zmíněný pojem, předkládaná práce se přiklání k užívání originálního znění „*outsourcing*“, jelikož zmíněné překlady nejsou stoprocentně výstižné.³

Outsourcing lze definovat jako delegaci pravidelných či opakovaných vedlejších činností mimo společnost za účelem vyššího soustředění se na vlastní podnikatelské záměry a aktivity,⁴ mezi jejíž hlavní charakteristické znaky lze podřadit dlouhodobý typ spolupráce, přesun odpovědnosti na podpůrné podnikové činnosti mimo společnost a snahu dosáhnout finančních, technologických či jiných benefitů. Ve stručnosti se dle § 12 odst. 1 vyhlášky o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry za outsourcing označuje skutečnost, kdy „*některou činnost, kterou by jinak vykonávala nebo mohla vykonávat povinná osoba sama, vykonává povinná osoba prostřednictvím jiné osoby*“.⁵ Společnosti – nejen z bankovní oblasti – aktuálně outsourcingových služeb využívají stále častěji například ke snížení nákladů či personální zátěže, a tedy svěřují určité procesy či úkoly, které si dříve řešily samy, do rukou třetí strany. Outsourcing představuje rozhodnutí mezi 2 strategiemi, a sice „*dělej, nebo nakup*“ neboli „*make or buy*“;⁶

¹ Samotná praxe užívá pojem „outsourcing“ jako synonymum pro vytěsnění určitých aktivit.

² DVOŘÁČEK, J., TYLL, L. *Outsourcing a Offshoring podnikatelských činností*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 183.

³ KOUBEK, J. *Anglicko-český výkladový slovník personalistiky*. Praha: Management Press, 2003. Pojem „outsourcing“: „Nepřekládá se, popřípadě využívání vnějších zdrojů. Využívání služeb externích pracovníků, zpravidla specialistů nebo jiných podniků, namísto zaměstnávání lidí na plný úvazek.“

⁴ STYBLO, J. *Outsourcing a outplacement: vyčleňování činností a uvolňování zaměstnanců: praxe a právní souvislosti*. Praha: ASPI, 2005, s. 114.

⁵ § 12 odst. 1 vyhlášky č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.

⁶ DVOŘÁČEK, TYLL, op. cit., s. 1.

v daném okamžiku je zásadní zamyslet se nad tím, která z možností v konkrétní situaci nabízí nižší výdaje.

Outsourcing marketingu ztělesňuje všední praxi, kdy se setkáváme s požadavkem společnosti – v daném případě banky – na zajištění externího poskytovatele pro komerční služby. Bankovní instituce neboli objednavatel si tak objedná marketingovou společnost či specializovanou marketingovou agenturu, tedy externího poskytovatele marketingových služeb, aby se o požadované úkoly postaral. Obecně se mimo jiné jedná o každodenní záležitosti, které by si za normálních okolností objednavatel zaopatřil sám.⁷ V rámci outsourcingu je nezbytné dohlédnout na to, aby outsourcingová ujednání byla v souladu s právní úpravou. Poskytovatel tedy musí například zajistit, aby se bankovní instituce požadující outsourcing nezapojovala do nezákonných či neetických marketingových praktik, jako příklad takové machinace lze uvést rozesílání spamu či klamavou reklamu.

Outsourcing neboli externí zajišťování služeb představuje proces, kdy bankovní instituce přesouvá část svého provozu třetím stranám. Celkový průběh je v bance zvláště zdoluhavý a komplikovaný, jelikož již samotná předmluvní fáze se musí vypořádat s analýzou všech možných rizik a následně jim předejít zvolením vhodných ujednání ve smlouvě o outsourcingu.

3 Oblasti podléhající outsourcingu

Předtím, než bankovní instituce přikročí k vydefinování požadavků a volbě potenciálního kandidáta, představuje klíčovou otázku výběr činností vhodných k zavedení outsourcingu. Množství služeb, které poskytovatelé outsourcingu dnes na trhu nabízí, je nespočet. Volba konkrétních oblastí příhodných pro outsourcing bude v každé bance zcela individuální, avšak vyčleněné činnosti jsou v mnoha případech velmi podobné. Nutno podotknout, že na dodatele nelze převést jakoukoliv agendu, nýbrž existují jen určité oblasti podléhající outsourcingu. V rámci banky lze zmínit například outsourcing informačních technologií či informačních systémů mající nejdelší outsourcingovou historii, outsourcing právních služeb nabízející zkušené

⁷ CEPL, M. K pojmu outsourcingu a základním problémům jeho smluvní úpravy. *Bulletin advokacie*. 1998, č. 9, s. 41.

právníky či specialisty, outsourcing účetnictví poskytující ze strany mzdových agend, dále lze uvést outsourcing daňového poradenství, personálního či administračního oddělení anebo samotný outsourcing marketingu představující široké spektrum strategií.⁸

V rámci marketingových aktivit mohou banky outsourcovat různé marketingové oblasti, včetně digitálního marketingu, správy sociálních sítí, marketingového auditu, výzkumu trhu a analýzy dat, uživatelského testování, PCC reklamy,⁹ SEO¹⁰ či public relations,¹¹ řízení vztahů se zákazníky, HR marketingu, copywritingu anebo grafiky či animace. Tyto aktivity jsou klíčové pro získávání a udržování klientely, ale mohou být náročné na zdroje a požadované kvality znalostí poskytovatele.

Bankovní sektor má i v oblastech outsourcingu svá specifika, jelikož v určitých případech je nevyhnutelné vybrané záměry předem ohlásit ČNB. Daná specifická vyplývá již z unijních předpisů, a to z článku 19 odst. 6 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. 11. 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, známou pod výrazem PSD2, dle něhož je stanoveno, že „*Má-li platební instituce v úmyslu svěřit provozní funkce platebních služeb externím subjektům (outsourcing), uvedomí o tom příslušné orgány svého domovského členského státu.*“ Jedná se o povinnost oznámit outsourcingové záměry důležitých provozních funkcí, jež by při nesprávném postupu podstatně zhoršily kvalitu chodu bankovní instituce.¹²

3.1 Druhy outsourcingu

Jak již bylo uvedeno, outsourcing představuje proces, při němž společnosti předávají určité činnosti či služby externím poskytovatelům namísto toho, aby si je zaštitovaly samy interně. Existuje však několik variant outsourcingu, které se odlišují dle různých kritérií, jako je typ práce, umístění

⁸ Outsourcing in Financial Services. The Joint Forum. *Basel Committee on Banking Supervision* [online]. February 2005 [cit. 3. 3. 2024]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/joint12.pdf>

⁹ „PCC reklamy“ umožňují dát o sobě vědět potenciálním zákazníkům pomocí zásahu správným sdělením.

¹⁰ „SEO“ má za úkol přivést na webové stránky banky potenciální zákazníky.

¹¹ „PR“ zviditelní značku a poskytne důvěryhodnost, čímž zvýší efektivitu.

¹² Článek 19 odst. 6 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. 11. 2015 o platebních službách na vnitřním trhu.

objednatele či poskytovatele, rozsah činností i služeb a mnoho dalších faktorů, jež se podepisují na určení konkrétního druhu.

Kategorií outsourcingu je v praxi opravdu spousta. Za základní typ outsourcingu je považován tzv. „*tradiční outsourcing*“,¹³ který zahrnuje přenesení specifických úkolů, jako jsou IT služby nebo účetnictví, na externí společnost. Jedná se o nejběžnější a nejčastější přenesení zajišťovaných služeb na externího poskytovatele.

Dalším, rovněž dosti obvyklým, druhem je tzv. „*offshoring*“,¹⁴ při němž jsou služby přesunuty do jiné země za účelem snížení nákladů. Překlad daného výrazu je označován jako „*mimo pobřeží*“ a dříve byl úzce spojován s daňovými ráji či nízkonákladovými zeměmi. Jako příklad hojně využívaného offshoringu lze uvést výrobu či zákaznickou podporu.

Dalším druhem outsourcingu je tzv. „*nearshoring*“, který funguje na obdobném principu jako předchozí offshoring, avšak liší se v tom, že služby jsou v daném případě přesunuty do geograficky bližších zemí za účelem překlenutí časových či kulturních rozdílů. Jako typický příklad nearshoringu lze uvést poptávání jednotlivých úkonů mezi USA a Mexikem.

Čtvrtým podobným druhem je tzv. „*onshoring*“ mající rovněž geografickou souvislost, nicméně tento typ outsourcingu zahrnuje přenesení služeb do jiné lokality, a to pouze na vnitrostátní úrovni do oblasti s nižšími náklady. Jedná se tedy o outsourcing v rámci jedné země s poměrně krátkou vzdáleností mezi dodavatelem a odběratelem. Charakteristickým typem pro daný druh jsou služby poskytované mimo hlavní město, jejichž náklady jsou zpravidla nižší.

Outsourcing lze dle vnitrostátního či přeshraničního hlediska taktéž rozčlenit na *domácí* (spočívající v externalizaci v jedné zemi) a *zahraniční* (spočívající v externalizaci mimo zemi objednatele) *outsourcing*.¹⁵

Pro tuto práci je stěžejním druhem outsourcingu tzv. „*process-specific outsourcing*“, jenž se, jak již ze samotného názvu vyplývá, specializuje do určitých procesů či operací. Do této oblasti spadá i pro danou problematiku klíčový marketingový outsourcing, jelikož tento typ outsourcingu umožňuje

¹³ DVOŘÁČEK, TYLL, op. cit., s. 5.

¹⁴ DVOŘÁČEK, TYLL, op. cit., s. 5.

¹⁵ DVOŘÁČEK, TYLL, op. cit., s. 6.

společnostem, resp. bankovním institucím předat specifické oblasti externím společnostem či marketingovým agenturám. Samotný marketingový outsourcing v sobě zahrnuje širokou škálu služeb, včetně sociálních sítí či dalších médií, tvorby obsahu, e-mailový marketing, strategické plánování spolu s placenou propagací či již zmíněný digitální marketing spoustu s dalšími marketingovými aktivitami.

Existuje opravdu mnoho typů outsourcingu, dále lze zmínit tzv. „*multisourcing*“ neboli outsourcing založený na výkonnosti a novém myšlení, který nastoluje taktiku win-win, z níž se dostává prospěchu oběma stranám. Opakem multisourcingu je tzv. „*ad hoc sourcing*“,¹⁶ jež se užívá pouze pro konkrétní projekt, nikoliv za účelem dlouhodobé spolupráce. V poslední řadě nelze opomenout tzv. „*strategický outsourcing*“, v jehož případě získá společnost vyšší kontrolu nad oblastmi, které jsou pro ni klíčové. Každý z vyjmenovaných typů má své specifické výhody i nevýhody a je vhodný pro různé potřeby či situace.

4 Důvody pro využití outsourcingu

Outsourcing je pro banky atraktivní hned z několika důvodů. Vidina potenciální finanční úspory častokrát představuje hlavní faktor pro zavedení outsourcingu. Externí poskytovatelé zpravidla nabízejí své činnosti či služby za nižší cenu, než jakou představují náklady spojené s interním personálem. Zde se hovoří o ekonomických důvodech pro využívání outsourcingu. Zvýšení efektivity představuje další klíčový faktor, neboť specializované firmy mohou nabídnout přístup k nejnovějším technologiím a odborným znalostem, kterými dotčená interní oddělení banky zpravidla neoplyvají. Flexibilita outsourcingu umožňuje bankám škálovat služby dle aktuálních potřeb a soustředit se na klíčové obchodní činnosti – zde se hovoří o strategických důvodech pro užití outsourcingu.¹⁷

Dalo by se říci, že outsourcing ztělesňuje jakousi „*základní ideu svobodného trhu*“, jelikož bankovní instituce ponechává čistě na poskytovateli marketingových služeb to, co umí dělat nejlépe. Za banku tedy poskytovatel například

¹⁶ DVOŘÁČEK, TYLL, op. cit., s. 4.

¹⁷ DVOŘÁČEK, TYLL, op. cit., s. 27.

nepřijímá vklady či neposkytuje úvěry, na druhou stranu však poskytovatel nabídne bance služby v oblastech, v nichž již sama takovým způsobem nevykuká a které nejsou její primární oblastí podnikání – typicky se jedná právě o marketing.

Příčinou využití outsourcingu je především snížení nákladů, soustředění interních zdrojů na core business, zefektivnění operací, inovace, úspora kapitálu, zdokonalení kvality či nadstandartní dovednosti poskytovatele marketingu. Benefity jsou spatřovány na obou stranách, a to jak bankovní instituce, tak na straně poskytovatele marketingových služeb.

4.1 Finanční důvody

K předním argumentům pro zavedení outsourcingu spadá primárně snaha snížit finanční či personální náklady, které pozitivně ovlivní cash flow či počet potřebných zaměstnanců. Finanční aspekt tvoří přibližně 50 % veškerých důvodů¹⁸ a vidina potenciální finanční úspory tak představuje hlavní aspekt vedoucí k outsourcingu. Pozitivum v rámci finančních důvodů představují rovněž ku příkladu pravidelné platby v menších částkách poskytovateli namísto jednorázové větší investice.

4.2 Personální důvody

Podstatnou příčinu pro zavedení outsourcingu představuje i personální důvod, který umožní bance zaměřit se na její hlavní činnosti, čímž přenechá poskytovateli outsourcingu vedlejší činnosti a zploští organizační strukturu umožňující efektivnější výkon a zároveň sníží počet svých zaměstnanců. Je již empiricky dokázáno, že v rámci kariérního rozvoje není rozumné vytvářet si v bankovní instituci vlastní odborníky v oblasti marketingu, jelikož externí poskytovatel je nucen k seberozvoji, zatímco v případě speciálního marketingového bankovního oddělení hrozí zakrnělý přístup interních zaměstnanců, jež v bance fungují převážně na základě seberozvoje, což v dnešní technologické a digitální éře jen těžko obstojí. Lze předpokládat, že motivace bankovního personálu nebude dosahovat takových výšin jako motivace externalisty.¹⁹

¹⁸ DVOŘÁČEK, TYLL, op. cit., s. 28.

¹⁹ DVOŘÁČEK, TYLL, op. cit., s. 29.

4.3 Organizační důvody

Jak již bylo výše uvedeno, jeden z argumentů pro zavedení outsourcingu reprezentuje i zaměření interních zdrojů na *core business* neboli soustředění své pozornosti na hlavní činnost podnikání. Přenechání vedlejších činností odborníkům tak zvyšuje pružnost, restrukturalizaci či transformaci v bankovní instituci. Organizační příčiny figurují především za účelem dosažení vyšší spokojenosti klientely či hodnoty nabízených činností a služeb.²⁰

4.4 Procesní důvody

V poslední řadě stojí za zmínku i důvody procesní, které primárně podporují provozní výkonnost v bance. V rámci procesních důvodů bankovní instituce dosáhne cenných znalostí či dominujících inovací, k nimž by za běžných okolností neměla přístup. Banka se díky procesním benefitům může zaměřit na vlastní chod či kvalitní management instituce.²¹

5 Rizika outsourcingu

Ačkoli s sebou outsourcing přináší nákladové i jiné výhody, je důležité, aby si byla banka vědoma i potenciálních rizik, které proces přenesení určitých funkcí či služeb na externí poskytovatele přináší. Tato rizika se ve většině případů týkají jak operativních, tak strategických stránek banky a mohou mít významný dopad na její celkové fungování či úspěch.

Nejpřednější riziko představuje selhání outsourcingu neboli riziko, že externí poskytovatel nedokáže splnit očekávání a poskytnout služby na požadované kvalitativní úrovni.²² Daný faktor směřuje k negativnímu dopadu na obchodní výsledky a reputaci banky. Hned vzápětí hrozí únik „*know-how*“ či jiných důvěrných informací, jelikož při každém sdílení těchto informací s externím poskytovatelem vyvstává riziko, že tyto důvěrné informace budou neoprávněně zveřejněny anebo využity.²³ Nežádoucí okolností

²⁰ DVOŘÁČEK, TYLL, op. cit., s. 29.

²¹ DVOŘÁČEK, TYLL, op. cit., s. 29.

²² RAVI, A. CLEMONS, E. K., REDDI, S. Just Right Outsourcing: Understanding and Managing Risk, *Journal of Management Information Systems*. 2005. s. 41.

²³ FENG, N., CHEN, Y., FENG, H. To outsource or not: The impact of information leakage risk on information security strategy. *Information & Management* [online]. 2020, roč. 57, č. 5, July 2020 [cit. 19. 2. 2024]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S037872061830702X>

jsou rovněž nepředpokládané náklady. Outsourcing s sebou může přinést skryté či nepředvídané náklady, a sice poplatky za překročení rozsahu služeb, administrativní náklady nebo náklady spojené s řešením kvality dodávaných služeb.²⁴ Dále lze zmínit nerespektování outsourcingové smlouvy a vzájemných vztahů poskytovatelem. Byť platí zásada „*pacta sunt servanda*“, vždy existuje riziko, že externí poskytovatel nedodrží podmínky stanovené smlouvou, a tak lze nepříjemnosti dovést až k právním sporům či jiným případným komplikacím. Mezi další přední hrozby spadá porušení obchodního tajemství, nízké zkušenosti s outsourcingem, závislost na poskytovateli či problémy s dodržováním právních předpisů.²⁵

Bankovní sektor je zvláště citlivý v závislosti na enormní bezpečnostní požadavky, regulaci a důvěrnost. Nejčastější rizika spojená s outsourcingem marketingu v bance zahrnují především únik citlivých dat a informací, jelikož marketingové aktivity vyžadují přístup k osobním údajům klientů či k interním procesům banky. Při sdílení těchto informací s externími marketingovými agenturami existuje riziko vypuštění dat, což by mohlo vést k porušení bezpečnosti a narušení důvěry klientů. Dále se k význačným rizikům v oblasti bankovního marketingu řadí nedodržení právních předpisů. Bankovní sektor je silně regulovaný a jakékoli marketingové aktivity musí splňovat specifické právní a regulační standardy. Hrozí, že externí poskytovatelé nebudou plně znát veškerých specifických pravidel. Další riziko představuje narušení dobrého jména, poněvadž marketingové kampaně vytvářené externími agenturami mohou selhat v předání správného poselství nebo následně mohou být považovány za nevhodné. Daná situace by pak negativně a převážně nevratně poškodila reputaci banky a její dobré jméno. K hlavním rizikům v outsourcingu bankovního marketingu rovněž spadá nedostatečná kontrola a ztráta kvality, poněvadž delegace marketingových aktivit neodvratně vede k nižší kontrole nad těmito procesy, což znamená, že marketingové kampaně nebudou plně v souladu s celkovou bankovní strategií anebo mohou trpět nedostatečnou kvalitou. Déle jsou taktéž rizikové komunikační bariéry spolu s nesprávným porozuměním či nepředpokládanými náklady.²⁶

²⁴ FENG, T., REN, Z.J., ZHANG, F. Service Outsourcing: Capacity, Quality and Correlated Costs. *Production and Operations Management*. 2019, roč. 28, č. 3, s. 687.

²⁵ STÝBLŮ, op. cit., s. 24.

²⁶ RAVI, CLEMONS, REDDI, op. cit., s 543.

Zajistit, aby externí poskytovatelé marketingových služeb plně rozuměli specifikům bankovního sektoru a byli schopni dodržovat vysoké standardy bezpečnosti a regulace, je zásadní pro minimalizaci těchto rizik. Důkladná smlouva, pečlivé výběrové řízení poskytovatelů a průběžný monitoring či komunikace jsou zásadní pro úspěšný outsourcing marketingových aktivit v bankovním prostředí.

5.1 Sdílení rizik

Sdílení rizika s poskytovatelem outsourcingových služeb je dalším důležitým aspektem, jelikož „*využitím outsourcingu se povinná osoba nezabývá žádných svých odpovědností...*“²⁷ Bankovní instituce se tedy v případě volby outsourcingu určité činnosti nezabývá případné odpovědnosti za vyvstalá rizika. Sdílení rizika v oblastech jako je odpovědnost za porušení právních předpisů či audit poskytuje bance určité uklidnění, protože snižuje potenciální riziko vážných následků z možných chyb při plnění těchto úkolů. Je v daném případě nezbytné, aby banka přijala řádný a citlivý rámec řízení rizik pro své smlouvy či jiné dohody o outsourcingu.

6 Operační riziko

Riziko lze v obecné rovině chápat jako dopad nejistoty na očekávané výsledky. Obecná definice platí i pro operační riziko, jež má i vlastní charakteristické rysy. Dle odborné literatury je operační riziko „*definováno jako možnost potenciální ztráty v důsledku nedostatků nebo selhání interních procesů, informačního systému nebo možnost ztráty v důsledku externích vlivů.*“²⁸ Alternativně lze operační riziko nadefinovat negativně, a to jako riziko, jež není rizikem tržním ani kreditním.²⁹ V právní terminologii se operační riziko obvykle kvalifikuje jako neurčitý právní pojem, jelikož není možné přesně a předem stanovit, jaké oblasti či části podnikání se riziko dotkne. Operační rizika se zpravidla projeví

²⁷ Příloha č. 7 k vyhlášce č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.

²⁸ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2009, s. 98.

²⁹ CHAPPELLE, A. *Operational risk management: Best practices in the financial services industry*. Hoboken: Wiley, 2018, s. 12.

napříč různými okruhy banky.³⁰ Přezkoumává a hodnotí jej za pomoci zátěžových testů ČNB.³¹

6.1 Počátky operačního rizika

První zmínky o operačním riziku přichází až v 90. letech minulého století, a to formou konzultačního dokumentu Basilejského výboru pro bankovní dohled,³² jež byl založen na základě iniciativy Banky pro mezinárodní platby v roce 1974 za účelem posílení finanční stability a zabezpečení dohledu nad bankovním sektorem na mezinárodní úrovni.³³

V minulosti se bankovní instituce častokrát potýkaly s vysokými finančními ztrátami, jež byly způsobeny především operačními riziky, která nebyla zcela efektivně řízena. Dané ztráty vedly v mnoha případech k finančním problémům, ba dokonce ke krachu některých bank. Na rozdíl od úvěrových či tržních rizik bylo operační riziko často považováno za méně důležité a řazeno do kategorie „ostatní rizika“, což vedlo k nedostatečné pozornosti daných rizik. Existovalo mnoho příčin zmíněných ztrát, což přimělo banky k hlubší analýze a k vytváření systémů pro identifikaci, monitorování či minimalizaci dopadů těchto rizik. Samotný vznik operačního rizika se pojí s Basel II³⁴ pod názvem *International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards*,³⁵ jež je postaven na 3 elementárních pilířích a jež operační riziko zakotvil i nadefinoval jako „*riziko ztráty vyplývající z nedostatečnosti nebo selhání vnitřních procesů, lidí a systémů nebo z vnějších událostí. Tato definice zahrnuje právní riziko.*“³⁶

6.2 Transpozice Basel II do českého právního řádu

Druhá Basilejská dohoda byla do české právní úpravy začleněna v letech 2005 až 2010 prostřednictvím tří unijních směrnic. První z nich představuje

³⁰ LACHMAN, P. *Řízení operačních rizik*. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta, 2023, s. 39.

³¹ § 25c zákona o bankách.

³² NIESEL, M., ROTH, S. *Basel IV*. 2. Weinheim: Viley, 2018, s. 289.

³³ History of the Basel Committee: At a glance. *Bank for International Settlements* [online]. 2023 [cit. 1. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.bis.org/bcbs/history.htm>

³⁴ Druhá z Basilejských dohod, jež vypracoval BCBS.

³⁵ Bank for International Settlements, op. cit.

³⁶ International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: Revised Framework. *Basel Committee on Banking Supervision* [online]. June 2004 [cit. 3. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.bis.org/publ/bcbs107.pdf>

směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES ze dne 14. 6. 2006 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu,³⁷ druhou reprezentuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/49/ES ze dne 14. 6. 2006 o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí³⁸ a basilejskou trojici doplňuje směrnice Komise 2007/18/ES ze dne 27. 3. 2007.³⁹ V první uvedené směrnici Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES v článku 4 odst. 22 se nachází vymezení operačního rizika vycházející z Basel II, jež zní následovně „*operačním rizikem se rozumí riziko ztráty, které vyplývá z vnějších událostí nebo nedostatků či selhání vnitřních procesů, osob a systémů a které zahrnuje právní riziko.*“⁴⁰ Uvedená definice byla bez větších změn užita v ustanovení § 2 odst. 3 písm. f) v nyní již zrušené vyhlášce č. 123/2007 Sb., vyhláška o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.⁴¹

6.3 Aktuální podoba operačního rizika

Po vydání druhé Basilejské dohody bylo zřejmé, že další aktualizace jsou nevyhnutelné. Po celosvětovém šokujícím pádu Lehman Btorhers v roce 2008 byla odhalena potřeba revize stávajících pravidel a následně byly zahájeny práce na nové dohodě Basel III. Třetí Basilejská dohoda má za cíl zvýšit stabilitu a odolnost bankovního sektoru či předejít dalším finančním krizím. Basel III byl publikován v roce 2010 a poté zrevidován v roce 2011, z čehož vyšel dokument pod názvem *Regulatory framework for more resilient banks and banking systems*.⁴²

6.4 Transpozice Basel III do českého právního řádu

Basel III byl implementován do českého práva prostřednictvím nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. 6. 2013

³⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES ze dne 14. 6. 2006 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu.

³⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/49/ES ze dne 14. 6. 2006 o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí.

³⁹ Směrnice Komise 2007/18/ES ze dne 27. 3. 2007.

⁴⁰ Článek 4 odst. 22 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES.

⁴¹ § 2 odst. 3 písm. f) vyhlášky č. 123/2007 Sb., vyhláška o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.

⁴² Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems. *Basel Committee on Banking Supervision* [online]. December 2010 [cit. 3. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>

o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky,⁴³ jež je díky své právní povaze přímo použitelné. Většina ustanovení nařízení CRR nabyla platnosti k 1. lednu 2014. Spolu s Basel III bylo zaveden i další dokument, a sice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. 6. 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky,⁴⁴ známá také jako směrnice CRD, jež rovněž vstoupila v platnost k 1. lednu 2014. Implementace Basel III si vyžádala dodatečné úpravy v jiných právních předpisech, které byly uskutečněny prostřednictvím novelizačního zákona. Pro oblast operačního rizika bylo klíčové zrušení vyhlášky ČNB č. 127/2007 Sb., jež nahradila nová a nejaktuálnější vyhláška č. 163/2014 Sb.

6.5 Operační rizika v bance

Ve sféře bankovního marketingu hraje klíčovou roli tzv. „oddělení řízení rizik“ a jemu podléhající pododdělení operačních rizik známé též pod pojmem „*operational risk*“. Hlavním posláním daného oddělení, jak již vyplývá ze samotného označení, je předcházet veškerým potenciálním nežádoucím rizikům. Oddělení operačních rizik se zaměřuje na identifikaci, hodnocení a mitigaci rizik spojených s outsourcingem v bance. Dále se rovněž zabývá i otázkami outsourcingu, a to tím, že zprvu posoudí, zdali se v daném případě jedná o outsourcing – každá situace je tedy analyzována individuálně. Pokud banka provádí většinu aktivit v oblasti marketingu interně, o outsourcing se nejedná, a tedy každá aktivita přenesená na externího poskytovatele nestanovuje povinnost provedení outsourcingu. Naopak, pokud banka přesune většinu svých marketingových operací externím poskytovatelům, oddělení operational risk určí, že jde o outsourcing a následně provede analýzu potenciálních rizik. Zmíněná analýza probíhá podrobným rozbořením celé outsourcingové smlouvy uzavírané mezi bankovní institucí (zde objednatel) a vybraným poskytovatelem. Podrobné vymezení požadavků na řízení operačních rizik a na outsourcingovou smlouvu se nachází v příloze č. 6

⁴³ Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. 6. 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky.

⁴⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. 6. 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky.

a 7 k vyhlášce č. 163/2014 Sb.⁴⁵ Jakmile oddělení po detailním, a především velmi dlouhém rozboru nazná, že jsou všechna ujednání v pořádku a že jsou smluvně podchycena veškerá možná rizika, směřuje celý proces k zavedení spolupráce.

Bankovní sektor se díky neustálému rozvoji rychle mění, s čímž souvisí i operační rizika, jež je třeba efektivně řídit. Banky musí udržovat krok s proměnlivým trhem, konkurencí a zároveň se přizpůsobovat stále přísnější regulaci.⁴⁶ Je zásadní jednat jako odpovědný hospodář, chránit investice, zájmy akcionářů a vklady klientů. V následné době čeká banky a finanční instituce implementace směrnic NIS 2⁴⁷ a DORA.⁴⁸ Tyto dokumenty budou náročné a v bankovních institucích by měly být koordinovány z centrálního místa. Nezbytná bude rovněž rozdílová analýza. Očekává se, že implementace bude finančně a časově náročná. Rizika spojená s IKT nesmí být podceňována, jelikož pravděpodobně budou nadále narůstat. Útočníci jsou bohužel často o krok napřed před bankami a jejich klienty.⁴⁹

7 Právní aspekty outsourcingu

V oblasti smluvního práva stojí většina záležitostí na principu autonomie vůle stran či jejich zavedené praxe stran, v dalším případě se jedná na základě obecné platnosti neboli dle samotného zákona. Většina zemí však nestíhá své právní řády přizpůsobovat v závislosti na rychlosti pokroků dnešní doby – v případě outsourcingu tomu není jinak. Ani v českém právním řádu není outsourcing dostatečně upraven, jelikož legislativní vývoj nestíhá vývoj faktický.⁵⁰ Právní aspekty outsourcingu jsou komplexní a zásadní pro cílený úspěch. Stežejní jsou dobře připravené smlouvy a dohody specifikující rozsah služeb, finanční podmínky či práva a povinnosti obou smluvních stran. Tyto

⁴⁵ Příloha č. 6 a 7 k vyhlášce č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.

⁴⁶ KAŠPAROVSKÁ, V. a kol. *Řízení obchodních bank – vybrané kapitoly*. 1. vyd. S. 138.

⁴⁷ Návrh SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně kybernetické bezpečnosti v Unii a o zrušení směrnice (EU) 2016/1148.

⁴⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2554 ze dne 14. 12. 2022 o digitální provozní odolnosti finančního sektoru.

⁴⁹ LACHMAN, op. cit., s. 95.

⁵⁰ MAISNER, M., ČERNÝ, J. *Právní aspekty outsourcingu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 1.

dokumenty by měly taktéž zahrnovat ustanovení o ochraně dat, soukromí či duševním vlastnictvím a respektovat zásadu mlčenlivosti. Banky musí dodržovat přísné regulatorní normy. Výběr spolehlivého a zkušeného poskytovatele je i v oblasti marketingu klíčový, stejně tak jako průběžný monitoring a hodnocení poskytovaných služeb.⁵¹ Nutno podotknout, že adresátem veškerých pravidel týkajících se outsourcingu jsou samotné bankovní instituce. Přestože bankovní instituce přenesou část svých činností na třetí osobu, jež pověřují výkonem vybrané činnosti, musí i tak zajistit řádné splnění veškerých podmínek jak na národní, tak na unijní úrovni v rámci sdílené odpovědnosti za případná rizika.⁵²

7.1 Unijní právní předpisy outsourcingu

Na unijní úrovni se v oblasti outsourcingu u bankovních institucí setkáváme se spoustou právních předpisů. Mezi základní kameny celé problematiky lze zařadit nařízení Komise v přenesené působnosti (EU) 2017/565 ze dne 25. 4. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU, pokud jde o organizační požadavky a provozní podmínky investičních podniků a o vymezení pojmů pro účely zmíněné směrnice⁵³ anebo Obecné pokyny Evropského orgánu pro bankovníctví (European Banking Authority) k outsourcingu neboli EBA/GL/2019/02, které nabyly účinnosti dne 30. 9. 2019.⁵⁴ Dané pokyny jsou relevantní pro úvěrové instituce, a to převážně ty bankovní. Pokyny dopadají jak na nové, tak na stávající outsourcingové smlouvy, což znamená, že je nutné je zohlednit i zpětně. Zmíněné pokyny EBA především reagují na nové trendy v bankovníctví, zajišťují přísnější regulaci pro subjekty mimo Evropskou unii, dopadají na všechna outsourcingová ujednání uzavřená k 30. 9. 2019 a v případě

⁵¹ MAISNER, ČERNÝ, op. cit., s. 3.

⁵² Stanovisko ČNB. K outsourcingu některých činností bank při distribuci investičních nástrojů. ČNB [online]. 2024 [cit. 1. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financi-trh/legislativni-zakladna/stanoviska-k-regulaci-financiho-trhu/RS2024-05>

⁵³ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/565 ze dne 25. 4. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU, pokud jde o organizační požadavky a provozní podmínky investičních podniků a o vymezení pojmů pro účely zmíněné směrnice.

⁵⁴ Obecné pokyny Evropského orgánu pro bankovníctví ze dne 25. 2. 2019 k outsourcingu EBA/GL/2019/02.

smluv stávajících byly banky povinny do 31. 12. 2021 veškerá outsourcingová ujednání přezkoumat a plně je do stejného termínu zdokumentovat. Obecné pokyny jsou užitečné taktéž po obsahové stránce, jelikož jejich součástí je i definice či způsob určení outsourcingu včetně kritických či důležitých funkcí anebo významných činností, které podléhají přísnějším požadavkům. Pokyny EBA/GL/2019/02 ovlivňují rovněž celý životní cyklus outsourcingové smlouvy, daná problematika je však samostatně rozebrána níže v samotné podkapitole. Dále nelze opomenout Obecné pokyny Evropského orgánu pro bankovníctví pro řízení rizik v oblasti IKT a bezpečnosti neboli EBA/GL/2019/04, které nabyly účinnosti dne 30. 6. 2020,⁵⁵ jež se v rámci strategie bankovních institucí zabývají i využíváním externích poskytovatelů za účelem zmírnění rizik. Pokyny také věnují pozornost aspektům, jež by banka v outsourcingové smlouvě neměla opomenout. V kontextu outsourcingové problematiky stanovují, že by bankovní instituce především měly sledovat zajištění správné úrovně bezpečnostních cílů ze stany externího poskytovatele.⁵⁶ Outsourcingu se v rámci unijního pojetí dotýká i výše zmíněná směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. 11. 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, a to v článku 19.⁵⁷ V závěru dané podkapitoly stojí za připomenutí směrnice CRD⁵⁸, mezi jejíž hlavní náplň spadají mimo řízení operačních rizik i pravomoci dohledových orgánů. Dle článku 65 směrnice CRD přísluší dohledovým orgánům ku příkladu pravomoc shromažďovat informace nutné k provádění úkolů daných orgánů, tyto informace jsou dle téhož článku povinny poskytnout i třetí strany, na něž bankovní instituce převedly v rámci outsourcingu určité provozní funkce či jiné činnosti.⁵⁹ V poslední řadě se hodí zmínit také nařízení

⁵⁵ Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA pro řízení rizik v oblasti IKT a bezpečnosti (EBA/GL/2019/04). ČNB [online]. 8. 7. 2024 [cit. 1. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/obecne-pokyny-evropskych-organu-dohledu/Sdeleni-CNB-o-obecných-pokynech-EBA-pro-řízení-rizik-v-oblasti-ikt-a-bezpečnosti/>

⁵⁶ Obecné pokyny Evropského orgánu pro bankovníctví pro řízení rizik v oblasti IKT a bezpečnosti ze dne 28. 11. 2019 EBA/GL/2019/04.

⁵⁷ Článek 19 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. 11. 2015 o platebních službách na vnitřním trhu.

⁵⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. 6. 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obecnějším dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky.

⁵⁹ Článek 65 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU.

CRR⁶⁰ upravující taktéž jednotlivá pravidla, jež se týkají běžných obezřetnostních požadavků, které musí instituce podléhající dohledu dle uvedené direktivy CRD splňovat. Směrnice CRD spolu s nařízením CRR tvoří legislativní základ pro regulaci a dohled nad finančními institucemi stanovující zásady obezřetnosti, a proto je nezbytné mít na paměti, že nařízení CRR se vždy aplikuje ve spojení se směrnicí CRD. Kromě univerzálních požadavků uvedených v nařízení CRR se zde rovněž nachází i specifické požadavky, které jsou upravovány dohledovými orgány na základě průběžného monitorování jednotlivých bankovních institucí.⁶¹

7.2 Vnitrostátní právní předpisy outsourcingu

Unijní legislativa v oblasti outsourcingu bankovního sektoru je rozsáhlá a legislativa tuzemská na tom není jinak. Mezi stěžejní regulátory se řadí zákon o bankách, jež bankovním institucím předkládá základní právní rámec včetně požadavků na funkční řídicí a kontrolní systém v oblasti outsourcingu spolu s vyhláškou č. 163/2014 Sb. o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků, jež stanovuje bližší podmínky celého řídicího a kontrolního systému či základní povinnosti bankovních institucí ve sféře outsourcingu. Pro outsourcing bankovního marketingu jsou stěžejní především přílohy č. 6 a 7 k vyhlášce č. 163/2014 Sb. stanovující podrobnější vymezení některých požadavků na řízení operačního rizika a řízení rizika outsourcingu. Příloha č. 6 stanovuje systém řízení operačního rizika spolu s jeho rozpoznáváním, vyhodnocováním, sledováním či ohlašováním. Dále konkretizuje jistá omezování a pohotovostní plánování. Příloha č. 7 zahrnuje systém řízení rizika, obecné zásady a postupy řízení rizik, zásady a postupy řízení rizik při realizaci samotného outsourcingu či zásady a postupy řízení rizik ve vybraných případech outsourcingu. Jak již u uvedeného vyplývá, s vyhláškou č. 163/2014 Sb. či s jejími přílohami č. 6 a 7 pracuje v bance především oddělení operačních rizik.

⁶⁰ Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. 6. 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012.

⁶¹ Časté otázky a odpovědi České národní bance – směrnice Capital Requirements Directive (CRD IV) a nařízení Capital Requirements Regulation (CRR). ČNB [online]. [cit. 1. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Caste-otazky-a-odpovedi-smernice-Capital-Requirements-Directive-CRD-IV-a-narizeni-Capital-Requirements-Regulation-CRR/#1>

8 Outsourcingové smlouvy

Pro zajištění kvalitních externích marketingových služeb je zapotřebí co nej-kvalitnějších outsourcingových smluv či jiných potřebných dohod. Smlouva o outsourcingu představuje smluvní závazek, dle něhož banka požaduje po poskytovateli vykonání konkrétních marketingových služeb. Samotný kontraktační proces vrcholí v okamžiku, kdy banka uzavírá smlouvu s vybraným poskytovatelem.

8.1 Životní cyklus outsourcingové smlouvy

První fázi celého procesu představuje předsmluvní fáze stanovená dle odst. 61 EBA GL,⁶² a sice analýza před uzavřením konkrétní outsourcingové smlouvy. Jedná se o komplexní kvalifikaci outsourcingu a posouzení požadovaných podmínek. V dané nulté fázi dochází rovněž k vyhodnocení možných rizik, k podrobné kontrole potenciálního poskytovatele marketingových služeb či posouzení střetu zájmů, jež může outsourcing způsobit. Po provedení prvotního rozboru nastává hodnocení rizik ujednání o outsourcingu, jež s sebou nese posouzení potenciálních dopadů, případné scénáře rizikových událostí, očekávané přínosy či náklady a spoustu dalších faktorů podléhající povinné hloubkové kontrole dle odst. 69 násl. EBA GL.⁶³ V případě, že uchazeč o poskytování bankovního marketingu je vyhodnocen jakožto vhodný kandidát, posouváme se v cyklu k dalšímu kroku, kterým je příprava outsourcingové smlouvy.

Smluvní fáze stanovená komplexním oddílem 13 EBA GL⁶⁴ má na starost zajištění řádné formy a spolehlivého obsahu kontraktu. V daném oddílu jsou uvedeny obecné povinnosti týkající se všech outsourcingových smluv. Forma je dle odst. 74 EBA GL požadována písemná.⁶⁵ Co se týče obsahu, povinné náležitosti smlouvy o outsourcingu jsou specifikovány dle odst. 75 EBA GL.⁶⁶ K nezbytným krokům učiněným v rámci smluvní fáze je dle obecných pokynů řazeno externí zadávání kritických či důležitých funkcí,

⁶² Oddíl 12 odst. 61 EBA/GL/2019/02.

⁶³ Oddíl 12.3 odst. 69 EBA/GL/2019/02.

⁶⁴ Oddíl 13 EBA/GL/2019/02.

⁶⁵ Oddíl 13 odst. 74 EBA/GL/2019/02.

⁶⁶ Oddíl 13 odst. 75 EBA/GL/2019/02.

zabezpečení údajů a systému k dodržení norem pro IT bezpečnost, právo na přístup, informace či audit a v poslední řadě práva na ukončení.

Za situace, že celý proces dospěje k úspěšnému uzavření outsourcingové smlouvy, nastupuje fáze monitoringu dle oddílu 14 EBA GL.⁶⁷ Průběžná kontrola poskytovatelů outsourcingu udržuje bankovní instituce v kontrolním postavení. Banky jsou povinny průběžně aktualizovat hodnocení případných rizik a podávat zprávy o rizicích České národní bance dle odst. 102 EBA GL.⁶⁸ S dohledovou fází je úzce spjata i řádná péče či náležitá svědomitost bankovních institucí.

Následně se setkáváme s poslední fází a tou je strategie ústupu neboli exit strategie, jež je vymezená dle oddílu 15 EBA GL.⁶⁹ Ústupová strategie by měla zahrnovat možné reakce na případné selhání ze strany poskytovatele. Nejkrajnější reakcí na kritické události je samotné ukončení outsourcingové smlouvy. Hlavním posláním dané strategické fáze je zajistit, aby v případě komplikací nebyl závažným způsobem narušen chod banky.

9 Závěr

Problematika outsourcingu bankovního marketingu představuje velmi rozsáhlou, doposud ve vyšší míře neuchopenou oblast. V přímém kontextu bankovního marketingu má outsourcing vlivný dopad na veškeré bankovní marketingové aktivity. Bance se tak nabízí možnost outsourcovat částečnou, ba dokonce všechnu náplň marketingové sféry, do níž patří ku příkladu průzkum trhu, tvorba reklamních kampaní, správa sociálních médií, poskytování služeb v rámci call center a mnoho dalších. Je důležité nebát se odvážnějších inovací, jelikož i vyčleňování činností z bankovního „*core business*“ neboli mimo jádro bankovního podnikání s sebou přináší spoustu nadějných příležitostí, ačkoliv outsourcing těchto oblastí podléhá podstatně silnější regulaci i kontrole, jak je uvedeno výše.⁷⁰ Není žádným tajemstvím, že výše nákladů tvoří rozhodující faktor pro většinu rozhodnutí všech subjektů na trhu a určuje, který bankovní subjekt bude schopný obstát v konkurenci.

⁶⁷ Oddíl 14 EBA/GL/2019/02.

⁶⁸ Oddíl 14 odst. 102 EBA/GL/2019/02.

⁶⁹ Oddíl 15 EBA/GL/2019/02.

⁷⁰ STÝBLO, op. cit., s. 9.

Trvale vysoké náklady již z logiky věci nejsou žádoucí, a proto je důležité, aby se banky zaměřily na možnosti, pomocí nichž může dojít k jejich snížení, což outsourcing marketingu jistě splňuje. S rozvojem technologií a měnícím se právním prostředím se banky musí neustále přizpůsobovat, aby zůstaly konkurenceschopné. Lze tedy předpokládat, že s rozvíjející se digitalizací se bude četnost využívání i rozmanitost outsourcingu neustále zvyšovat a počet společností nabízejících marketingové služby bude stoupat v kombinaci s další modernizací marketingových technologií.

Strategická partnerství mezi bankami a poskytovateli marketingových služeb mohou zvýšit přínosy outsourcingu a dopřát bankám i poskytovatelům konkurenční výhodu oproti svým soupeřům. Aby si zavedení poskytovatelé udrželi své postavení a zajistili tak dlouhodobou spolupráci, musí být schopni poskytovat inovativní marketingová řešení, která budou stát na straně aktuální právní úpravy, jelikož je třeba brát v potaz fakt, že spolu s modernizací přichází přísnější právní regulace. Banky spolu s poskytovateli se tedy nemohou soustředit pouze na strategické plány, ale musí věnovat podstatnou část své pozornosti i rostoucím regulatorním požadavkům. Pro bankovní instituce je tedy účelné, aby si našly spolehlivého poskytovatele marketingu k zajištění svých potřeb. Cíl každé banky tedy spočívá v zaručené outsourcingové strategii, dle níž budou vytvořeny důvěryhodné outsourcingové vztahy.

Contact – e-mail

sally.sreflova@gmail.com

NĚKOLIK POZNÁMEK K DLOUHODOBÉMU INVESTIČNÍMU PRODUKTU

Lukáš Weiss

Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Česká republika

Abstract in original language

Od začátku tohoto roku je možné využít státem (daňově) podporovaný produkt na stáří – dlouhodobý investiční produkt (DIP). Jeho podstatou je umožnit kumulování majetku na zvláštním investičním účtu za účelem zabezpečení jednotlivce na postproduktivní (důchodový) věk. Státem garantovaná daňová podpora je současně moderována některými omezeními (příkladem lze zmínit okruh investičních instrumentů evidovaných na tomto účtu, okruh poskytovatelů tohoto produktu nebo možnost dispozice s majetkem evidovaným na tomto účtu). Překročení uvedených omezení je následně sankcionováno především povinností spočívající v navrácení daňové podpory, respektive i její ztrátou do budoucna. Cílem tohoto příspěvku je jednak obecně přiblížit tento nový nástroj a jednak upozornit na některé vybrané nejasnosti s ním spojené a případně otevřít další diskusi o některých jeho aspektech.

Keywords in original language

Dlouhodobý investiční produkt (DIP); produkt na stáří; smlouva o dlouhodobém investičním produktu; poskytovatel dlouhodobého investičního produktu.

Abstract

It has been possible to take advantage of a government(tax)-supported retirement product called the Long-Term Investment Product (LTIP) since the beginning of this year. The main idea behind LTIP is to allow individuals to accumulate assets in a special investment account for their retirement age. However, the tax support provided by the government is subject to certain restrictions. These include the types of investment instruments

allowed in the account, the providers of this product, and the ability to dispose of the assets in the account. If these limitations are exceeded, there are sanctions such as the obligation to repay the tax support and the loss of this tax support in the future. This article aims to provide a general overview of LTIP, highlighting some associated uncertainties and opening further discussions on its various aspects.

Keywords

Long-Term Investment Product (LTIP); Retirement Product; Long-Term Investment Product Agreement; Long-Term Investment Product Provider.

1 Úvod

Jedním ze způsobů podněcování zájmu investorů o kapitálový trh využívaném na kapitálově rozvinutých trzích je zpřístupnění některé formy osobního investičního (důchodového) účtu.

Jeho cílem je vzbudit větší zájem jednotlivců o správu jejich úspor na stáří, respektive umožnit kumulování majetku pro účely zabezpečení na postproduktivní (důchodový) věk za mnohdy daňově zvýhodněných či jinak statem podporovaných podmínek. Příkladem lze zmínit *individual savings account (ISA)*¹ využívaný ve Velké Británii nebo *individual retirement account (IRA)* využívaný ve Spojených státech amerických².

Začlenění tohoto osobního investičního (důchodového) účtu také do prostředí českého kapitálového trhu doporučila v souvislosti s dalším rozvojem kapitálového trhu Světová banka.³ Možná i proto je od začátku tohoto

¹ Srov. Individual Savings Accounts (ISAs). *GOV.UK* [online]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/individual-savings-accounts>

² Srov. Individual Retirement Arrangements (IRAs). *IRS.GOV* [online]. Dostupné z: <https://www.irs.gov/retirement-plans/individual-retirement-arrangements-iras>

³ Srov. s. 103. The World Bank Group. Capital Market Assessment / Market Development Options Czech Republic. *The World Bank Group* [online]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Zprava_2017-10-02_CZ-CM-Assessment-Report-Final.pdf

kalendářního roku⁴ možné využít **nový státem podporovaný produkt na stáří – dlouhodobý investiční produkt**, označován zkráceně jako **DIP**.⁵

Jeho podstatou je – podobně jako v zahraničí – umožnit kumulování majetku na zvláštním investičním účtu za účelem zabezpečení jednotlivců (daňových poplatníků) na postproduktivní (důchodový) věk, a to prostřednictvím daňové podpory (úspory).⁶

Daňová podpora spočívá v možnosti snížení základu daně poplatníka až o 48 tisíc korun českých za kalendářní rok a dále v osvobození příjmů ve formě příspěvků ze strany zaměstnavatele až do 50 tisíc korun českých za kalendářní rok (srov. § 15 odst. 5 a § 6 odst. 9 písm. m) zákona o dani z příjmů).⁷

Tato (daňová) podpora má svá omezení, jejichž překročení je následně sankcionováno především povinností spočívající v navrácení této daňové podpory, respektive i její ztrátě do budoucna (srov. § 15b odst. 4 až 6 zákona o dani z příjmů).

Cílem tohoto příspěvku je jednak obecně přiblížit tento nový nástroj a jednak upozornit na některá vybraná omezení či nejasnosti s ním

⁴ Srov. Zákon č. 462/2023 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu a s podporou zajištění na stáří. Přitom původní návrh tohoto produktu lze hledat již ve vládním návrhu zákona z roku 2020 evidovaném ve sněmovním tisku 993 (srov. Vln. z. v souv. s rozvojem kapitálového trhu – EU. Sněmovní tisk 993/0. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=993&CT1=0>), který nestihl být schválen.

⁵ Původně tento produkt nesl označení účet dlouhodobých investic (srov. sněmovní tisk č. 993, ibid.). Důvodová zpráva uvedené odůvodňuje tak, že „*dlouhodobý investiční produkt vyjadřuje skutečnost, že jeho hlavním cílem je zabezpečení na stáří a současně se vyhlíží potenciálně matoucím pojmům „penzijní“ a „účet“; terminologie současně odpovídá nově zaváděné terminologii v daňové oblasti „daňově podporovaný produkt spoření na stáří“.*“ (Srov. Důvodové zprávy k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu. Sněmovní tisk 474/0. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. S. 41. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=474&CT1=0>).

⁶ Srov. ibid., s. 39.

⁷ Na tomto místě je vhodné zmínit, že daňové limity se nicméně (nově) uplatní souhrnně pro veškeré produkty na stáří; produktem na stáří se nově rozumí souhrnně penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření, soukromé životní pojištění a zmíněný dlouhodobý investiční produkt (DIP) (srov. § 15a zákona o dani z příjmů). **Poplatník je proto oprávněn v jednom kalendářním roce uplatnit daňovou podporu pouze do zmíněné výše bez ohledu na to, zda ji uplatní v rámci jednoho produktu na stáří nebo ji kombinací rozloží v rámci několika produktů na stáří.**

spojené a případně otevřít další diskusi o některých jeho aspektech. To vše s plným vědomím možné neúplnosti či nekomplexnosti pojednání, a to zejména s ohledem na jeho novost (právní úprava je účinná od začátku roku 2024), omezený rozsah výchozích zdrojů (čerpáno je proto především z důvodové zprávy či odůvodnění pozměňovacích návrhů)⁸ a především i omezený rozsah tohoto příspěvku. I proto mohou zůstat některé vybrané problémy nezmíněny či otevřeny bez hlubšího zdůvodnění, avšak mohou sloužit jako podnět k další diskusi či analýze.

2 Smlouva o dlouhodobém investičním produktu

Ministerstvo financí České republiky chápe dlouhodobý investiční produkt jako „*souborné označení investičních nebo spořicíh produktů, které napomáhají zabezpečení na stáří a mohou nově mít daňovou podporu*“.⁹

Toto chápání odpovídá jeho podstatě. Dlouhodobý investiční produkt **je nutné chápat pouze jako jakousi daňovou nadstavbu ke stávajícím peněžním či investičním službám**; typicky ke službě vedení platebních (peněžních) účtů na kterých jsou evidovány peněžní prostředky, respektive vedení majetkových účtů, na kterých jsou evidovány investiční nástroje jako například akcie, dluhopisy či podílové listy podílových fondů.

Uplatnění daňové podpory je poté podmíněno jakousi separací (vyčlenění) těchto peněžních a majetkových účtů na zvláštní (peněžní či majetkový) účet, na který se vztahují (nová) zvláštní pravidla upravená v § 134g a násl. zákona o podnikání na kapitálovém trhu a dále zejména v § 15a a § 15b a související v zákoně o dani z příjmu.

⁸ Lze taktéž upozornit na výklad některých otázek ze strany České národní banky (K některým otázkám dlouhodobého investičního produktu poskytovaného investiční společností. *Česká národní banka* [online]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/stanoviska-k-regulaci-financniho-trhu/RS2024-25/>) a Asociace pro kapitálový trh (Standard AKAT ČR a ČASF k některým aspektům při poskytování DIP v nejlepším zájmu zákazníka. *Asociace pro kapitálový trh* [online]. Dostupné z: <https://www.akatcr.cz/Dokumenty/Aktuality/standard-akat-cr-a-casf-k-nekter253m-aspektum-pri-poskytov225n237-dip-v-nejleps237m-z225jmu-z225kazn-237ka>).

⁹ Srov. Dlouhodobý investiční produkt (DIP) a daňová podpora produktů spoření na stáří od 1. 1. 2024. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/attachments/2024-01-31_DIP.pdf

Tento zvláštní (peněžní či majetkový) účet **vzniká smlouvou** mezi poskytovatelem dlouhodobého investičního produktu jako podnikatelem a majitelem tohoto produktu (zákazníkem) jako osobou, pro kterou je účet veden¹⁰ (srov. § 134g odst. 1 zákona o podnikání na kapitálovém trhu).

Zákon neklade zvláštní **požadavky na formu** smlouvy o dlouhodobém investičním produktu, a proto ji lze uzavřít jak písemně, tak ústně, i když s ústní smlouvou o dlouhodobém investičním produktu se zřejmě v praxi nesetkáme.¹¹

To podobně jako v případě jiných produktů na stáří (srov. § 15a zákona o dani z příjmů) zdůrazňuje jeho soukromoprávní základ. Především pak to, že zavedením dlouhodobého investičního produktu **nedochází k žádné automatické změně současných soukromoprávních vztahů** (např. ke změně smlouvy o investičních službách uzavřené mezi obchodníkem s cennými papíry a zákazníkem nebo smlouvě o vedení platebního účtu mezi bankou a zákazníkem).

3 Vztah smlouvy k jiným smlouvám či službám

Na druhou stranu smlouva o dlouhodobém investičním produktu, respektive dlouhodobý investiční produkt, jen těžko (pokud vůbec) může existovat bez současných soukromoprávních vztahů, respektive smlouvy o poskytování platebních nebo investičních služeb.

Jedním z definičních znaků dlouhodobého investičního produktu totiž je, že se v rámci něj evidují peněžní prostředky či investiční nástroje. **Zjednodušeně řečeno, aby se na dlouhodobém investičním produktu mohl objevit nějaký majetek (peněžní prostředky či investiční**

¹⁰ S ohledem na znění zákona o dani z příjmu (respektive to, že podstatou produktu je daňová podpora jednotlivce) musí jít o fyzickou nepodnikající osobu. Ve svém základu je tak dlouhodobý investiční produkt relevantní pouze pro poplatníky, kteří jsou fyzickými nepodnikajícími osobami. Nicméně zřízení pro jiné osoby není explicitně vyloučeno, byť je vzhledem k nemožnosti využít daňové zvýhodnění nepravděpodobné.

¹¹ To neznamená, že písemná forma není stanovena pro služby poskytované v rámci dlouhodobého investičního produktu. Například v případě poskytování investičních služeb je písemná forma smlouvy obligatorní (srov. článek 58 Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/565 ze dne 25. 4. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU, pokud jde o organizační požadavky a provozní podmínky investičních podniků a o vymezení pojmů pro účely zmíněné směrnice).

nástroje), je třeba jej tam „vnést“ standardní cestou, a proto je třeba využít také (stávajících) smluv o peněžních účtech nebo o majetkových účtech, tj. využít podkladových platebních či investičních služeb.

Zavedením dlouhodobého investičního produktu tak nejsou narušeny stávající povinnosti případných poskytovatelů dlouhodobého investičního produktu, jsou pouze doplněny (rozšířeny) o nové specifické povinnosti vztahující se jen k dlouhodobému investičnímu produktu.¹² Jinak řečeno, uzavřením smlouvy o dlouhodobém investičním produktu nejsou dotčeny práva a povinnosti vyplývající ze smluv o účtech, na kterých jsou evidovány peněžní prostředky nebo investiční nástroje, které tvoří majetek v rámci dlouhodobého investičního produktu (srov. § 134g odst. 6 zákona o podnikání na kapitálovém trhu).

Smlouva o dlouhodobém investičním produktu tak představuje jakýsi doplněk ke stávajícím peněžním či investičním službám s možností využití daňového zvýhodnění. **A i proto je v praxi smlouva o dlouhodobém investičním produktu zpravidla spojena se smlouvou o investičních službách** (nejčastěji komisionářská smlouva o obstarání koupě nebo prodeje investičních nástrojů)¹³ **nebo smlouvou o platebním účtu, a to například vtělením (dodatkem) zvláštních povinností do dílčích ustanovení, v rámci „jedné“ smlouvy.**

Můžeme si klást otázku, jaký je vzájemný vztah obou smluv, tj. co když dojde k zániku podkladové smlouvy o investičních službách. Jsem toho názoru, že smlouva o investičních službách je smlouvou hlavní a na existenci této smlouvy závisí i existence smlouvy o dlouhodobém investičním produktu, neboť bez smlouvy o investičních službách by nebylo možné dlouhodobý investiční produkt používat, protože by na nebylo možné „vnést“ peněžní prostředky či investiční nástroje. Obrácený vztah však podle mého názoru neplatí. Dojde-li k zániku závazku ze smlouvy o dlouhodobém investičním produktu, závazek ze smlouvy o investičních službách bude trvat dále.

¹² Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu, op. cit, s. 76–77.

¹³ HUSTÁK, Z. § 4 [Investiční služby]. In: HUSTÁK, Z., CETLOVÁ, K., DOLEŽALOVÁ, D., FRANĚK, M., SMUTNÝ, A., ŠOVAR, J. *Zákon o podnikání na kapitálovém trhu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 66.

4 (Dovolení) poskytovatelé dlouhodobého investičních produktů

Ačkoliv pojem „poskytovatel dlouhodobého investičního produktu“ není přímo definován, zákon o podnikání na kapitálovém trhu stanoví, že **poskytovat dlouhodobý investiční produkt může jen** (sic) banka, spořitelna a úvěrní družstvo, obchodník s cennými papíry, investiční společnost, samosprávný investiční fond a zahraniční osoba s obdobnou činností jako některá ze zmíněných osob oprávněná poskytovat své služby v České republice (typicky zahraniční banka nebo obchodník s cennými papíry prostřednictvím své pobočky) (srov. § 134g odst. 2 zákona o podnikání na kapitálovém trhu).¹⁴

Může jít tedy o obchodníka s cennými papíry, který vede pro zákazníky účty, na kterých eviduje investiční nástroje a poskytuje investiční služby přijímání a předávání a následného provádění pokynů, nebo obhospodařování majetku zákazníka (srov. § 4 zákona o podnikání na kapitálovém trhu). Podobně tak může jít např. o investiční společnost.¹⁵

Za účelem zvýšení transparentnosti zveřejnila Česká národní banka na svých internetových stránkách **seznam poskytovatelů dlouhodobého investičního produktu** (srov. § 134k zákona o podnikání na kapitálovém trhu).¹⁶ Seznam má pouze evidenční povahu a poskytuje České národní bance, veřejné správě i investorům základní přehled o tom, kdo dlouhodobý investiční produkt poskytuje.¹⁷

¹⁴ Poskytovatelem proto není ani nemůže být například penzijní společnost, která nicméně může i nadále nabízet doplňkové penzijní spoření, které je taktéž (daňově) zvýhodněným produktem na stáří (srov. § 15a zákona o dani z příjmu).

¹⁵ Srov. také K některým otázkám dlouhodobého investičního produktu poskytovaného investiční společností. op. cit.

¹⁶ Vzhledem k tomu, že poskytovatelem ve smyslu § 134g odst. 2 zákona o podnikání na kapitálovém trhu není například investiční zprostředkovatel, tento se do seznamu nezapisuje, byť je oprávněn v určitém rozsahu k poskytování investičních služeb ve vztahu k dlouhodobému investičnímu účtu.

¹⁷ Odůvodnění. Pozměňovací návrh poslance Vojtěcha Munzara, Josefa Bernarda, Michaela Kohajdy, Miloše Nového a Jakuba Michálka k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu a s podporou zajištění na stáří (sněmovní tisk 474/0), ve znění pozměňovacích návrhů, které jsou součástí 268. usnesení Rozpočtového výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky z jeho 34. schůze dne 20. září. Sněmovní tisk 474/0. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=474&CT1=0>

Poskytovatel je přitom povinen oznámit České národní bance zahájení nebo ukončení poskytování dlouhodobého investičního produktu, a to pod hrozbou sankce (srov. 134h odst. 4 ve spojení s § 163 zákona o podnikání na kapitálovém trhu).

Skutečnost, že je daný subjekt poskytovatelem dlouhodobého investičního produktu nicméně nerozšiřuje jeho podnikatelské oprávnění.¹⁸ Jinak řečeno, pokud například obchodníka s cennými papíry je oprávněn na základě povolení poskytovat investiční služby přijímání a předávání a následného provádění pokynů, a naopak není oprávněn k investiční službě obhospodařování majetku zákazníka, není oprávněn tuto službu poskytovat ani k dlouhodobému investičnímu produktu.

Na druhou stranu se explicitně stanoví, že pokud není poskytovatel dlouhodobého investičního produktu oprávněn přijímat vklady od veřejnosti, eviduje peněžní prostředky majitele dlouhodobého investičního produktu vedené na účtu u banky (srov. § 134g odst. 3 zákona o podnikání na kapitálovém trhu), **a to na základě pověření jiného.**¹⁹ Podobně pokud není daný subjekt oprávněn držet investiční nástroje, pověří jiného jejich držením (úschovou, uložením, správou) a sám eviduje jejich počet a druh (srov. § 134g odst. 4 zákona o podnikání na kapitálovém trhu).²⁰

Pokud se nicméně poskytovatel rozhodně pověřit jiného ve smyslu výše uvedeného, zůstává i nadále odpovědným majitelem dlouhodobého investičního produktu, protože závazek poskytovat tento produkt plyne ze smlouvy o dlouhodobém investičním produktu uzavřené mezi ním a zákazníkem. Ačkoliv tak není vyloučeno (naopak je někdy přikázáno) delegování části činností na jinou osobou, celkovou odpovědnost (i za tuto delegaci) nese poskytovatel dlouhodobého investičního produktu.²¹

¹⁸ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu, op. cit., s. 76–77.

¹⁹ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu, op. cit., s. 77.

²⁰ Důvodová zpráva přitom konkretizuje, že nejde o další stupeň evidence (srov. § 91 a násl. zákona o podnikání na kapitálovém trhu), ale spíše o obdobu evidence podle § 71 odst. 1 písm. c) zákona o investičních společnostech a investičních fondech.

Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu, op. cit., s. 77.

²¹ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu, op. cit., s. 77.

5 (Ne)dovolený majetek v dlouhodobém investičním produktu

I přesto, že poskytovatelé dlouhodobého investičního produktu jsou obecně oprávněni poskytovat finanční služby k široké paletě investičních nástrojů či produktů, není možné celou tuto širokou paletu využívat pro dlouhodobý investiční produkt.

Majetek v rámci dlouhodobého investičního produktu musí tvořit pouze hotovostní a bezhotovostní peněžní prostředky, investiční cenné papíry (například akcie obchodovatelné na kapitálovém trhu) a nástroje peněžního trhu (například pokladniční poukázky), dále dluhopisy státních nebo evropských centrálních bank a kryté dluhopisy bank²² (nebo obdobné cenné papíry), cenné papíry kolektivního investování (typicky podílové listy) a deriváty.²³

V rámci posledních debat pak došlo k dalšímu zúžení zmíněných investičních nástrojů ve prospěch spíše konzervativnějšího spektra.²⁴

V majetku dlouhodobého investičního produktu totiž mohou být pouze takové investiční cenné papíry a nástroje peněžního trhu, které jsou obchodovány na evropském regulovaném trhu nebo obdobném trhu ve státech mimo Evropskou unii uvedenému v seznamu České národní banky nebo v mnohostranném obchodním systému.²⁵

Taktéž okruh přípustných derivátů je omezen výhradně na deriváty sloužící k zajištění měnového nebo úrokového rizika. Jinak řečeno, v rámci majetku dlouhodobého investičního produktu mohou být pouze deriváty, které

²² Tj. dluhopisy nebo obdobné cenné papíry splňující stanovené podmínky, které vydala česká banka, nebo cenné papíry obdobné krytým dluhopisům, které vydala zahraniční banka se sídlem ve státě EU (srov. § 28 odst. 1 zákona o dluhopisech).

²³ Srov. srov. § 134i ve spojení s § 3 zákona o podnikání na kapitálovém trhu nebo § 2 zákona o platebním styku.

²⁴ Srov. odůvodnění pozměňovací návrh poslance Vojtěcha Munzara, Josefa Bernarda, Michaela Kohajdy, Miloše Nového a Jakuba Michálka k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu a s podporou zajištění na stáří (sněmovní tisk 474/0), ve znění pozměňovacích návrhů, které jsou součástí 268. usnesení Rozpočtového výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky z jeho 34. schůze dne 20. září, op. cit.

²⁵ Je tomu tak pravděpodobně po vzoru § 100 odst. 2 zákona o doplňkovém penzijním spoření, § 15k odst. 3 zákona o podnikání na kapitálovém trhu a § 3 nařízení vlády o investování investičních fondů a o technikách k jejich obhospodařování.

jednak nejsou investičním cenným papírem a jednak jsou sjednány výhradně za účelem zajištění majetku v rámci dlouhodobého investičního produktu, a to za předpokladu, že se jejich hodnota vztahuje k úrokové míře, měnovému kurzu nebo měně.

Ačkoliv byl omezen okruh přípustných derivátů, je ponechána možnost, aby v rámci majetku dlouhodobého investičního produktu byly evidovány „cenné papíry, ze kterých vyplývá právo na vypořádání v penězích a jejichž hodnota je určena hodnotou investičních cenných papírů, měnových kurzů, úrokových sazeb, úrokových výnosů, komodit nebo finančních indexů či jiných kvantitativně vyjádřených ukazatelů“.²⁶ Domnívám se, že tím lze v určitých případech obejít dané omezení tak, že dojde (pouze) k vtělení derivátové smlouvy do cenného papíru, například investičního certifikátu.

Láska a Bezděková k tomu taktéž uvádí, že „Deriváty s fyzickým vypořádáním lze do DIP zařadit, pouze pokud plní zajišťovací funkci. Pokud z nástroje plyne právo na peněžní vypořádání, jeho hodnota je odvozena od kvantitativně vyjádřeného ukazatele (derivátový prvek) a zároveň je přijat k obchodování na trzích vyjmenovaných výše, je možné jej zařadit i do DIP. Do této kategorie by měla spadnout většina veřejně obchodovaných investičních certifikátů (ETNs či ETPs).“²⁷

5.1 (Neovlivnitelná) změna podkladového nástroje

Je zřejmé, že **charakter jednotlivých investičních nástrojů se může v čase měnit**. Uvažme situaci, kdy investiční cenný papír, který zákazník v rámci dlouhodobého investičního produktu nakoupil na unijním trhu, bude z obchodování na daném unijním trhu vyřazen a zároveň nebude obchodovatelný ani na jiném unijním trhu či na obdobném regulovaném trhu mimo EU. **Nabízí se otázka, zda lze tento nástroj ponechat v rámci dlouhodobého investičního produktu.**

Domnívám se, že ze současného znění § 134i odst. 1 zákona o podnikání na kapitálovém trhu vyplývá negativní závěr. **Poskytovatel dlouhodobého**

²⁶ K problémům týkajících se uchopení derivátů srov. CALLENS, E. Derivative contracts in EU law: never mind the definition? *Journal of Corporate Law Studies*. 2022, roč. 22, č. 2, s. 641–675.

²⁷ LÁSKA, V., BEZDĚKOVÁ, A. DIP: praktické otázky a odpovědi ohledně nového spoření na penzi. *ePrávo* [online]. 2023. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dip-prakticke-otazky-a-odpovedi-ohledne-noveho-sporeni-na-penzi-117322.html>

investičního produktu je totiž povinen „zajistit“,²⁸ aby majetek v rámci dlouhodobého investičního produktu tvořily pouze výše zmíněné nástroje.

Z textace daného ustanovení je zřejmá objektivní odpovědnost poskytovatele za to, aby v majetku byly pouze (způsobilé či dovolené) investiční nástroje, tj. poskytovatel by byl povinen zajistit, že bude takový nástroj z dlouhodobého investičního produktu vyrazen (odprodán). Následkem porušení této povinnosti je poté pokuta (srov. § 164 odst. 3 písm. f) zákona o podnikání na kapitálovém trhu).²⁹

Domnívám se však, že takový závěr není udržitelný.

Zřejmým cílem tohoto pravidla je omezit jednotlivé produkty při jejich nabývání, nikoliv následně pasivní držbu produktů (nástrojů), které změnily v průběhu dlouhé akumulací doby dlouhodobého investičního produktu svůj charakter bez zapříčinění zákazníka či poskytovatele (zejména v případě rozhodnutí emitenta o vyrazení cenných papírů z obchodování na regulovaném trhu).

Poskytovatel zároveň nemá u některých služeb, jako například přijetí a předání a provedení pokynu, možnost nástroje nespádající do definice majetku dlouhodobého investičního produktu „odprodát“. Takto zakročit lze obecně v případě, že poskytovatel obdrží ze strany zákazníka zmocnění k provádění pokynů v rámci investiční strategie, např. v případě služby obhospodařování majetku zákazníka, je-li jeho součástí investiční nástroj, na základě volné

²⁸ Pojem zajistit právní úprava používá i na jiných místech např. § 10 odst. 3, § 12a odst. 4 nebo § 15c odst. 3 zákona o kapitálovém trhu a další. Pojem zajistit přitom obecně znamená, že strana je odpovědná za to, že zamýšlený výsledek nastane, bez ohledu na jakákoliv subjektivní či objektivní omezení v možnostech povinné strany kontrolovat či ovlivňovat třetí osoby, či jiné subjektivní, či objektivní skutečnosti, které jsou nezbytné k tomu, aby byl zamýšlený výsledek dosažen.

Stranou ponechme obecný problém, že tato informace není vždy sdělována ze zahraničí a nemusí nutně spadat pod stávající regulaci informování o korporátních akcích.

²⁹ To nicméně nevylučuje, že se poskytovatel může odpovědnosti i přesto zprostit, jestliže prokáže, že vynaložil veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby takové situaci (přestupku) zabránil (srov. § 21 zákona o přestupcích). Příkladem může být situace, kdy obchodník informuje klienta o nutnosti odprodeje (zpeněžení) takového nástroje a zákazník jej neuposlechne. Opomenout nelze ani úvahy nad formální a materiální stránkou přestupku. Blíže např. VETEŠNÍK, P. § 21 [Zproštění odpovědnosti právnické osoby za přestupek]. In: JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 158.

úvahy v rámci smluvního ujednání (individuální portfolio management),³⁰ kdy může být tato otázka upravena ve smlouvě se zákazníkem.

Lze se také inspirovat i na jiných místech práva finančního trhu. Například v případě § 272 zákona o investičních společnostech a investičních fondech, kde se zdůrazňuje, že postačuje, aby investor byl kvalifikovaným investorem pouze v době nabytí účasti na fondu kvalifikovaných investorů (nikoliv po celou dobu). Konečně prozatímne je možné uvažovat i o případné teologické redukci zmíněného ustanovení s odkazem na smysl a účel předmětného pravidla.³¹

Na základě výše uvedeného se proto domnívám, že **je na tomto místě prostor pro změnu *de lege ferenda*, která postaví najisto, že omezení druhu investičních nástrojů se aplikuje jen v momentě jejich pořízení** (tj. podmínka § 134i odst. 1 musí být splněna v době nabytí investičního nástroje).

5.2 Postavení investičního zprostředkovatele

S ohledem na současné uspořádání trhu pak spíše teoretickou otázkou je, zda investiční zprostředkovatel může poskytovat službu přijímání a předávání pokynů pouze ve vztahu k investičním nástrojům ve smyslu § 29 odst. 3 zákona o podnikání na kapitálovém trhu, nebo ve vztahu ke všem nástrojům evidovaným v rámci dlouhodobého investičního produktu.

Jazykovým a systematickým výkladem znění zákona o kapitálovém trhu lze dovozovat spíše negativní závěr. Jednak investiční zprostředkovatel není poskytovatelem **dlouhodobého investičního produktu a jednak (jak již bylo zmíněno) zvláštní právní úprava nerozšiřuje současná podnikatelská oprávnění**. Investiční zprostředkovatel není přitom ani zmocněn k pověření jiného ve vztahu k dlouhodobému investičnímu produktu jako je tomu v případě explicitně zmíněných poskytovatelů (srov. § 134g odst. 3 a 4 zákona o podnikání na kapitálovém trhu). Na druhou stranu podle mého domnění s odkazem na § 29 odst. 1 ve spojení s § 4 odst. 4, respektive § 2 odst. 1 písm. y) zákona o podnikání na kapitálovém trhu, **nic nebrání tomu, aby investiční zprostředkovatel zprostředkoval samotnou smlouvu o dlouhodobém investičním produktu bez ohledu na množinu**

³⁰ Srov. § 4 zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

³¹ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. I. ÚS 318/06.

investičních nástrojů, které v rámci ní mají být v budoucnu (bez zapojení investičního zprostředkovatele) evidovány či obchodovány.

S ohledem na již uvedení nicméně investiční zprostředkovatel není oprávněn poskytovat službu přijímání a předávání pokynů nebo investiční poradenství³² ve vztahu k jiným investičním nástrojům než uvedeným v § 29 odst. 3 zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

6 Podmínky daňové podpory a následky jejího nedodržení

Zaměříme se nyní na podmínky daňové podpory produktů na stáří a následky toho, když daňově podporovaný produkt přestane splňovat podmínky pro daňovou podporu stanovené v § 15b zákona o dani z příjmu.³³

Skutečnost, že dlouhodobý investiční produkt je produktem na stáří, jehož cílem je zabezpečení jednotlivce na postproduktivní (důchodový) věk, totiž determinuje sama o sobě i potřebu motivovat majitele (poplatníky) k omezení dispozice s majetkem na něm evidovaným.

Základní podmínkou pro zachování daňové podpory je uplynutí 120 kalendářních měsíců od vzniku produktu a dosažení kalendářního roku, ve kterém poplatník dosáhne 60 let věku. To odráží hlavní smysl daňové podpory produktů spoření na stáří. Poplatníci jsou motivovali k tomu, aby si odkládali část svého disponibilního příjmu na dobu, kdy již pravděpodobně bude snížena jejich výdělečná schopnost, a zároveň je žádoucí, aby se na tuto životní fázi začali připravovat v určitém předstihu, tedy alespoň 120 kalendářních měsíců.³⁴

Před splněním těchto základních podmínek nesmí – až na některé výjimky³⁵ – dojít k výplatě peněžních prostředků nebo plnění z tohoto produktu nebo k odepsání majetku z dlouhodobého investičního produktu (§ 15b odst. 4 zákona o dani z příjmu). To přitom platí i pro výnosy z majetku v rámci dlouhodobého investičního produktu (například úroky z dluhopisů).

³² Jako jediné dvě investiční služby, které poskytovat může podle § 29 odst. 1 zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

³³ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu, op. cit., s. 55.

³⁴ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu, op. cit., s. 56.

³⁵ Například invalidita třetího stupně a další uvedené v § 15b zákona o dani z příjmu.

Poskytovatel dlouhodobého investičního produktu je přitom povinen majitele prostřednictvím trvalého nosiče³⁶ dat upozornit na jednání (například pokyn k výplatě peněžních prostředků z daného účtu), které by mohlo vést k navrácení daňové podpory, respektive na dopady tohoto jednání, a vyhovět mu až v případě, že majitel tohoto produktu prohlásí, že si je těchto dopadů vědom (§ 134h odst. 1 zákona o podnikání na kapitálovém trhu). Zřejmým smyslem této povinnosti poskytovatele je předejít unáhleným rozhodnutím majitele a podpořit jeho ochrany.

Zmíněnými (negativními) následky na které je majitel upozorněn je navrácením daňové podpory produktu spoření na stáří a příspěvky na tento produkt již do budoucna nepožívají (daňové) výhody.

Majiteli následně vznikne povinnost vrátit uplatněnou daňovou podporu ve formě položky snižující základ daně za maximálně deset předchozích zdaňovacích období. Dochází ke zvýšení základu daně o částku, o kterou byl v předcházejících 10 zdaňovacích obdobích snížen.

Zároveň majiteli vzniká příjem ve výši těchto dříve osvobozených příjmů, přičemž tyto příjmy se pro tyto účely sníží o související výdaje stejně, jako by tomu bylo, kdyby byly standardně zdaňovány ve zdaňovacím období, ve kterém vznikly.³⁷ Příspěvky zaměstnavatele, které byly osvobozeny od daně, bude poplatník povinen dodanit ve svém daňovém přiznání za rok, kdy podmínky porušil, jako příjem ze závislé činnosti, a to za deset bezprostředně předcházejících zdaňovacích období.

K navrácení daňové podpory dochází vždy ve zdaňovacím období, ve kterém nastala některá ze skutečností zakládající negativní následek, není tedy třeba podávat dodatečná daňová přiznání za předchozí zdaňovací období, ve kterých byla daňová podpora čerpána.³⁸

³⁶ Pojem trvalého nosiče je zjevně nutné interpretovat v kontextu podkladových právních předpisů, tj. například § 2 zákona o platebním styku nebo Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 25. 1. 2017 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Oberster Gerichtshof, Rakousko) – *BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG proti Verein für Konsumenteninformation*.

³⁷ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu, Sněmovní tisk č. 474, s. 60.

³⁸ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu, Sněmovní tisk č. 474, s. 58.

Je třeba zdůraznit, že zohlednit zmíněné následky v rámci daňové příznání má majitel, nikoliv zaměstnavatel, ani poskytovatel.

Konečně, pokud nastane skutečnost, která má za následek navrácení daňové podpory produktu spoření na stáří, přestane být tento produkt daňově podporovaným od zdaňovacího období, ve kterém došlo k této skutečnosti, pro účely odečtení nezdanitelných částí základu daně a kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, ve kterém došlo k této skutečnosti, pro účely osvobození příjmu zaměstnance v podobě příspěvku uhrazeného zaměstnavatelem na jeho daňově podporovaný produkt spoření na stáří (srov. § 15b zákona o dani z příjmu).

6.1 Dojde k (diskvalifikaci) jednotlivce, nebo účtu?

Otázkou je, zda má ztráta podpory za následek (diskvalifikaci) jednotlivce nebo pouze daného produktu.

Diskvalifikace jednotlivce by byla zjevně nepřiměřená smyslu dlouhodobého investičního produktu. Příčila by se i textaci zvláštní právní úpravy související s dlouhodobým investičním produktem jako produktem na stáří. Za produkt na stáří se totiž považuje konkrétní smlouva o dlouhodobém investičním produktu, nikoliv jednatel, a následky proto váznout na konkrétní smlouva o dlouhodobém investičním produktu, respektive účtu.

To lze dovodit i ze skutečnosti, že dlouhodobý investiční účet lze kombinovat s jinými podporovanými produkty spoření na stáří, tedy např. s doplňkovým penzijním spořením. Daňové zvýhodnění lze nicméně odečíst na jakýkoli z podporovaných produktů spoření na stáří vždy pouze v souhrnné výši 48 tisíc Kč ročně. Lze si tak např. odečíst 24 tisíc Kč příspěvků na jeden produkt (např. na dlouhodobý investiční účet) a zároveň 24 tisíc Kč za příspěvky na jiný produkt (např. doplňkové penzijní spoření).

Konečně vztah k účtu, nikoliv jednotlivci, odpovídá i skutečnosti, že žádné ustanovení neomezuje majitele, aby měl sjednaných více smluv o dlouhodobém investičním produktu, což nepřímo vyplývá i ze skutečnosti, že odepsáním celého majetku na poplatníkův jiný daňově podporovaný produkt na stáří stejného druhu nedochází ke ztrátě daňové podpory (srov. § 15b odst. 4 písm. c) bod 3 zákona o dani z příjmu).

6.2 Převod na jiný produkt na stáří bez negativních následků

Pokud majitel není omezen v počtu sjednaných smluv o dlouhodobém investičním produktu, **převodem z dlouhodobého investičního produktu na jiný dlouhodobý investiční produkt nedochází k navrácení daňové podpory.**

Pravděpodobně je tomu tak z důvodu, aby majitel mohl (libovolně) přecházet mezi poskytovateli dlouhodobého investičního produktu (např. z důvodu poskytování vyšších úroků nebo nižších poplatníků za vedení produktu).³⁹

Při takovém převodu je totiž zachován smysl daňové podpory, naspořené peněžní prostředky a majetek jsou pouze převáděny jinam a poplatník fakticky dál pokračuje ve spoření v rámci dlouhodobého investičního produktu.⁴⁰

Z důvodové zprávy přitom plyne, že „Převod se přitom má týkat všech naspořených peněžních prostředků a majetku, avšak samozřejmě může dojít k situaci, kdy musí být hrazeny např. poplatky za daný převod; peněžní prostředky, kterými je takový poplatek placen, potom už nejsou naspořenými prostředky a zaplacení takového poplatku nebrání využití možnosti převodu peněžních prostředků a majetku bez nutnosti navracet daňovou podporu.“⁴¹ **Z toho vyplývá, že částečný převod prostředků možný není.**

Převod k jinému poskytovateli je možný jenom jako celek.

Zároveň je postaveno na jisto, že např. poplatky za daný převod lze uhradit z majetku evidovaném v rámci dlouhodobého investičního produktu. Ostatně úplata úplatu poskytovateli tohoto produktu za jeho vedení nebo služby s ním související patří mezi případy, které nezakládají negativní následky (srov. § 15b (1) b) 3 nebo (4) b) 2 zákona o dani z příjmu).

Může být nejasné, jaká očekávání má zákonodárce vůči poskytovatelům při provádění těchto převodů (z dlouhodobého investičního produktu na jiný), a zejména **zdali má poskytovatel kontrolovat, zda faktický dochází opravdu k převodu na jiný dlouhodobý investiční produkt.**

³⁹ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu, op. cit., s. 58.

⁴⁰ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu, op. cit., s. 58.

⁴¹ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu, op. cit., s. 58.

Domnívám se, že nikoliv. Jednak je praktické ponechat převod na zákazníkov. Jednak ani neexistuje výslovné právní úpravy, která by zaváděla povinnost kontroly ze strany poskytovatele. Jediná povinnost v tomto ohledu je stanovena v § 134h zákona o podnikání na kapitálovém trhu, a to podepsání upozornění zákazníka v případě hrozícího navrácení daňové podpory.⁴²

Zároveň subjektem daně je zákazník a je jeho povinností zohlednit relevantní skutečnosti (např. předčasné ukončení) v daňovém přiznání, stejně např. jako tomu je v případě navrácení daňové podpory u jiných produktů na stáří.

Konečně do daňových dopadů můžou vstoupit i další skutečnosti – invalidita apod., které poskytovatel nedokáže zohlednit.

Proto se domnívám, že pokud poskytovatel splní povinnost upozornit, další investigace není třeba. Ostatně by v některých případech ani nebyla možná.

S převodem majetku na jiný dlouhodobý investiční produkt souvisí i otázka, nakolik se převádí také tzv. spořicí doba (tj. uplynutí 120 kalendářních měsíců od vzniku produktu).

Domníváme se, že převod tzv. spořicí doby se neuplatní. Jednak to právní úprava nepředpokládá (na rozdíl od úpravy například v rámci zákona o doplňkovém penzijním spoření). Jednak předmětem převodu není dlouhodobý investiční produkt, ale majetek na něm vedený. Přitom tzv. spořicí doba se vztahuje právě k produktu.

7 Závěr

Cílem tohoto příspěvku bylo přiblížit dlouhodobý investiční produkt jako nový nástroj a upozornit na některá vybraná omezení či nejasnosti s ním spojené a otevřít další diskusi o některých jeho aspektech.

⁴² Důvodová zpráva k tomuto ustanovení uvádí: „Vzhledem k tomu, že úprava počítá s daňovým zvýhodněním tohoto finančního produktu, včetně dopadů v případech předčasných výběrů z tohoto produktu, se stanoví povinnost správce tohoto produktu důrazně upozornit majitele dlouhodobého investičního produktu na daňové dopady v případě hrozícího vrácení daňové podpory a vyžádat si písemné potvrzení o srozumění s těmito konsekvencemi, a to před tím, než dojde k vyvedení majetku z dlouhodobého investičního produktu. Porušení této povinnosti je přestupkem. Další povinnosti plynou z úpravy v ZDP a porušení těchto povinností má daňové dopady (například vyvedení majetku bez odpovídajícího protiplnění).“ Viz Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu, op. cit., s. 40.

Výsledky příspěvku lze nejlépe prezentovat následujícím shrnutím (jakkoli je nutné i to chápat v souvislostech výše uvedeného výkladu):

- Dlouhodobý investiční produkt je nutné chápat pouze jako daňovou nadstavbu ke stávajícím peněžním či investičním službám. Uplatnění daňové podpory je poté podmíněno vyčleněním peněžních a majetkových účtů na zvláštní (peněžní či majetkový) účet, na který se vztahují (nová) zvláštní pravidla upravená v § 134g a násl. zákona o podnikání na kapitálovém trhu a dále zejména v § 15a a § 15b a související v zákoně o dani z příjmu.
- Poskytovatelem dlouhodobého investičního produktu mohou být jen některé osoby, např. banka, obchodník s cennými papíry či investiční společnost. Skutečnost, že tyto osoby jsou poskytovateli dlouhodobého investičního produktu, nicméně nerozšiřují jejich podnikatelské oprávnění (např. povolení k poskytování investičních služeb). Na druhou stranu ve vztahu k některým činnostem mohou tyto subjekty pověřit jejich výkonem jinou osobu.
- Majetek v rámci dlouhodobého investičního produktu musí tvořit pouze vybrané peněžní prostředky a investiční nástroje, a to po celou dobu. *De lege ferenda* by mohlo být upraveno, že omezení druhu investičních nástrojů se aplikuje jen v momentě jejich pořízení, nikoliv po celou dobu trvání dlouhodobého investičního produktu.
- Podmínkou pro daňové podpory je uplynutí 120 kalendářních měsíců od vzniku produktu a dosažení kalendářního roku, ve kterém poplatník dosáhne 60 let věku. Nedodržení těchto pravidel má za následek vrácení daňové podpory a skutečnost, že příspěvky na dlouhodobý investiční produkt již do budoucna nepožívají daňové výhody. Povinnosti související s nedodržením těchto pravidel má majitel, dlouhodobého investičního produktu nikoliv zaměstnavatel ani poskytovatel.
- Ztráta podpory má za následek diskvalifikaci daného konkrétního dlouhodobého investičního účtu (zákazník může mít více účtů), nikoliv zákazníka jako jednotlivce.
- Převodem majetku z dlouhodobého investičního produktu na jiný dlouhodobý investiční produkt přitom nedochází k navrácení daňové podpory. Z důvodového zprávy vyplývá, že částečný převod prostředků možný není. Převod k jinému poskytovateli je možný jenom jako celek.

Přitom se tzv. spořicí doba (podmínka 120 měsíců spoření) nepřevádí.

- Domnívám se přitom, že poskytovatel není povinen kontrolovat, zda fakticky dochází k převodu na jiný dlouhodobý investiční produkt, či na jiný produkt, čímž dojde ke ztrátě daňové podpory.

Nad rámec shora uvedeného výkladu si lze položit samozřejmě i další otázky jako například, zda poskytovatel může smluvně omezit převody majetku z dlouhodobého investičního produktu, ať už v rámci něj nebo k jinému poskytovateli, nebo zda majitel může hradit daňové povinnosti ve vztahu k majetku evidovaném v rámci dlouhodobého investičního produktu např. v důsledku zisku z prodeje akcií, kdy není splněn 3letý časový test pro osvobození, či zda má investiční zprostředkovatel rámci deníku investičního zprostředkovatele ve smyslu § 32 odst. 4 zákona o podnikání na kapitálovém trhu vykazovat prostý dodatek ke smlouvě o investičních službách, jehož předmětem je pouze (nadstavba o) dlouhodobý investiční produkt. Zodpovězení těchto otázek a mnohých dalších zůstává alespoň pro účely tohoto příspěvku otevřené.

References

- CALLENS, E. Derivative contracts in EU law: never mind the definition? *Journal of Corporate Law Studies*. 2022, roč. 22, č. 2, s. 641–675.
- HUSTÁK, Z., CETLOVÁ, K., DOLEŽALOVÁ, D., FRANĚK, M., SMUTNÝ, A., ŠOVAR, J. *Zákon o podnikání na kapitálovém trhu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012.
- JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2020.
- LÁSKA, V., BEZDĚKOVÁ, A. DIP: praktické otázky a odpovědi ohledně nového spoření na penzi. *ePrávo* [online]. 2023. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dip-prakticke-otazky-a-odpovedi-ohledne-noveho-sporeni-na-penzi-117322.html>
- Capital Market Assessment / Market Development Options Czech Republic. *The World Bank Group* [online]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Zprava_2017-10-02_CZ-CM-Assessment-Report-Final.pdf

Dlouhodobý investiční produkt (DIP) a daňová podpora produktů spoření na stáří od 1. 1. 2024. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/attachments/2024-01-31_DIP.pdf

Individual Savings Accounts (ISAs). *GOV.UK* [online]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/individual-savings-accounts>

Individual Retirement Arrangements (IRAs). *IRS.GOV* [online]. Dostupné z: <https://www.irs.gov/retirement-plans/individual-retirement-arrangements-iras>

K některým otázkám dlouhodobého investičního produktu poskytovaného investiční společnostmi. *Česká národní banka* [online]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/stanoviska-k-regulaci-financniho-trhu/RS2024-25/>

Standard AKAT ČR a ČASF k některým aspektům při poskytování DIP v nejlepším zájmu zákazníka. *Asociace pro kapitálový trh* [online]. Dostupné z: <https://www.akatcr.cz/Dokumenty/Aktuality/standard-akat-cr-a-casf-k-nekter253m-aspektum-pri-poskytov225n237-dip-v-nejleps237m-z225jmu-z225kazn237ka>

Důvodové zprávy k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu. Sněmovní tisk 474/0. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=474&CT1=0>

Nariadení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/565 ze dne 25. 4. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU, pokud jde o organizační požadavky a provozní podmínky investičních podniků a o vymezení pojmů pro účely zmíněné směrnice.

Pozměňovací návrh poslance Vojtěcha Munzara, Josefa Bernarda, Michaela Kohajdy, Miloše Nového a Jakuba Michálka k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu a s podporou zajištění na stáří (sněmovní tisk 474/0), ve znění pozměňovacích návrhů, které jsou součástí 268. usnesení Rozpočtového výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky z jeho 34. schůze dne 20. 9. Sněmovní tisk 474/0. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=474&CT1=0>

Vl.n.z. v souv. s rozvojem kapitálového trhu – EU. Sněmovní tisk 993/0. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=993&CT1=0>, který nestihl být schválen.

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. I. ÚS 318/06.

Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 25. 1. 2017 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Oberster Gerichtshof, Rakousko) – *BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG proti Verein für Konsumenteninformation*.

Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 240/2014 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 462/2023 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu a s podporou zajištění na stáří.

Contact – e-mail

Lukas.Weiss@mail.muni.cz

Vědecká redakce MU

prof. PhDr. Jiří Hanuš, Ph.D. (předseda);
doc. Ing. Pavel Bobál, CSc.; doc. Mgr. Pavel Caha, Ph.D.;
Mgr. Michaela Hanousková; prof. PhDr. Vít Hloušek, Ph.D.;
doc. RNDr. Petr Holub, Ph.D.; prof. MUDr. Lydie Izakovičová Hollá, Ph.D.;
prof. PhDr. Tomáš Janík, Ph.D., M.Ed.; prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.;
PhDr. Alena Mizerová; doc. Mgr. Markéta Munzarová, Dr. rer. nat.;
doc. RNDr. Lubomír Popelínský, Ph.D.; Ing. Zuzana Sajdlová, Ph.D.;
Mgr. Kateřina Sedláčková, Ph.D.; prof. RNDr. Ondřej Slabý, Ph.D.;
doc. Ing. Rostislav Staněk, Ph.D.; prof. PhDr. Jiří Trávníček, M.A.;
doc. JUDr. PhDr. Robert Zbíral, Ph.D.

Ediční rada PrF MU

doc. JUDr. PhDr. Robert Zbíral, Ph.D. (předseda);
Mgr. Bc. Luboš Brim, Ph.D.; Mgr. David Čep, Ph.D.;
JUDr. Mgr. Jakub Harašta, Ph.D.; doc. JUDr. Michal Janovec, Ph.D.;
JUDr. Bc. Terezie Smejkalová, Ph.D.; doc. JUDr. Ing. Josef Šilhán, Ph.D.;
JUDr. Dominik Židek, Ph.D.

COFOLA 2024

**část 8 – Regulace, dohled a inovace na finančních trzích
a v bankovním sektoru**

Sborník příspěvků mladých právníků, doktorandů a právních vědců

JUDr. Johan Schweigl, Ph.D., Mgr. Bc. Nikol Holubářová, Ph.D. (eds.)

Vydala Masarykova univerzita
Žerotínovo nám. 617/9, 601 77 Brno
v roce 2024

Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity
Edice Scientia, sv. č. 763

1., elektronické vydání, 2024

ISBN 978-80-280-0662-4 (online ; pdf)
www.law.muni.cz

MUNI
PRESS

MUNI
LAW

ISBN 978-80-280-0662-4

